

Utdannings- program

Utdanningsprogrammet
«Interreligiøs og interkulturell dialog basert på
vitenskapelig erfaring fra Johannes Paul II
Katolske Universitet i Lublin
og frivillige sosiale organisasjoner i Norge».

REDAKTØR
Włodzimierz Osadczy

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

KATOLICKI
UNIwersYTET
LUBELSKI
JANA PAWŁA II

KUL
1918

Projekt „Opracowanie programu kształcenia Dialog międzywyznaniowy i międzykulturowy w oparciu o doświadczenie naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II oraz organizacji społecznych Norwegii” korzysta z dofinansowania o wartości 129 200,00 EUR otrzymanego od Islandii, Liechtensteinu i Norwegii w ramach EOG. Celem projektu jest opracowanie programu kształcenia zawierającego innowacyjne rozwiązania wdrażania mechanizmów społeczeństwa obywatelskiego w komunikacji społecznej

"Interreligiøs og interkulturell dialog"

Innledning

Studieprogram "Interreligiøs og interkulturell dialog" svarer på behov og tilpasser seg kravene samfunnet setter til å føre en dialog mellom forskjellige religiøse, kulturelle, nasjonale og andre minoritets grupper i den svært dynamisk skiftende verden.

Migrasjoner forårsaket av kriger, og også av mer praktiske grunner, slike som behovet for bedre bosted og arbeid, har nå veldig sterkt påvirket de østeuropeiske landene i EU, inkludert fremfor alt Polen.

Den norske modellen er veldig attraktiv, og samtidig veldig lite undersøkt og popularisert i det polske samfunnet. Prosessen med å skape et flerkulturelt samfunn, som har pågått i omtrent midten av århundret, har foregått her i Norge på en meget harmonisk og konfliktfri måte, med respekt for det kulturelle og nasjonale rommet til egen befolkning i Norge.

Den norske befolkningens åpenhet for nyankomne realiseres med tilknytning og respekt for egen kulturarv og nasjonal tradisjon. Norges grunnlov fastslår eksistensen av den luthersk-augsburgske offisielle religionen og plikten til dens tilhengere til å utdanne sine barn i den.

Religionsfriheten er også garantert. Det som fra den vidt fremmede «postmodernitetens» perspektiv blir eliminert fra det offentlige liv ved hjelp av media og sosialt press i andre europeiske land, fungerer som en juridisk norm i Norge og er bredt respektert sosialt.

Den norske virkeligheten harmonerer perfekt med de mange århundrene med å jobbe frem sameksistensen mellom ulike religioner og nasjoner i den flernasjonale adelsrepublikken Polen, også kjent med den metaforisk navn som det polsk-litauiske samveldet. Enestående friheter for den jødiske befolkningen, tilværelseskomfort for den ruthenske ortodokse befolkningen (ukrainske og hvite-russiske), armenere, karaitter, tatarer og andre, samt like rettigheter for "litauerne" som deltar i opprettelsen av en felles stat tilhører tradisjonen med polskhet.

Faget for undervisning er tverrfaglig, og kombinerer historie, teologiske vitenskaper, vitenskap om politikk og ledelse, vitenskap om kultur og religion, vitenskap om sosial kommunikasjon og medier og andre.

Den dekker problemstillinger innen historie, kulturelle forhold mellom nasjonene som bor på territoriet til tidligere Polen; administrative og juridiske forhold vedrørende opphold for utlendinger i dagens Polen, standarder som regulerer situasjonen til nasjonale og etniske minoriteter i Polen; spørsmål om dialog mellom kirker og økumenikk; saker knyttet til familielivet, med særlig vekt på situasjonen til blandede familier; drøfting av eksempler på møteområder i Polen og dagens Norge.

Gjennomført Hele kurset er delt inn i fem undervisningsområder.

Det første området tar for seg historiske spørsmål ved å bruke de enorme prestasjonene til Polen og det polsk-litauiske samveldet. Spesiell vekt ble lagt på tradisjonen med sameksistens mellom ulike nasjoner og religioner.

Det administrative og juridiske området gir teoretisk kunnskap knyttet til statusen til utlendinger i Republikken Polen, samt den juridiske situasjonen til nasjonale og etniske minoriteter. Praktiske råd for å hjelpe utlendinger med å fungere i Polen er spesielt viktig.

Økumeniske spørsmål indikerer den katolske kirkes antakelser om kontakter med andre kirker og representanter for andre religioner. De peker på Kirkens prestasjoner og gir også praktiske råd for å etablere interreligiøs dialog.

En annen problemstilling fokuserer på familien som møteplass for kulturer og religioner. Betraktningene gjelder funksjonsvilkårene til blandede familier, det viser den pedagogiske faktoren som danner en personlighet åpen for dialog og i toleransens ånd.

Det siste undervisningsområdet informerer om prinsippene for sameksistens mellom kulturer, deres gjensidige innflytelse, nevner eksempler hentet fra den polske historiske tradisjonen, samt norske samtidserfaringer. En munkeeremitage ved Telemark ble valgt som et konkret eksempel.

Kurset var delt inn i en forelesningsdel som gir studentene kunnskap om temaene som dekkes, og en praktisk del som gir mulighet til å utvikle sine ferdigheter i å bruke den ervervede kunnskapen. Kunnskapstester ble også inkludert.

Et nyskapende element i det forberedte kurset er bruk av filmer som er spesielt innspilt som en del av prosjektet, både i Norge og i Polen.

Kurset ble gjennomført av kjente og respekterte spesialister innen de disipliner og profesjoner de representerer.

Authors

Dr. hab. Tomasz Nowicki, prof. KUL, KUL-forsker, historiker, direktør ved KUL Historisk Institutt.

Aneta Tkaczyk visedirektør for avdelingen for sivile anliggender og utlendinger ved Lublin Voivodeship Office.

Fr. dr hab. Marcin Wysocki, prof. KUL, KUL-forsker, teolog, klassisk filolog, patrololog.

Dr. hab. Agnieszka Regulska, prof. UKSW, UKSW-forsker, pedagog og spesialist innen familiestudier.

Dr. hab. Włodzimierz Osadczy, prof. PANS i Chełm, forsker ved KUL og PANS, historiker, teolog, spesialist i internasjonale relasjoner og grenselandskultur.

Hubert Gorczyca, leder for Polsk Senter og polsk internett tv i Norge.

Fr. prof. dr hab. Mirosław Sitarz, viserektor ved det katolske universitetet i Lublin, spesialist i kanonisk rett, prinsippene for forholdet mellom kirken og staten. Aktivist i "Europa Christi"-bevegelsen.

Dr. Olga Osadczy, en ansatt i PANS i Chełm, en historiker av kirken, en slavisk lærd. Bogdan Kulas, leder for det polske miljøet i Norge, animatør av flere polsk-norske initiativer.

HISTORIEOMRÅDET

VED OPPRINNELSEN TIL POLSK KULTURELLT MANGFOLD

UNDERVISNING 1

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å forklare begrepet kulturelt mangfold, det flerkulturelle og vet hvordan begrepet flerkulturell er relatert til territoriet og til menneskers mobilitet; vet hvordan man skiller det flerkulturelle fra moderne multikulturalisme i historisk kontekst;
- deltakeren er i stand til å indikere kildene til endringer og historiske prosesser som påvirket kulturelt mangfold til det gamle polske samfunnet i middelalderen; er i stand til å peke på likheter og forskjeller i opprinnelsen til det flerkulturelle samfunnet i Polen og Norge;
- deltakeren er i stand til å angi årsakene som førte til inngåelse av den polsk-litauiske union og til deres konsolidering;
- deltakeren kjenner til betydningen av forholdet til Storhertugdømmet Litauen for kulturelt mangfold i Polen;

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individuell

METODER:

- ordinær forelesning med innslag av samtale
- øvelser med lysbildepresentasjon, diskusjon og tekst- og bildeanalyse
- repetisjonsprøve

DEL 1 - FOREDRAG

1. INNLEDENDE FORKLARING AV BEGREPENE.

I begynnelsen av den første forelesningen i historieblokken, som er ment å vise den flere hundre år gamle erfaringen med sameksistens mellom ulike kulturer og religioner innenfor pre-partisjonen Polen, bør man forsøke å definere, i det minste i en grunnleggende grad, hva det flerkulturelle er og hvordan man skal forstå dette begrepet. Hva påvirker diskusjonen rundt multikulturalisme? Og skal kulturelt mangfold likestilles med begrepet „multikulturalisme“, som ofte brukes i dag? Uten i det minste en foreløpig ordning av grunnleggende problemstillingene, er det vanskelig å begynne å diskutere spørsmål knyttet til polske historiske erfaringer og den polske tradisjonen for kulturelt mangfold. Dermed virker det nødvendig å kort introdusere og definere de grunnleggende sammenhengene og forbindelsene mellom kulturelt mangfold og territoriet, med menneskelig mobilitet, med ønsket om å bli kjent med «fremmede» og til slutt skille mellom begrepene «kulturelt mangfold» og «multikulturalisme».

Multikulturalisme - forklaring av begrepet

Begrepet dukket opp først på 1900-tallet og har en rekke betydninger som fungerer i ulike vitenskaper som omhandler dette problemet. I korte trekk er multikulturalisme ifølge den historiske blokken, tilstedeværelsen av mange kulturer på et spesifikt område. Sameksistensen av ulike kulturer side om side og deres gjensidige aksept, er en annen sak.

Territorium og multikulturalisme

På dette punktet er det verdt å ta hensyn til et viktig og nødvendig element for å snakke mer presist om multikulturalisme. Multikulturalisme er knyttet til det brede forståtte samfunnet. Dette samfunnet, eller bedre å si flere samfunn, er vanligvis organisert i spesifikke territorielle strukturer – de bor rett og slett i et bestemt område. Dermed betyr multikulturalisme sameksistensen av mange forskjellige kulturer i et geografisk spesifikt rom bebodd av bestemte mennesker. Derfor kan multikulturalisme ikke skilles fra en territorielt definert by, region, land eller stat.

Migrasjoner og menneskelig mobilitet versus kulturelt mangfold

Et annet viktig forhold. Man må spørre seg, hva gjør kulturelt mangfold til et faktum i det hele tatt? Svaret er ganske enkelt.

Mennesket er et vandrende vesen. Derfor er det mobiliteten til mennesker som gjør det mulig å møte ulike kulturer i et bestemt område. Bevegelsen av mindre eller større sosiale grupper, uansett om de er mer eller mindre organisert, fører til at ulike kulturer møtes i et gitt territorium. Selvfølgelig kan dette møtet være mer vennlig eller fiendtlig, mer eller mindre åpent, men det beriker alltid kulturlandskapet i et samfunn som bor i et spesifikt geografisk område.

Kulturelt mangfold og det kognitive aspektet

Her skal det imidlertid bemerkes at kulturelt mangfold ikke bare krysser geografiske grenser. Det blir et erfart faktum når folk flytter sine kognitive grenser. Det ser ut til at det kan sies at kulturelt mangfold på en måte er en mental utfordring for mennesket, fordi det er enhver person som bestemmer hvordan de vil oppleve andre kulturer som eksisterer i vårt miljø.

Kulturelt mangfold og multikulturalisme /historisk kontekst/

Og her kan vi berøre begrepet multikulturalisme, slik noen ønsker å se det i dag og som i dag bør forstås som en ideologi. En ideologi som på en eller annen måte befaler eller til og med krever blanding av ulike kulturer. Tilhengere av dette synet ser mange positive sider ved denne prosessen som beriker samfunnet. Etter deres mening blir det «kulturelt rikere» og representerer «mer verdi» enn et monokulturelt samfunn. I dette foredraget setter jeg imidlertid ikke likhetstegn mellom det flerkulturelle/kulturell mangfold og multikulturalisme. Desto mer gjelder studiene tidene da ingen ennå hadde definert disse begrepene.

2. DE FØRSTE POLSKE ERFARINGER MED UTLENDINGER

Selvfølgelig vet vi lite om den første perioden av polsk historie, som går tilbake til legendariske tider, selv før Mieszko I, prinsen av Polanerne, ble døpt i 966.

Det er imidlertid sikkert at helt fra begynnelsen av den polske statsdannelsen har det vært utlendinger i landet. Dette gryende kulturelle mangfoldet i polsk historie ble skapt av kjøpmenn som reiste gjennom landet til Polan- og Vistula-folket, mer og mer frimodig. En av dem var Ibrahim ibn Jacob, en sefardisk jøde fra Tortosa i Spania, som i årene 965-966 vandret i villmarken i Sentral-Europa og som også havnet i Mieszkos land.

Allerede da var det forbindelser med de skandinaviske landene. Mye tyder på at vikingtroppene tjente sammen med de første historiske Piastene – Mieszko I og Bolesław den Modige – som deres personlige vakt. Dessuten har det i polsk historieskrivning i 200 år vært hypoteser om at den polske staten hadde norrøne røtter og var organisert - som Kiev Rus - av skandinaviske stammer. Mieszko selv blir noen ganger betraktet som en viking.

I følge denne såkalte „invasjonsteorien” er det polske ridderskapet og adelen som stammer fra det også etterkommere av nordiske krigere som er vervet til hertugens lag. Som bevis hevdet en av de polske historikerne fra begynnelsen av 1800- og 1900-tallet at polske adelige våpenskjold har en runeopprinnelse. Og selv om disse hypotesene for det meste avvises av polske forskere, betyr det ikke at vikingene ikke var til stede i laget til de første polske historisk dokumenterte fyrstene. Dette kan for eksempel indikeres av arkeologiske funn av våpen av skandinavisk type i Stor-Polen.

Mieszko I, illustrasjon fra arbeidet til Fr. Jan Głuchowski, ikoner av polske prinser og konger

Foto: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mieszko_I_of_Poland.PNG

Jan Matejko, Introduksjon av kristendommen

Foto: offentlig eiendom

Fra det øyeblikket Polen gikk inn i kristendommens krets og befant seg i sirkelen av bredt forstått latinsk-europeisk kultur, må det ha dukket opp nykommere fra vesten og syden..

Dette var spesielt presteskapet som det nykonverterte landet trengte. De som dannet hoffet, presteskapet og hertugens administrasjon kom fra dem. Det var fra dem de som tiltrådte bispestillinger ble rekruttert, dannet kretsene til de første katedralskolen, og deretter trolig første menigheter ble opprinnelig organisert i de viktigste byene. Til slutt må de også ha vært misjonærer som konverterte Piast-dynastiet. Vi bør også nevne de utenlandske konene til polske herskere som kom til landet til Piast-herskere med deres følge og tjenere.

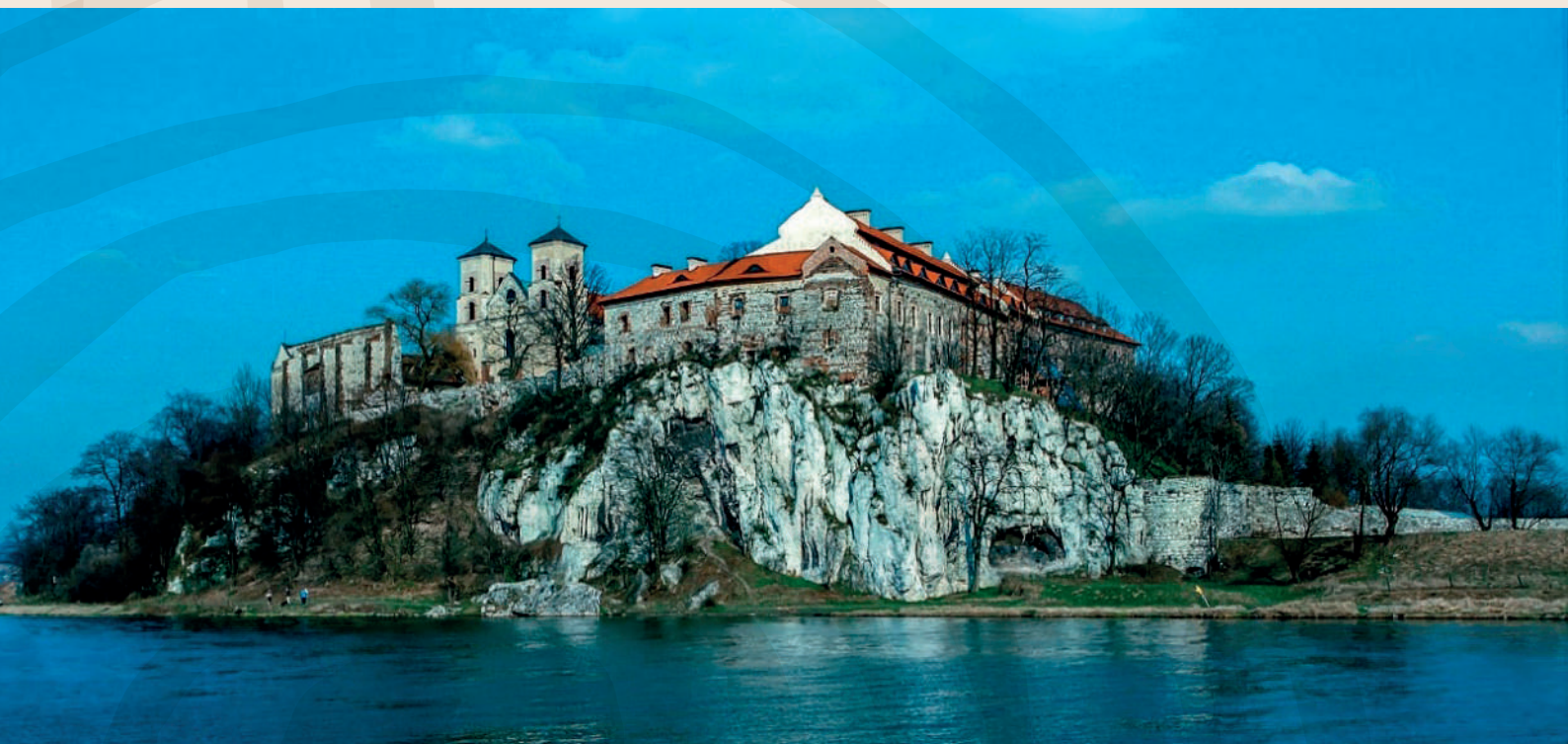
I Polens dåpssammenheng kan heller ikke religiøse ordeners rolle glemmes. Allerede på 1000-tallet dukket de første benediktinermunkene opp, snart vanlige prester. På 1100-tallet ble de første cistercienserklostre grunnlagt. Det neste århundret bringer utviklingen av bøllordner, det vil si tiggere. Fransiskanske og dominikanske klostre dukker opp. I kortere eller lengre tid skal de ha vært personer fra andre land.

Sekulære og klosterprester brakte en ny tro og en ny kultur, som gradvis ble overtatt av samfunnet, fra eliten og til slutt sluttet med den sosiale bunnen. Polonisering av presteskapet skjedde gradvis, kanskje fullt ut etter 200 eller til og med 300 år etter dåpen av landet.

De samme prosessene var ganske like i Norge, hvor kristendommen trolig var kjent tidligere enn i polanernes land, om ikke annet på grunn av vikingenes enorme mobilitet. Imidlertid ble det offisielt adoptert litt senere, på begynnelsen av 10- og 1000-tallet. Dessuten ble de første bispesetene reist tidligere i Polen enn i Norge. Metropolen i Gniezno (1000) ble også etablert mye tidligere enn i Nidaros [Trodheim] (1152/1153). På den

Utsikt fra elven Vistula på benediktinerklosteret i Tyniec, et av de eldste eksisterende klostrene i Polen.

Foto: Wikimedia Commons, av Jan Strzelecki, CC BY 3.0

Etablering av en ny landsby. Illustrasjon fra Saxon Mirror

Foto: offentlig domene <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sachsenspiegel-Ostsiedlung.jpg>

annen side ser det ut til at i Norge gikk utviklingen av menighetsnettverket raskere enn i Polen. På slutten av 1200-tallet var det faktisk bygget rundt 1200 kirker.

Både i Polen og i Norge spilte misjonærer som kom fra land der kristendommen allerede var etablert en betydelig rolle. De brakte med seg ikke bare en ny tro, men også det universelle språket i Europa på den tiden – latin og evnen til å skrive og lese. Med seg kom ny kunnskap om bygg, kunst og utdanning. Også i Norge dukket det opp abbedier og klostre på samme tid som i Polen: tidlig på 1100-tallet ble benediktinerklostre (på Munkholmen i Trondheim, i Bergen og på øya Selje), i midten av århundret grunnlagt cistercienserklostre (f.eks. Lyse kloster i Os, på øya Hovedøya i Oslo), klostrene til Canons Regular of St. Augustine (f.eks. i Bergen, på øya Halsnøya) og Norbertines (i Tønsberg og Oddevold [Uddevalle], i dag i Sverige, i det som da var Båhuslen i Norge). På 1200-tallet, som i Polen, bosatte fransiskanere og dominikanere seg i byer (f.eks. i Trondheim eller på Hovedøya i Oslo). Totalt ble det grunnlagt mer enn tretti mannlige og kvinnelige klostre i Norge.

Også i det norske riket var klostre utposter for europeisk kultur, og munkers skrev kongesagaer, kopierte utenlandsk litteratur og ble flittig brukt av konger til administrasjon.

Over tid, spesielt med kristendommens styrking og den generelle sivilisasjonsutviklingen i Latin-Europa, dukker det opp nye prosesser i både Polen og Norge, som fører til differensiering av samfunnet. Dette handler om folkevandringer knyttet til utvikling av byer og landbruk.

På polske land, fortsatt under den såkalte Allerede på 1200-tallet var det en økning i bosetting og kolonisering, dels knyttet til religiøse ordener, spesielt cistercienserne, og

Omfanget av tysk bosetting i øst
Foto: Ziegelbrenner (lisens CC BY 3.0)

senere med Ordenen for Jomfru Marias hospital i det tyske huset i Jerusalem, dvs. det teutoniske. Rekkefølge. Utviklingen av store landeierskap, utviklingen av immuniteter og økonomisk modernisering, etterfulgt av grunnleggelsen av landsbyer og byer, favoriserte veksten av bosettingen. Å regulere det i et juridisk rammeverk, spesielt under tysk lov, var nok et skritt mot den fremtidige flerkulturelle kongerepublikken Polen, som vil dukke opp i begynnelsen av den moderne tid. Det var etterspørselen etter nybyggere som bidro til kolonisering, som i de polske landene først og fremst var knyttet til vallonske, flamske og fremfor alt de tyske elementene.

På den tiden kan dette kulturelle mangfoldet først og fremst sees i Schlesien og Vest-Pommern, og deretter også i Stor-Polen, Øst-Pommern og Lille-Polen, hvor det er det største antallet nybyggere som kommer fra Vest-Europa.

I de polske landene var det ikke bare en bondevandring, men også en middelklassevandring av kjøpmenn og håndverkere. I Norge har vi også å gjøre med slik bosetnings-

flytting, men på grunn av at det ikke var så mange områder som kunne bosettes til jordbruksformål, var omfanget av bygdekolonisering definitivt mindre enn i Sentral-Europa. Kjøpmannsmigrasjonen var litt mer intens. I Norge, som i mange polske bysentre, dukket det opp kjøpmenn knyttet til Hansaforbundet, selv om det også var skotter og nederlendere blant dem. De var mellommenn i handelen, importerte hovedsakelig korn, tekstiler eller øl, og sendte hovedsakelig fisk.

Selv i middelalderen dukket det opp jøder på polske land. I Norge var middelalderens og tidlig moderne jødisk migrasjon nesten ukjent. Selv om jødiske kjøpmenn eller sefardiske jøder fordrevet fra den iberiske halvøy dukket opp av og til, var de ikke i en skala som kan sammenlignes med de polske landene, hvor jøder dukket opp allerede på 1200-tallet med tilstrømmingen av nybyggere fra Vesten. Dessuten, blant tilhengerne av jødedommen i kongeriket Polen er det også de som kommer fra Volga Khazaria. I landene til republikken Polen vil disse to jødiske migrasjonene snart møtes og smelte sammen.

3. BEGYNNELSEN PÅ DEN FLERKULTURELLE ADELSREPublikken

I Kongeriket Polen skjedde det avgjørende endringer sammen med å overvinne fragmenteringen av distrikter på begynnelsen av 1300-tallet. Staten begynte å bli oppfattet annerledes. Det slutter å være et patrimonialt monarki.

Det regnes ikke som et domene, det tilhører bare herskeren og hans familie. Staten blir suveren, og har ikke bare en konge, men også adel som styrer sammen med monarken basert på deres egne lover. Konseptet kalt Corona Regni forårsaker en økning i statlig bevissthet og til en viss grad også nasjonal bevissthet. Her må det imidlertid presiseres at i fordelingsperioden var sosiale relasjoner fremfor alt preget av at klassetilhørighet var viktigere for folk, mens spørsmål om nasjonal tilhørighet var temmelig sekundære.

Foreningen av polske land under septeret til Władysław Łokietek og utviklingen under septeret til sønnen Casimir den store er en håndgripelig begynnelse på den senere flerkulturelle kongerepublikken. Det skjer en gradvis og til å begynne med langsom, men stadig mer synlig revurdering av interessene til den daværende polske makteliten.

Kopier av polske kroningstegn laget i 2001-2003 i Nowy Sącz av et team av gullsmeder ledet av antikvar Adam Orzechowski

Foto: Gryffindor - Eget arbeid (lic. CC BY 3.0).

Den polsk-litauiske staten under Władysław Jagiełłos regjeringstid
 bilde, egen etter: Union of Lublin 1569, Wyd. Sejmowe, Warszawa 2019, s. 26

Foreningen av staten under septeret til det siste Piast-dynastiet viser en klar fordel med det mindre polske ridderskapet fremfor det storpoliske. Det politiske tyngdepunktet er i Kraków. Selv om den gjennfødte polske staten ikke helt vendte seg bort fra Piast Silesia eller Gdańsk Pommern okkupert av de teutoniske ridderne i 1308, men gradvis, fra 1440-tallet, så polske politiske eliter, spesielt magnatene i Lillepolen, fremtiden til polsk statsskap i Polen. Øst. Dette fører til gradvis underordning av de ruthenske landene. Denne prosessen, som begynte i 1340 med innlemmelsen av Ruthenia fra Galicia med Lviv, og snart hertugdømmet Chełm-Belsk og Vladimir, vil fortsette i de følgende århundrene. Det er nært knyttet til foreningen av kongeriket Polen og Storhertugdømmet Litauen, som har blitt implementert siden 1385. Her er den klare opprinnelsen til fenomenet kulturelt mangfoldet i den polsk-litauiske staten.

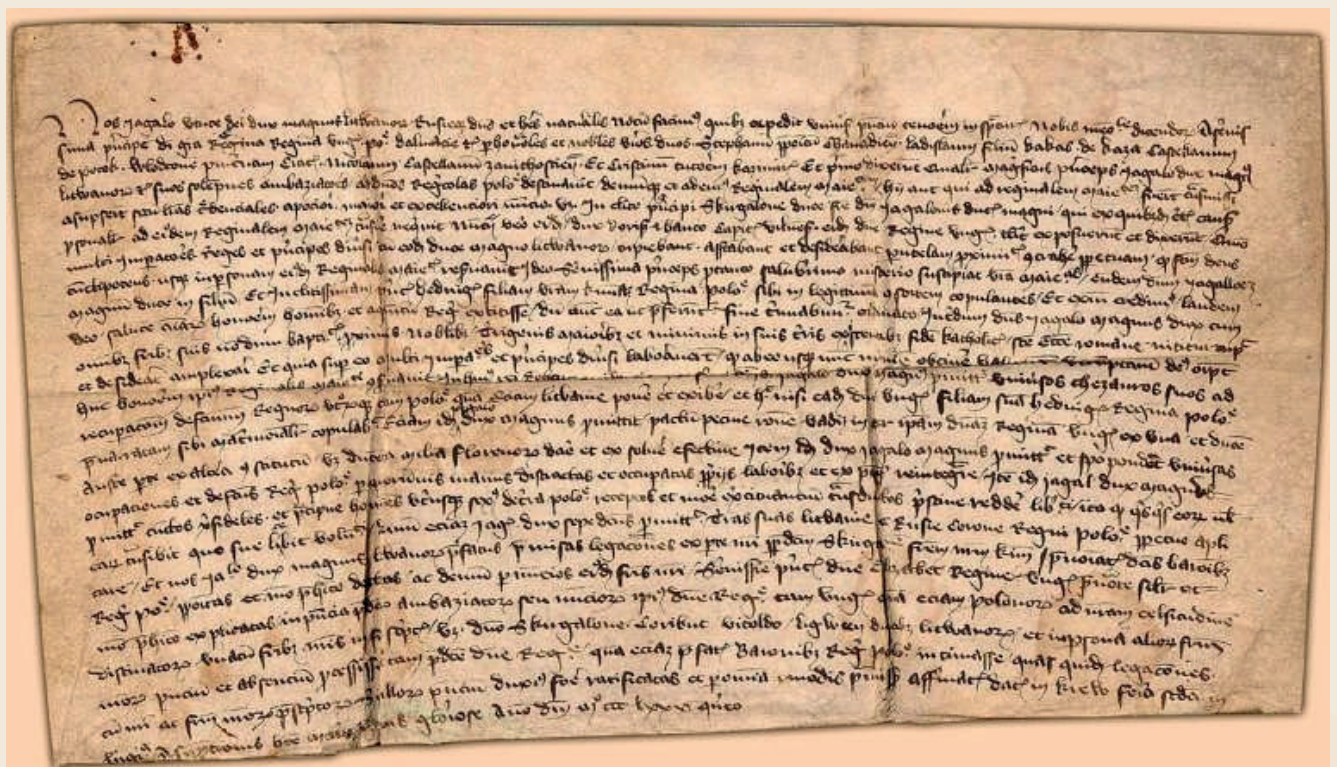
Selv om den første polsk-litauisk unionen i Kiewo i utgangspunktet var en personlig union, vil den til slutt endres til en reell union i løpet av nesten 200 år, noe som vil bli bekreftet av avtalen som ble inngått ved Lublin Sejm i 1569. Unionen av Polen og Litauen overlevde til tross for at forskjellene mellom disse landene var enorme. En kristen i over 400 år, den andre fortsatt hedensk, men dekker også territoriet til de tidligere landene i Kiev Rus, døpt i den østlige ritual allerede i 988. Til tross for en kort polsk-litauisk allianse i Casimir den stores tid, var forholdet mellom partene tidligere ikke vennlige, og til og med fiendtlige. De litauiske invasjonene av de polske landene, så vel som konflikten som ble arvet fra hertugdømmet Galicia, som varte i mer enn halvparten av 1300-tallet,

var ikke egnet til å søke en forståelse. Det var også språklige forskjeller, landene hadde ulike nivåer av sosial utvikling.

Det var imidlertid grunner som avgjorde fortsettelsen og utdypingen av forbundet. I begynnelsen av avtalen var det faktum at det ikke var noen mannlig hersker på den polske tronen. Kongen av Polen var Jadwiga Andegaweńska, datter av Ludvig den store, kongen av Ungarn, som de polske eiendommene lette etter en ektefelle for. Landene hadde også en felles fiende – den teutoniske orden, og Polens militære hjelp mot tatarerne var også viktig [Worskla 1399], og på lengre sikt mot Moskva. Den polske kirkes ambisjoner om å døpe Litauen i den latinske ritual var også viktige - til slutt ville litauiske latinske bispedømmer bli en del av Gniezno-metropolen, og de latinske bispedømmene opprettet i Ruthenia ville bli en del av Lviv-metropolen. Aspirasjonene til Lesser Polen-magnatene om å opprettholde og utvide sin innflytelse i Ruthenia var også betydelige - muligheten for å bygge store føydale eiendommer av Lesser Polen-familiene [Tarnowski og Melsztyński, Tęczyński, deretter Zamoyscy, Potocki, Lubomirski og andre]. På sin side ble de litauisk-rutenske bojarerne tiltrukket av de attraktive statusprivilegiene til den polske adelen som ble oppnådd i Privilege of Koszyce av Ludwik Węgierski [1374], som fant sted som et resultat av foreningen i Horodło som ble avsluttet i 1413.

På samme tid, da den første polsk-litauiske unionen ble inngått i Krewo (1385), ble Kalmarunionen inngått (1397) som forbinder kongeriket Danmark, Sverige og Norge under styret til Erik av Pommern. Unionen av skandinaviske land er imidlertid fundamentalt forskjellig fra den polsk-litauiske unionen. Norge og Sverige var allerede fra 1319 knyttet sammen av en personunion, og fra 1380 hadde Norge en union av tilsvarende karakter med Danmark. Dessuten var elitene i de skandinaviske landene forbundet med en rek-

Lov om forening i Krewo, 14. august 1385Photo: public domain

Lov om forening i Horodto, 13. oktober 1413. Arkivene til Krakow Cathedral Chapter National Museum i Krakow
Photo: public domain

ke familiebånd, lignende språk, sosiale strukturer, utviklingsnivå og politisk kultur. De ble forent fremfor alt av latinsk kristendom. Likevel varte Jagiellonian Union lenger enn Kalmar Union.

I mellomtiden førte foreningen av kongeriket Polen og Litauen til en utdyping av politiske, sosiale og økonomiske relasjoner, og fremfor alt muliggjorde den kristningen av Litauen. Det ble etablert et todelt monarki, som ble en bro mellom øst og vest, der polakker, litauere, rutenere bodde side om side, men også jøder, armenere, sigøynere, tatarer og karaimere.

Denne smeltedigel av nasjoner med forskjellige kulturer, forskjellige språk og forskjellige religioner eksisterte til nesten slutten av 1700-tallet. Kulturutveksling var på ingen måte enveis. Karakteren til dette spesifikke og unike monarkiet vises perfekt av de vakre bysantinsk-rutenske freskene i de gotiske kirkene i Lublin og Sandomierz grunnlagt av Władysław Jagiełło.

Foreningen av den polske kronen og Litauen på 1400- og deretter på 1500-tallet var, til tross for ulike turbulenser, spesielt i anledning tronskiftet, varig. Det var ikke en vanlig personunion, og de to statene hadde mye mer til felles enn bare en felles hersker. Grunn-

Kroningsbrev fra Kalmar, 13. juli 1397
Foto: egen basert på J. Małek, Norges historie (til 1814),
Toruń 2019, s. 222

bindet var selvfølgelig dynastiet. Det er imidlertid viktig at mens jagiellonene i Storher-
tugdømmet Litauen hadde arvelige rettigheter, overtok de i kronen tronen på grunnlag
av valg av representanter for det polske statssamfunnet. Ikke mindre viktig var adelens
privilegier, som ble gitt kronens adel, og som gjorde modellen for herresamfunnet mer
attraktiv. På sin side, på grunn av adelens privilegier - fra midten av 1400-tallet - utviklet
ideen om parlamentarisme, noe som resulterte i den økende aktiviteten til adelen. Dette
førte igjen til dannelsen av den polske sejmen på slutten av 1400-tallet.

↙ Det hellige treenighetskapell i Lublin
↓ Katedralen i Sandomierz
Foto: Artinpl, eget verk (lisens CCo) Foto: eget for-
fatterskap

Polske sejm i Aleksander-tid
Statut Jana Łaskiego z 1506 r.
Foto: offentlig

Den politiske kronen på prosessene som førte til en flerkulturell, fleretnisk og flere-religiøs adelsrepublikk med kongen som statsleder, som begynte med avtalen i Krewo i 1385, ble til slutt foreningen inngått 1. juli 1569 ved Sejm som ble holdt i Lublin. Som et resultat av den virkelige unionen ble det opprettet en stat basert på to grunnleggende elementer: Kongeriket Polen og Storhertugdømmet Litauen. Avslutningen av unionen i Lublin bestemte til slutt den kulturelle, etniske og religiøse pluralismen til det polsk-litauiske samveldet som da ble opprettet.

Allegori om Den Polske kronen og Litauen
på Union of Lublin-monumentet i Lublin
Foto: offentlig eiendom

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediapresentasjon;
- eksempler på kildetekster

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av lærer vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediapresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Forstå begrepet kulturelt mangfold/flerkulturalisme i den historiske konteksten (tilknytning til territoriet, med migrasjoner og mobilitet, ønsket om å lære om andre kulturer og skillet med det moderne begrepet „multikult”).
- De første kontaktene mellom polakker og fremmede som representerer andre nasjonaliteter og kulturer.
- Kilder til endringer og historiske prosesser som det gamle polske samfunnet var underlagt i middelalderen (kristendom, bosetting og kolonisering i byer og landsbyer.
- Samfunnet i Polen og Norge i middelalderen i sammenheng med de første kontaktene med andre kulturer og andre nasjoner.
- Opprinnelsen til det flerkulturelle samveldet (overgang fra en patrimonial stat til kongerikets krone, territoriell utvikling av kongeriket og grunner for tettere bånd med Litauen, opprettelsen av unionen og en kort sammenligning med fagforeningene i skandinaviske land, mot en flerkulturell, fleretnisk og flerreligiøs adelsrepublikk).

Forslag til tekster som skal brukes under øvelsene:

Peter av Dusburg-kroniken om de prøyssiske landene (fortsatt) „Om slaget om de prøyssiske herrene med polakker, litauere, rutenere, etc.” utg. Piotr of Dusburg Chronicle of the Prussian land, oversatt av S. Wyszomirski, introduksjon og kommentar av J. Went, Toruń 2004, s. 246–247.

I året Vårherre 1410, på dagen da apostlene ble sendt [15. juli], kjempet herrnene i det prøyssiske landet sammen med deres undersåtter og allierte et slag i Ostróda-distriktet med polakker, litauere, rutenere, samogitere, tatarer og andre barbarer og hedninger. Og ordensherrnene ble beseiret, den store mester Ulrich av Jungingen falt sammen med mange dignitærer, undersåtter og leiesoldater, og kongen og hans menn seiret. Det var et veldig stort slag der mange tusen døde på begge sider. Og som rapportert av sendebudene ... som deltok i det nevnte slaget, falt mer enn 60 000 mann på hver side.

Utdrag fra: Jan Długosz' Polen, redigert av H. Samsonowicz, Warszawa 1984, s. 218-243

Mens den polske kongen, Władysław, hørte på den hellige messe. Og bønnen, hele den kongelige hæren, på ordre fra sverdmannen i Kraków, Zyndram av Maszkowice, og den litauiske hæren, på ordre fra storbertugen av Litauen Alexander, satte opp sine tropper og

bannere med beundringsverdig fart og sto i rekke mot fienden. Og siden den polske hæren satte kursen mot venstre fløy, tok den litauiske hæren til høyre. Men i denne vanskelige situasjonen virket enhver hast til og med en forsinkelse. Det ble sett at den polske hæren hadde 50 bannere i denne kampen, som vi kaller bannere (2), fulle av utmerkede og erfarne riddere, i tillegg til de 40 litauiske bannerne.

1) Det første var det store banneret til landet Krakow, hvis symbol var en hvit ørn med en krone og spredte vinger på et rødt felt (3). Dens rekke inkluderte alle de viktigste polske herrene og ridderne, alle veteraner og de som var trent i kamp. (...)

2) Det andre banneret, „gończa”-banneret (4), hadde som emblem to gule kors på et blått felt. (...)

3) Den tredje [standard], adjutant, hadde som tegn en mann i rustning svingende et sverd, sittende på en hvit hest på et rødt felt. (...)

4) Det fjerde banneret, St. George, hadde et hvitt kors på et rødt felt som tegn. Alle leiesoldater tsjekkere og Moravians var i den. Dens befal var tsjekkerne: Sokół og Zbystawek, og Jan Sarnowski bar det tsjekkiske flagget, fordi kong Władysław hadde respekt for den tsjekkiske nasjonen.

5) Det femte flagget til Poznań-landet (...)

6) Sjette, Sandomierz land (...)

7) Syvende, Kalisz (...)

8) Det åttende, Sieradz land (...)

9) Niende, Lublin land (...)

10) Det tiende er landet Łęczyca (...).

11) Det ellefte banneret, Kuyavisk land (...).

12) Tolvte, Lwów land (...)

13) Trettende, Wieluń land, (...). På grunn av de tynne rekkene sluttet kongen seg til den, for å supplere den, med leiesoldater fra Schlesia.

14) Den fjortende er banneret til landet Przemyśl (...)

15) Femtende, Dobrzyn-land (...)

16) Den sekstende, Chełm land (...)

17) Syttende, åttende og nittende - Podolia-land. På grunn av størrelsen på ridderne hadde dette landet tre bannere (...)

20) Det tjuende, Halychs land

21) Tjueførste og tjueandre, hertugen av Mazovia Siemowit (...)

23) Tjuetredje, hertugen av Masovia Janusz (...)

24) [ytterligere 27 private bannere utstedt av adelsmenn og noen familier]

51) Femti-første, av den litauiske prinsen Zygmunt Korybut

52) I tillegg hadde den litauiske hæren 40 bannere av storhertugen av Litauen Alexander Vytautas, der kun litauiske, rutenske, samogitiske og tatariske soldater dukket opp. Imidlertid hadde de færre rekke og færre våpen enn polske tropper. De matchet heller ikke polakkene når det gjaldt buster. Emblemene til disse bannerne var nesten alle de samme. For nesten hvert våpenskjold hadde en væpnet mann på et rødt felt som satt på en hvit, noen ganger på en svart eller rød eller broket hest og håndhvilte med et sverd. Bare 10 av dem hadde et annet emblem og skilte seg fra de andre 30. De hadde skilt malt på et rødt felt, som Witold brukte til å merke buster, og han hadde mange av dem. [...] Disse bannerne

ble oppkalt etter navnene på litauiske land, nemlig: Trocka, Vilnius, Grodno, Kaunas, Lida, Miednik, Smolensk, Połock, Vitebsk, Kiev, Pińska, Nowogrodzka, Brzeska, Wolkowyska, Drohiczyn, Mielnicka, Krzemieniec og Starodubaska. Andre ble oppkalt etter litauiske prinser som Vytautas utnevnte til sine befal, nemlig Zygmunt Korybut, Szymon Lingwenowicz, Jerzy.

Fragmenter av unionen i Horodło etter: Filer fra unionen av Polen og Litauen 1385-1791, red. S. Kutrzeba, W. Semkowicz, Kraków 1932, s. 56-58

Av denne grunn sa vi Władysław, ved Guds nåde, kongen av Polen og landene Krakow, Sandomierz, Sieradz, Lanczyca, Kujawy og Litauen, den øverste prinsen, Pommerns, den ruthenske herre og arving og Aleksander, Witold, store fyrste av Litauen og de ruthenske landene, herre og arving, erklærer ved dette brevet, hvem som skulle vite dette nå og senere, hvem som vil ha denne informasjonen om at de litauiske landene og deres borgere er underlagt vår stat (som vi ofte strekker ut hånden til vår raushet og å ta vare på deres fordeler, som om vi ved hyppige anstrengelser ville stoppe og kalle dem de har gjort mer ærefulle), og ønsker da med stort ønske i hengivenheten til den aksepterte troen for fremtidige tider å bekrefte og etablere dem, så at den høyeste Herre, gjennom hvis nåde og vår omsorg de tok troens opplysning til ære og ære for hans navn og den samme universelle trosopplysning, bekreftet salvelsen av hans nåde at når vi ofte trøstet dem med gaver av vår generøsitet, dvs og, som kanskje det beste vi kan, ønsker vi å bevare dem med åndelige gaver og beholde dem ved gode gjerninger og gjerninger. Som, for å praktisere troens fasthet, jo bedre, slik at de kan gå videre fra dyd til dyd, slaveriets åk som de har vært viklet inn i og bundet i inn-til da, binder og løser nakkene deres, fra vår medfødte raushet og nåde Jeg spiser frihet, frihet, nåde, fritakene og privilegiene som er vant til å gis til menn med felles tro, vi gir og gir i henhold til dette privilegiets inneslutning.

- ☐ İbrahim ibn Jacob
- ☐ Muḥammad ibn Baṭṭūṭa
- ☐ Sulaiman ved Tadjir

- ☐ fra det frankiske ridderskapet
- ☐ fra Byzantium
- ☐ fra Skandinavia

Hvordan påvirket adopsjonen av kristendommen utviklingen av flerkulturelle relasjoner?
Gi eksempler fra Polen og Norge.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Spørsmål 4:

Prosessen med bosetting i Polen førte til:

- ☐ flukt av den slaviske befolkningen mot øst
- ☐ øke befolkningstettheten, rydde skog og utvikle ødemark for dyrking
- ☐ landkamper og fordrivelse av bønder fra gårdene deres

Spørsmål 5:

Avtalen i Krewo i 1385 satte i gang foreningen av Polen og Litauen. Hva var hovedårsakene til konklusjonen og hva var effektene?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 6:

Holdbarheten til den polsk-litauiske unionen ble fremmet av blant annet:

- ☐ lignende samfunnsutvikling
- ☐ bekjenner seg til samme religion
- ☐ felles trussel fra ytre fiender

Spørsmål 7:

Sammenslutningen av stater startet i Kreva:

- ☐ ble brutt opp etter Władysław Jagiełłos død
- ☐ etter 184 år ble det omgjort til en ekte forening
- ☐ førte til absorpsjonen av Litauen av den polske kronen

MOT EN FLERNASJONAL ADELSREPUBLIKK MED FLERE RELIGIONER

UNDERVISING 2

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 45 minutter
- praktiske øvelser - 60 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å presentere utviklingen av den polsk-litauiske union av stater;
- deltakeren er i stand til å forklare prosessene som fører til inngåelsen av en reell union mellom kongeriket Polen og Storhertugdømmet Litauen;
- deltakeren er i stand til å angi årsakene som førte til konklusjonen av Union of Lublin og forklare dens natur;

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse
- kunnskapsprøve

DEL 1 - FOREDRAG

- Introduksjon
- Gjennomgang av polsk-litauiske fagforeninger før 1569
- Lublinunionen og dens bestemmelser
- Konklusjon

1. INTRODUKSJON

De forrige klassene viste de generelle prosessene som førte til opprettelsen av en multi-kulturell, multietnisk og multireligiøs stat, kjent fra 1569 som Republikken Polen. Det er verdt å se nærmere på dette forholdet mellom kongeriket Polen og Litauen. Men før vi får vite årsakene og omstendighetene til Union of Lublin, så vel som dens bestemmelser og de viktigste deltakerne, er det verdt å ta en titt på hvordan denne unionen utviklet seg tidligere, fra Union of Krewo ble avsluttet i 1385, gjennom påfølgende polsk-litauiske traktater og avtaler. På slutten av kurset vil vi også prøve å sammenligne andre internasjonale avtaler kjent fra europeisk historie. Det er spesielt verdt å sammenligne de polsk-litauiske avtalene med Kalmarunionen som ble inngått i 1397, men også å sammenligne med andre lignende avtaler mellom stater.

2. OVERSIKT/GJENNOMGANG AV DEN POLSK-LITAUISKE UNION FØR 1569

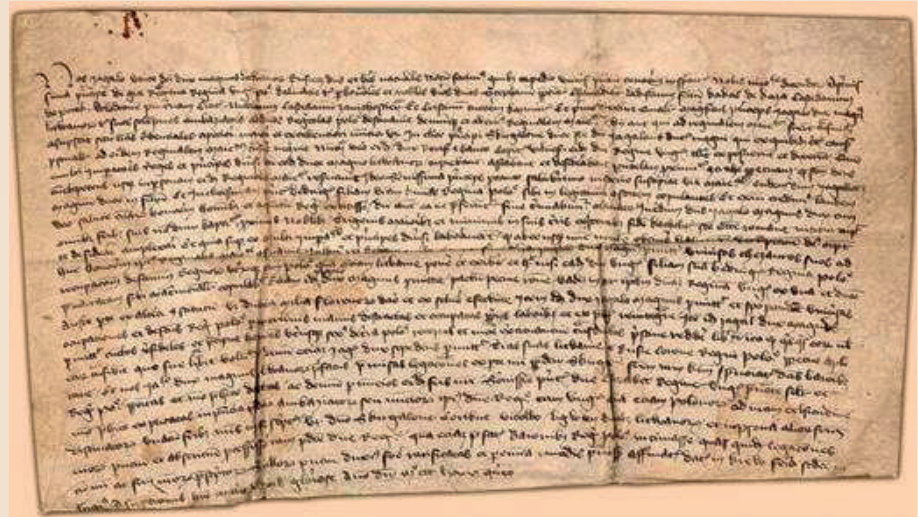
Krewo/Kréva/Kpebo 1385

Årsakene til inngåelsen av denne første polsk-litauiske avtalen ble allerede diskutert under de første timene. Bare i korte trekk er det fem hovedfaktorer som førte til at partene inngikk denne avtalen.

- For det første er det ingen mannlig hersker på den polske tronen – kongen er Hedwig av Anjou, datter av Ludvig den store, kongen av Ungarn og Polen, som døde i 1382. Krongodset, som faktisk styrer kronen politisk, leter etter en ektemann til Jadwiga, og retter interessen mot storhertugen av Litauen Jagiełło, sønn av den litauiske hertugen Olgierd og prinsesse Julianna av Twer;
- for det andre har Litauen og Polen en felles fiende – den teutoniske orden, som utgjør en viktig trussel mot Litauens eksistens og har okkupert Gdańsk Pommern erobret fra kongeriket Polen i nesten hundre år;
- for det tredje bør den polske kirkes ambisjoner om å døpe Litauen i den latinske ritualen påpekes - litauiske latinske bispedømmene vil etter hvert bli en del av Gniezno-metropolen, og de latinske bispedømmene opprettet i Ruthenia vil bli en del av Lviv-metropolen;
- For det fjerde er interessene til magnatene, spesielt de til Lillepolen, viktige for å opprettholde og utvide deres innflytelse i Ruthenia - muligheten for å bygge store frøydale eiendommer av småpolske familier (Tarnowscy og Melsztyński, Tęczyński, deretter Zamoyski, Potocki, Lubomirski og andre);
- og for det femte er attraktiviteten til statusprivilegiene til den polske adelen for de litauisk-rutenske bojarene av stor betydning - Louis det ungarske privilegiet til Košice for den polske adelen i 1374 og ønsket om å utvide privilegiene til litauiske herrer, noe som vil skje i Horodło i 1413.

Avtalen i Krewo var egentlig en handling før bryllupet, men av betydelig politisk karakter. Det var ikke en veldig lang akt. Den inneholdt ikke mange proviant. Jagiełło, i bytte mot Jadwigas hånd og den polske kronen, lovet å bli døpt i den latinske ritualen for å betale 200 000. floriner til Wilhelm Habsburg for å ha brutt forlovelsen med Jadwiga og

Lov om forening i Krewo, 14. august 1385
Arkivene til Krakow katedralkapittel
Foto: offentlig eiendom

for evig å forene de litauiske og ruthenske landene med den polske kronen. Sistnevnte bestemmelse, beskrevet med ordet «applicare», har ført til problemer med tolkningen helt fra starten, og denne diskusjonen blant historikere pågår i grunnen fortsatt i dag. Uten å gå i detaljer var spørsmålet hvordan man skulle tolke dette latinske verbet, enten det er som en innlemmelse/innlemmelse av Litauen i kronen, eller snarere som en kombinasjon av to likeverdige politiske enheter. Utvilsomt var imidlertid denne foreningen absolutt en personlig forening, men kanskje nettopp på grunn av kortheten i bestemmelsene, var den utgangspunktet for prosessen med videre „finne inn” i forholdet som ble igangsatt på den tiden.

Vilnius/Radom 1401

Etter dronning Jadwigas død i 1399 oppsto en ny situasjon fordi avtalen som ble inngått i Krewo, som vi nevnte, var en bryllupsavtale. Snart fikk imidlertid Władysław Jagiełło bekreftelse på sine rettigheter til kronen, selv om det ikke var snakk om å arve den polske tronen. Det var også nødvendig å redefinere polsk-litauiske forhold og det politiske forholdet mellom Jagiełło og Witold. Samtalene ble ført i Vilnius. Vytautas' livstidsstyre i Litauen ble etablert, men med Jagiełłos overordnede autoritet, og det ble også bestemt at i tilfelle Jagiełłos død skulle de polske herrene sammen med de litauiske bojarene velge en ny hersker. En avtale i januar 1401 i Vilnius lovet å respektere prinsene og guttene. På sin side ble det i mars gjort en lignende forpliktelse av de polske herrene i Radom. I prinsippet var Vilnius-Radom-avtalene formelt sett ikke en union, men de regulerte forholdet mellom partene, bekreftet den politiske og politiske atskiltheten til Polen og Litauen, og roet og stabiliserte også forholdet mellom Władysław Jagiełło og Witold.

Horodło, Horodlë, Горадо 1413

Etter suksessen til Grunwald og inngåelsen av den første freden i Toruń med den teutoniske orden 1. februar 1411, men den fortsatt eksisterende risikoen for gjenopptakelse av kampene, ble det en felles revisjon av forholdet mellom kronen av kongeriket Polen og storhertugdømmet Litauen. Grunwald bekreftet på en måte verdien av foreningen

av de to landene. Selv om freden mellom kronen og ordenen varte fra Casimir den stores tid, gjenopplivet krigen i 1410 og 1411 håpet om å gjenvinne Pommern blant krongodset. Litauere, derimot, så muligheten for å gjenvinne Samogitia permanent, og ikke bare midlertidig, slik den skuffende fredsavtalen forutsatt. Også for Gedymins etterkommere var bare den fortsatte eksistensen av forbundet en sjanse til å motvirke politiske splittelser drevet av den teutoniske orden.

Det ble innkalt til en kongress i en liten by på Bug på grensen til Polen og Litauen, deltatt av polske stormenn sammen med kong Władysław Jagiełło, og litauisk-rutenske bojarer kom til Horodło med storhertug Vytautas. Ideen med denne kongressen var å styrke forholdet mellom kronen og Litauen. Den 2. oktober 1413 ble det inngått en avtale som tydelig viser viljen til å legge fram én politisk linje overfor de germanske ridderne og det kommende økumeniske konsilet.

De viktigste bestemmelsene i traktaten som ble inngått på den tiden inkluderer:

- Godkjenning av storhertugdømmet Litauens adskilthet, men med betingelsen om kommunikasjon med Polen angående avsetting av storhertugtronen etter Witold Kiejstutowicz's død.

Den andre av de tre handlingene til Union of Horodło med seglene til den polske adelen og litauiske bojarer vedlagt, 13. oktober 1413
Nasjonalnuseet i Krakow, samlingsavdelingen til
Princes Czartoryski-museet. Foto: offentlig eiendom

- Ikke å slutte seg til en allianse med partenes fiender og plikten til gjensidig militær bistand og å erklære krig med samtykke fra den andre avtaleparten.
- Å bringe kronens og Litauens magnater nærmere hverandre ved å akseptere 47 litauiske bojarfamilier, men bare katolske, inn i de polske våpenfamiliene.
- Inkludert disse familiene med privilegier som tilhørte den polske adelen (etterkommere av disse familiene ble permanent den litauiske stormannseliten - spesielt Gasztołds, Ościkowicz og Radziwiłłs). Det er verdt å nevne her at i 1430 ble privilegiene til den polske adelen utvidet til bojarne fra Røde Ruthenia, og i 1432 utvidet privilegiene til den fyrste og gutteeliten i Storhertugdømmet.

Union of Horodło hadde mye mer langsiktige og viktige konsekvenser. Samtidshistorikere kaller det til og med den „første fullstendige grunnloven” til den polsk-litauiske unionen (Wyróński 1993; Frost 2018). Handlingen legemliggjorde ikke bare den dynastiske og personlige ordningen, men reflekterte også interessene til begge politiske samfunn: den polske adelen og de litauiske bojarne. Dette er spesielt viktig når det gjelder boyarisme, som etter polsk eksempel sakte var i ferd med å bli en viktig politisk faktor ved siden av storhertugens fortsatt sterke makt. Dessuten var det Union of Horodło, som var et kompromiss mellom polske og litauiske herskere og eliter, som etablerte et forhold mye bredere enn bare en dynastisk union og faktisk satte begge landene på sporet som førte til en ekte union.

Grodno, Gardinas, Гóрагна 1432

Formelt var det ikke en EU-traktat, men en avtale fremforhandlet av biskop Oleśnicki med støttespillerne til Zygmunt Kiejstutowicz, valgt til storhertug av Litauen. Denne handlingen ble endelig godkjent av Władysław Jagiełło i januar 1433, også av Sigismund, men ikke før 6. mai 1434 i Troki. Denne avtalen reverserte til en viss grad Horodło-avgjørelsene, og rettet igjen polsk-litauiske forhold mot en personlig union: Sigismund oppnådde tittelen storhertug fra Jagiełło, som den høyeste litauiske hertugen. Etter hans død skulle Vilnius og andre litauiske land returnere til Jagiełło eller hans etterfølgere og til kronen og kongeriket Polen.

Disse politiske ordningene var ikke permanente, fordi de var i kraft til Zygmunt Kiejstutowicz døde i 1440. Grodno-avtalen introduserte imidlertid andre viktige løsninger, ekstremt viktige i sammenheng med det fremvoksende flerkulturelle samveldet, som varte mye lenger, selv om de var endelig endelig regulert først i 1563. Mens Horodło-traktaten bare gjaldt de litauiske guttene fra den katolske troen, Grodno-avtalen, samt en måned senere Jagiełłos privilegium for adelen i Lutsck-regionen og det generelle privilegiet utstedt av Zygmunt Kiejstutowicz for de ruthenske elitene i Storhertugdømmet mai 1434, utvidet disse rettighetene og frihetene til de ortodokse prinsene, bojarne og adelen, og ga alle privilegiene og frihetene som ble oppnådd i Horodło av den katolske litauiske adelen.

Mot en ekte forening: Kraków-Vilnius 1499 og Mielnik 1501

Tiltredelsen til den polske tronen til Casimir IV Jagiellon i 1447, den gang storhertugen av Litauen, og hans lange regjeringstid deretter markerte en periode med retur til en union av personlig karakter. Det var først etter hans død i 1492 at to av sønnene hans

tok de polske og litauiske tronene, noe som formelt brøt den personlige foreningen. Jan Olbracht ble den polske kongen, og hans bror Aleksander, etter anmodning fra de litauiske herrnene, inntok storhertugtronen.

Imidlertid var foreningen av kronen og Litauen permanent. De to landene hadde mye mer til felles enn bare en felles hersker. På dette tidspunktet er det verdt å påpeke den spesielle rollen til de ekspanderende edle privilegiene, som gjorde modellen til det edle samfunnet mer attraktiv:

- Jedleńsko-Krakows privilegier 1430 og 1433 – personlig ukrenkelighet for adelen uten rettsdom (neminem captivabimus);
- Cerekwicko-Nieszawa privilegier 1454 - nye skatter og felles avgifter med samtykke fra de regionale forsamlingene og definisjonen av grunnlaget for deres drift;
- Mielnicki-privilegiet av 1501 - Senatet (kongens råd) som høyeste myndighet;
- grunnloven „Nihil novi” 1506 - ingenting om oss uten oss - bekreftelse av tokammerets Sejm.

Bortsett fra de interne faktorene som bandt og konsoliderte polsk-litauiske forhold, var eksterne faktorer som følge av utenriks- og dynastipolitikken fortsatt viktige. Bevisstheten om fordelene og fordelene ved et nært samarbeid mellom de to landene, selv om de hadde separate herskere, bidro til ytterligere utdyping av forholdet. De polsk-litauiske avtalene fra begynnelsen av 1400- og 1500-tallet vitner tydelig om dette. Allerede unionen av Kraków og Vilnius i 1499, til tross for separate herskere på de polske og litauiske tronene, konsoliderte klart den politiske og militære alliansen til de to landene. På den annen side, etter Jan Olbrachts død, åpnet det seg ytterligere muligheter for å etablere enda tettere relasjoner, som først og fremst ble søkt av krongodset. Dokumentet, forhandlet av polakker og litauere i Piotrków, ble godkjent av prins Aleksander i Mielnik 23. oktober 1501. Samtidig utstedte den nye kongen, samtidig fortsatt storhertugen av Litauen, det ovennevnte privilegiet. begrense kongemakten til fordel for kongerådet - senatet og i praksis gi politisk fordel til det rikeste og mest innflytelsesrike sjiktet av adelen.

Union of Mielnik av 1501 var tydelig på vei mot en ekte union. I teorien kan den til og med betraktes som sådan, selv om bestemmelsene i praksis ikke ble strengt implementert. De viktigste postulatene inkludert i Mielnik-traktaten var:

- streber etter å skape en forent stat bestående av kronen og Litauen;
- felles valg av en konge valgt av både polske og litauiske politiske eliter;
- en forpliktelse om at internasjonale avtaler vil bli diskutert i fellesskap og at de ikke kan skade noen av unionens underskrivere;
- begge land hadde en forpliktelse til gjensidig militær bistand;
- saker som gjaldt hele topartsstaten skulle avgjøres av fellesråd.

På tampen av Union of Lublin

Mielnicki-privilegiet bekreftet viktigheten av magnater i kronen, og konsentrerte politisk makt i det kongelige råd - senatet. Likevel styrket privilegiene som ble gitt til adelen i vedtektene til Cerekwicko-Nieszawa viktigheten av de regionale forsamlingene og varakammeret i Sejmen som endelig ble opprettet i 1493. Som en konsekvens vokste også betydningen av mellomadelen gradvis. Kong Sigismund I den gamle baserte sin

En stein til minne om 500-årsjubileet for signeringen av Mielnik Union i Mielnik

Foto: Fallaner, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mielnik_600_Anniversary_of_Town_privileges_Monument_2016_P01.jpg. [CC BY-SA 4.0-lisens]

regjeringstid på senatet. Hans sønn og etterfølger Sigismund August begynte sin uavhengige regjeringstid på lignende måte.

Men utsiktene til hans barnløse død og den voksende makten til den adelige henrettelsesbevegelsen styrket kravene om en nærmere union med Litauen. På den annen side, på litauisk side, økte bevisstheten om nødvendigheten av polsk militærhjelp, spesielt i krigene med det stadig sterkere Moskva. Et annet premiss var passiviteten til det litauiske herrerådet og radikaliseringen av den litauisk-rutenske adelen, som så i unionen en mulighet til å utjevne sin posisjon med den polske adelen og en sjanse til å bli frigjort fra tyngende skatter og ubetalt militærtjeneste. Ting gikk raskt på 1560-tallet. For det første, fra 1562, endret kong Sigismund August sin holdning til henrettelsesbevegelsen, og baserte sine politiske planer på middeladelen. Fra da av siktet han konsekvent på å inngå en reell union mellom kronen av kongeriket Polen og storhertugdømmet Litauen.

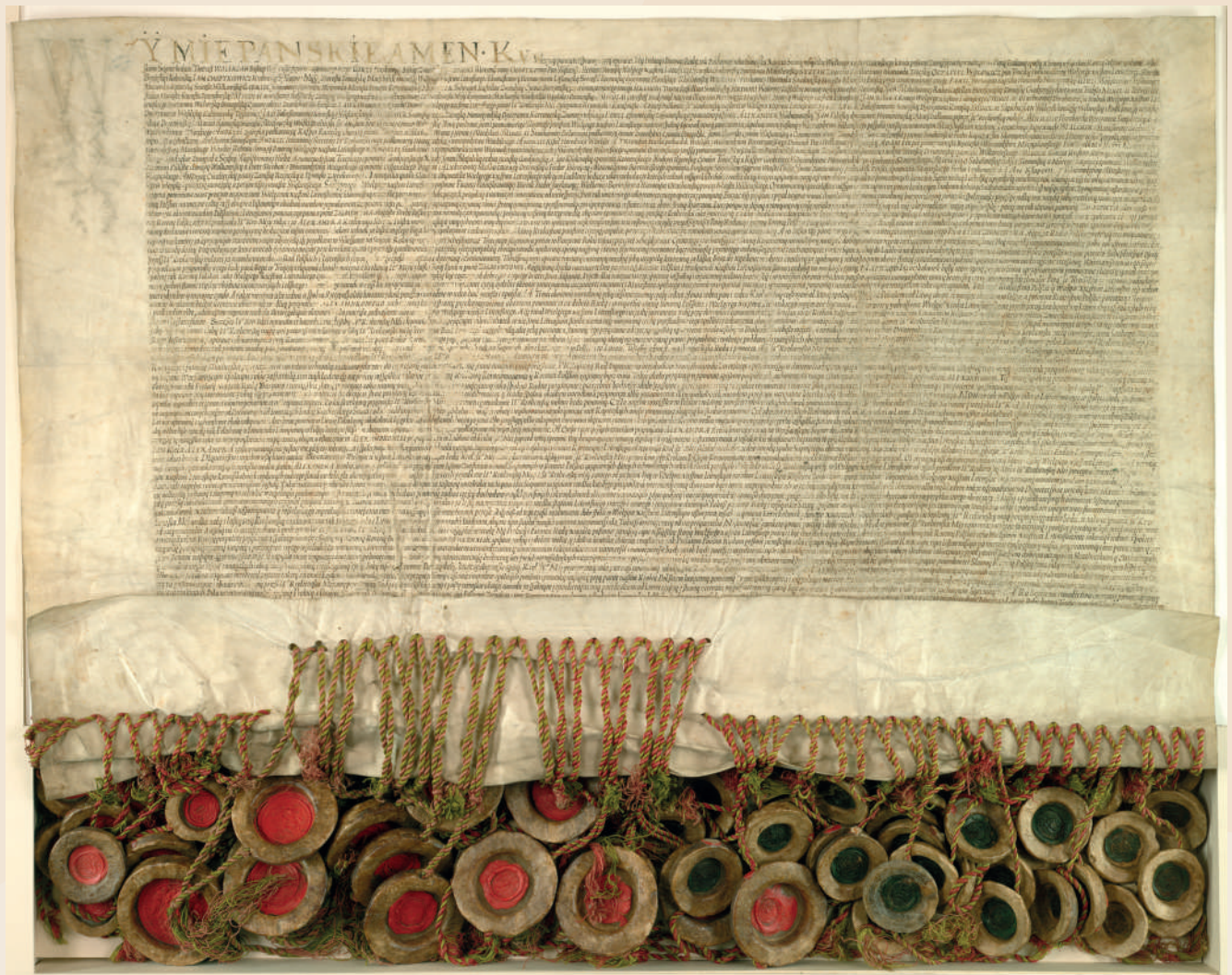
Uten å gå inn på detaljene i den kompliserte politiske prosessen med å nå konklusjonen av fagforeningen i Lublin, er det verdt å påpeke noen viktige fakta. Det første er privilegiet utstedt av Zygmunt August i Vilnius 7. juni 1563. Den avskaffet den ellefte artikkelen i Union of Horodło, som ga rett til de viktigste litauiske embetene til den katolske adelen. Restriksjoner på utnevnelsen av ortodokse adel ble opphevet. Det var på en måte fullføringen av prosessene som ble satt i gang i 1432 og 1434 i Grodno-avtalen og privilegiet til Zygmunt Kiejstutowicz. Den andre saken er overføringen av arverettigheter til Storhertugdømmet av Sigismund Augustus til den polske kronen i et dokument av 13. mars 1564. Den neste er de juridiske, politiske, administrative og rettslige reformene som ble utført i Storhertugdømmet i årene 1565-1566, og økte antallet voivodskap, introduserte poviater og landdomstoler etter kronens modell.

3. FORBUNDET AV LUBLIN 1569

Forbundsloven ble undertegnet 1. juli 1569, men samtaler og forhandlinger hadde blitt ført siden slutten av 1568. Det endelige omfanget av forholdet mellom kronen og Litauen ble vurdert og diskutert. Det sterke polsk-litauiske forholdet ble motarbeidet hovedsakelig av litauiske stormenn (f.eks. Mikołaj „Rudy” Radziwiłł, Jan Hieronimowicz Chodkiewicz), men det ble kvalt da, med samtykke fra kongen og med godkjenning fra landrepresentanter, krondietten først ble innlemmet Podlaskie-voivodskapet inn i kongeriket Polen, deretter Wołyń, Kiev og Bracław. På denne måten ble representantene for den litauiske eliten tvunget til å returnere til Lublin for de endelige EU-forhandlingene, som ble avsluttet 1. juli og ble godkjent av kong Sigismund August. Det var ikke lenger en personlig union, men en helt reell union av de to statene.

Unionens bestemmelser:

- Avtalen skapte Commonwealth – en føderasjon av to land sammen med en ekte union med en felles hersker, en felles Sejm, utenriks- og forsvarspolitik og mynt.
- Etablering av et parlamentarisk monarki med en valgbar konge valgt i fellesskap av den litauiske og polske adelen alltid i Polen og kronet i Krakow uten eget valg til storhertugtronen.
- Den felles sejm var det høyeste lovgivende organ som ble innkalt av kongen; den besto av Deputertkammeret og Senatet.

- Begge land skulle ha separate sentralkontorer og verdigheter, separate polske og litauiske hærer, forskjellige offisielle språk: polsk i kronen og rutensk i Litauen, samt separate symboler og statskassen.
- Forbudet mot å kjøpe varer i hertugdømmet av polakker ble opphevet.
- Storhertugdømmet var ikke underlagt håndhevingsbestemmelser, noe som var ekstremt viktig for litauiske stormenn.

Det er også verdt å legge til at Lublin Sejm også avskaffet den omfattende autonomien til Royal Prussia, selv om den fortsatt beholdt noen administrative forskjeller, så vel som de knyttet til å fylle landkontorer og urfolksretten.

Lov fra Union of Lublin av 1. juli 1569
Central Archives of Historical Records
i Warszawa
Foto: offentlig eiendom

4. KONKLUSJON

Historien om forholdet mellom kronen og Litauen kan reduseres til spørsmålet: var Samveldet etter Union of Lublin ment å være en stat med „tre provinser” (dvs. Stor-Polen, Lesser Polen og Litauen) eller „to nasjoner”? De første 20 årene var den vanskeligste perioden for «begge nasjoner». Litauen beholdt sin identitet, men kronadelen behandlet

den som en av de tre provinsene i Samveldet. I senere tider prøvde litauere å fremheve deres atskilthet og likhet med kronen (f.eks. krav om at alternative parlamenter skal holdes i Litauen eller alternative utnevnelser til funksjonen som marskalk av Sejm). På den annen side var partikularisme, men ikke separatisme, noe naturlig i samveldet på den tiden. Det forsterket seg spesielt under valget av nye herskere, i anledning tilde-
ling av embeter eller starosts. Imidlertid gikk foreningen gradvis frem: fra slutten av 1600-tallet ble for eksempel bruken av det gamle russiske språket som offisielt språk avvirket, og oppføringsboken i kanselliene i Litauen begynte å bli oppbevart på polsk, og i 1773-75, under delingsparlamentet ble det faste rådet opprettet som et felles statlig organ. Den siste handlingen av polsk-litauiske forhold var den gjensidige påstanden om begge nasjoner vedtatt ved akklamasjon ved den store sejmen 20. oktober 1791. Denne loven definerte forholdet mellom kongeriket Polen og storhertugdømmet Litauen med tanke på vedtakelsen av en grunnlov som er felles for begge deler av republikken Polen - regjeringsloven av 3. mai 1791. Teksten vedtatt av varamedlemmene refererte til den polsk-litauiske unionen ved å etablere felles administrasjon av hæren og statskassen, men også opprettholde institusjonelle forskjeller i Storhertugdømmet.

For å oppsummere, foreningen av kronen av Polen og storhertugdømmet Litauen, startet i 1386, overlevde mange stormer og uro, også etter 1569. Den fremragende britiske historikeren Robert Frost forklarte perfekt årsakene til holdbarheten til denne todelte strukturen. I sin bok om den polsk-litauiske union skrev han at det ikke var en union av stater eller riker, men en broderlig union av folk, en union av statssamfunn. Denne ideen, merkbar fra begynnelsen av 1400-tallet, var grunnlaget for Union of Lublin og lå til grunn for en ny unionsstat - det polsk-litauiske samveldet.

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediapresentasjon;
- eksempler på kildetekster

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediapresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Diskusjon av de enkelte stadiene i polsk-litauiske fagforeninger.
- Personlig fagforening eller ekte fagforening? Forklaring av forskjeller ved hjelp av eksempler på polsk-litauiske avtaler
- Hvorfor viste foreningen av Polen og Litauen seg å være permanent? Diskusjon om motivene og kildene til holdbarheten til den polsk-litauiske unionen.
- Lublinunionen - resolusjoner, virkninger og betydning for Polens, Litauens og Kiev Rus historie.

Forslag til kildetekster som skal brukes under øvelsene:

Lov om forening av Polen og Litauen undertegnet i Krewo 14. august 1385 [polsk tekst etter: H. Mościcki Litauens forening med Polen. Dokumenter og minner, Warszawa – Lublin – Łódź 1919]

Vi Jagiello, ved Guds kraft, storhertugen av Litauen, den ruthenske herren og naturlige arving, kunngjør vi til alle som har forfall og som vil se dette brevet det de har informert oss om fra Deres majestet, ved Guds nåde, Dronning av Ungarn, Polen og Dalmatia og så videre, edle og ærverdige menn, far Stefan, sogneprest i Khanadien, Władysław, sønn av Kakas de Kaz, castellan av Potok, Włodko, munnskjenk i Kraków, Mikołaj, castellan av Zarwichoski og Krystyn, leietaker av Kazimierz. Først sa de hvordan den opplyste litauiske prinsen Jagiello sendte sine høytidelige utsendinger først til herrene til polske grunneiere, og deretter til hennes kongelige majestet. De utsendingene som ble utnevnt til den kongelige majestet, tok med seg kredittbrev fra sjefen og hovedutsendingen, den praktfulle prinsen Skirgiello, bror til storhertugen Jagiello, som av en eller annen grunn ikke kunne møte personlig for hennes kongelige majestet. Hans utsendinger, prins Borys og Hanko, stjernen i Vilnius, sto foran den ungarske dronningen, og forklarte dermed saken, sa de: Mange keisere, konger og forskjellige fyrster ønsket å inngå permanente slektskapsforhold med samme storhertug av Litauen; men den allmektige Gud har reservert det for Deres Majestets person. Derfor, frue, oppfyll denne velgjørende kommandoen, godta storhertug Jagiello som din sønn, og gi ham i ekteskap din mest elskede datter, Jadwiga, dronning av Polen. Vi stoler på at denne foreningen vil resultere i ære til Gud, frelse for sjeler, ære til mennesker og multiplikasjon av riket. Og før det vi snakker om når sin rette konklusjon, ønsker storhertug Jagiello, sammen med alle hans brødre som ennå ikke er døpt, så vel som

med slektninger, adelsmenn, store og små grunneiere i landene som er bebodd av ham, ønsker, ønsker og ønsker. å akseptere den katolske troen Den hellige romerske kirke.

Mange keisere og forskjellige fyrster kunne ikke få det fra ham, til tross for mange keiseres iberdige innsats, for den allmektige Gud har bevart denne herligheten for Deres Kongelige Majestet. I lys av åpenheten og kraften i dette, lover storhertug Jagiello å legge ned og bruke alle skattene sine for å gjenopprette tapene påført både Polen og Litauen, hvis bare den ungarske dronningen vil gifte seg med datteren hennes, Jadwiga, dronning av Polen, til ham i ekteskapet. Storhertug Jogaila lover at summen som er forlovet mellom dronningen av Ungarn og hertugen av Østerrike, nemlig to ganger hundre tusen florer, skal settes inn og betales. Den samme storhertug Jagiello lover og garanterer, for egen regning og innsats, å gjenopprette til det polske riket alle landene som er løsrevet fra ham og tatt av hvem som helst.

Den samme storhertug Jagiello lover å gjenopprette den opprinnelige friheten for alle kristne, spesielt mennesker av begge kjønn, fra det polske landet, tatt og gjenbosatt i henhold til krigens skikker, slik at alle skal kunne dra hvor de vil. Til slutt lover den samme storhertug Jagiello å slutte seg til sine litauiske og rutenske land til kronen på kongeriket Polen for all evighet.

Vi, den forlovede storhertugen av Litauen Jagiello, på ovennevnte utsendings erklæring, gitt og oversendt på våre vegne til herrene i Kongeriket Polen av den nevnte Skirgiello, bror til vår elskede, samt på løftene gitt til den mest rolige dronningen av Ungarn, Elizabeth, av de fullmektige som ble sendt fra denne broren, tilstedeværelse av dronningens utsendinger, både ungare og polakker, sendt til vår majestet, sammen med våre brødre, de litauiske prinsene Skirgiello, Korybut, Vytautas, Ligwen og på vegne av våre andre brødre, tilstede og fraværende, er vi enige og erklærer dette for dronningen slik sa frue, samt de ovennevnte herrer i det polske rike; og disse utsendingserklæringene har vi beordret bekreftet med våre og våre brødres segl, og vi bekrefter dem i alle henseender. Gitt i Krowo, på mandag, på tampen av den hellige jomfru Marias himmelfart (14. august), vår Herres år 1385.

Act of the Union of Lublin, 1. juli 1569 [den polske teksten eller oversettelsen er i det offentlige domene fordi opphavsretten til den har utløpt; etter: <https://lublin.eu/lublin/marketing-miasta/key-promotion-projects/unia-lubelska/nadania-unia-lubelskiej/>].

I Herrens navn, amen. (...) Vi, prelater og herrer, rådet, både åndelige og verdslige, fyrster, alle eiendommene til Storhertugdømmet Litauen, som landfullmektigene i dette generalrådet, og varamedlemmer og eiendommer til hele den polske kronen, som utgjør Lublin Sejm, (...). Og all annen adel, borgere av Storhertugdømmet Litauen, både her i Lublin og ikke, (...)

Vi kunngjør det her ved vårt brev (...) at vi, som stadig har foran våre øyne vår plikt mot vårt hjemland overfor Storhertugdømmet Litauen, (...), derfor har kommet til Lublin for denne langsomme tid, den den tjuetredje dag i desember i fjor ett tusen fem hundre og seksti-åtte av Hans Kongelige Nåde med tillatelse fra både polske og litauiske råd, laget og inntil da enhetlig holdt og fortsatte, vi laget traktatene og overtalelsene beskrevet nedenfor, som vi, ved Guds nåde, inntil dette og til denne konklusjon, ble enige og ensartet begge parter med tillatelse og i fellesskap nedskrevet, (...), ledet. For som være den eneste

evige ære til Gud i treenigheten, og til Kongen av Hans Majestet, ved Guds nåde, Lord Zygmunt August, udødelig takk, også til den polske kronen og storbertugdømmet Litauen, ære og utsmykning for evig ganger.

For det første at selv om det var gamle lister over vennskap, allianser, multiplikasjon og en bedre måte for Samveldet, den polske kronen, så vel som Storbertugdømmet Litauen, å lage osv., (...), derfor for en sterkere bånd, felles og gjensidig broderkjærighet og i begge lands evige forsvar (...) fornyet de sine gamle avveininger og modererte (...).

At Kongeriket Polen og Storbertugdømmet Litauen er ett uatskillelig og likegyldig organ, og også likegyldig, men ett felles Samvelde, som fra to stater og nasjoner har avskaffet og slått seg sammen til ett folk.

(...)

Og alle disse ting avgjort og befestet her, verken av Hans Majestet, eller av rådenes herrer, og alle eiendommer og landfullmektiger av begge nasjoner, ved felles samtykke eller duell, fra hvilken del og side aldri skal flyttes og forandres i evige tider, men evige, skal de holdes hele og sterke.

Og av hensyn til et bedre vitnesbyrd og evig minne om de ting som er beskrevet ovenfor, vi, overløperne, (...) rådets prelater og herrer, både åndelige og verdslige, fyrster, lander vi varamedlemmer og andre eiendommer på dette general og alminnelig Lublin Sejm, har satt våre segl på dette brevet. Skrevet og gitt på samme Lublin Sejm den første dagen i juli måned i Guds år ett tusen fem hundre og seksti-ni.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1:

Forklar begrepene personlig forening og reell forening.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 2:

Hvilken polsk-litauisk avtale ga den suverene makten i Storhertugdømmet Litauen til prins Vytautas?

- ☐ Blodforeningen
- ☐ Union of Horodło
- ☐ Vilnius-Radom Union

Spørsmål 3:

En av de litauiske magnatene som motsatte seg inngåelsen av unionen i Lublin var Mikołaj Radziwiłł Rudy fra Trąby-våpenet. Hans forfar Ościck ble adoptert inn i den polske familien av våpenskjold Trąby:

- ☐ på stevnet i Vilnius i 1301.
- ☐ på kongressen i Horodło i 1413.
- ☐ på kongressen i Grodno i 1432.

Spørsmål 4:

Under Kazimierz Jagiellończyks lange regjeringstid ble kronen og Litauen forbundet:

- ☐ en ekte fagforening
- ☐ personlig fagforening
- ☐ var helt separate og uavhengige statlige enheter

Spørsmål 5:

Henrettelsesbevegelse av Middle Crown-adelen:

- ☐ forsøkte å bryte den polsk-litauiske unionen
- ☐ postulerte konklusjonen om en sterkere reell forening
- ☐ krevde fullstendig innlemmelse av Litauen i Korono som en annen provins i kongeriket Polen

Spørsmål 6:

Fulle rettigheter til å inneha de viktigste litauiske embetene ble gitt til den ortodokse adelen i Storhertugdømmet Litauen av:

- ☐ Wladyslaw Warneńczyk
- ☐ Zygmunt August
- ☐ Prins Witold Kiejstutowicz

Spørsmål 7:

Introduser hvilke institusjoner som ble forbundet med kronen og Litauen etter inngåelsen av Union of Lublin.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ETNISK OG RELIGIØS MOSAIKK I REPUBLIKKEN AV BEGGE NASJONER

UNDERVISNING 3

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å karakterisere de grunnleggende politiske forskjellene i det polsk-litauiske samveldet;
- deltakeren er i stand til å angi kildene til toleranse i det polsk-litauiske samveldet;
- deltakeren er i stand til å presentere nasjonalitetene som bor i det polsk-litauiske samveldet;
- deltakeren er i stand til å presentere kirkesamfunn og religioner som eksisterer i det polsk-litauiske samveldet;

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse
- kunnskapsprøve

DEL 1 - FOREDRAG

1. INNLEDNING

Det polsk-litauiske samveldet, opprettet etter Union of Lublin, var en føderal, multinasjonal og multireligiøs stat. Som navnet på staten opprettet i Lublin indikerte, var det en union av to nasjoner, men det var bare navnet på staten, som besto av to organismer som beholdt en viss adskillelse. Kronen av kongeriket Polen og storhertugdømmet Litauen?

Territorielt dekket foreningen av kronen og storhertugdømmet et enormt område som ligger i den sentrale og sentral-østlige delen av Europa. Geografisk plassering og territoriell størrelse gjorde at ulike nasjonaliteter bodde innenfor republikkens grenser. I tillegg måtte plasseringen på grensen til innflytelsen fra vestlig og østlig kristendom uunngåelig bestemme religionen til innbyggerne. Tallrike migrasjoner av mennesker av ulike etnisk opprinnelse, kirkesamfunn og religioner bidro også til dannelsen av et flerkulturelt samfunn. Dessuten fikk reformasjonen betydelig innflytelse på 1500-tallet, noe som ytterligere diversifiserte innbyggerne i Samveldet.

Før vi går videre til diskusjonen om individuelle nasjonaliteter og religioner som bor i Republikken Polen, er det nødvendig å ta hensyn til visse trekk som karakteriserer og skiller dette landet. Dette var unike trekk, både når det gjaldt den politiske maktorganiseringen, så vel som religiøs politikk og forholdet mellom dem som var forskjellige i tro.

Først av alt ble foreningen av kronen og Litauen avsluttet i Lublin, så vel som de senere arrangementene av konvokasjonssejmen etter Sigismund Augustus død, innførte spesielle og eksepsjonelle politiske regler knyttet til utnevnelsen av en ny hersker. På grunn av det faktum at den siste polske kongen og storhertugen av Litauen fra det Jagiellonske dynastiet ikke hadde en mannlig arving, skulle etter hans død en ny konge og prins i én person velges i et stortingsvalg av adelen. Hver godsedelsmann kunne delta i valget av en ny konge. Dette ble kalt electio viritim. Bortsett fra den negative innvirkningen av denne typen prosesser på den videre skjebnen til Samveldet, tilfredsstilte denne metoden for å velge en ny hersker ambisjonene om felles ansvar for statens styre av adelen og, i det minste teoretisk, utlignet medlemmer av den adel. En slik metode for å utnevne kongen, der enhver adelsmann kunne stemme, ble ikke brukt noe annet sted.

For det andre styrket retten til å velge konge av hele adelen dens posisjon som den herskende klasse ytterligere. Det var adelen i Samveldet, uavhengig av nasjonal opprinnelse eller religion, som var den avgjørende politiske kraften. Dessuten var det en mye mer tallrik stat enn i andre europeiske land. Det er anslått at den dekket fra 7 til 10 % av befolkningen. Adelen utøvde politisk makt basert på et system med regionale forsamlinger, der varamedlemmer som representerte et gitt land ble valgt ved den generelle Sejm, vanligvis sammenkalt en gang hvert annet år. Sejmik var en spesifikk skole for samfunnsopplæring, den formidlet mellom lokalsamfunnet - adelen i et gitt land, og den sentrale myndigheten, det vil si kongen og sejmen. Disse tradisjonene for medvirkning til regjeringen i et helt land, provins eller land har en lang historie. Polsk Sejm sammensatt av den såkalte tre deliberative godser, det vil si kongen, kongens råd

og deputertkammeret, ble endelig dannet på slutten av 1400-tallet, men hadde sine røtter i middelalderens institusjoner for ridderkonvensjoner.

Det parlamentariske systemet som tok form i kongeriket Polen ble også endelig tatt i bruk i Storhertugdømmet Litauen. Derfor hadde det polsk-litauiske samveldet ett parlament, som ikke bare ble deltatt av de høyeste tjenestemenn, men også representanter for adelen valgt på individuelle regionale forsamlinger.

På den annen side, i religiøse spørsmål, var det en vidtrekkende religiøs toleranse i Samveldet. Dette var for det første resultatet av flere hundre år gamle sameksistensen av mange kulturer, nasjonaliteter og religioner i et land styrt av det Jagiellonske dynastiet. Men disse toleransetradisjonene dateres tilbake til tiden til den siste Piast på den polske tronen - Casimir den store, jødernes store beskytter, som også garanterte respect for de ortodokse og armenernes ritualer, lover og religiøse praksiser. I forrige forelesning nevnte vi også de senere dokumentene til Zygmunt Kiejstutowicz, den daværende storhertugen av Litauen, og kong Władysław Jagiełło fra 1434, som utvidet privilegiene og frihetene som ble oppnådd i Horodło (1413) Adele Dette ble bekreftet og til slutt regulert i privilegiet utstedt av Zygmunt August i Vilnius den 7. juni 1563, der han avskaffet den ellefte artikkelen og Union of Horodło, og gar rett til de viktigste embetene bare til den litauiske katolske delen. Restriksjoner på utnevnelsen av ortodokse adel ble deretter fullstendig opphevet.

Dødsfallet til kong Sigismund Augustus (+1572) og det påfølgende store interregnum var en prøvelse for adelen. Ikke bare når det gjelder å velge etterfølger på nye vilkår. Det var også en test for religiøs fred til tross for splittende forskjellige. I løpet av kongens levetid, i 1570, møttes lutheranere, kalvinister og tsjekkiske brødre av husttitsk opprinnelse i Sandomierz, hvor de inngikk en avtale. De bestemte seg for å håndtere sammen mot det katolske flertallet og anerkjente hverandre som kristne kirkesamfunn. De polske brødrene - arianere, som var den mest radikale fraksjonen av reformasjonen i Polen, ble ansett som kjettere. Utkastet til grunnlov som ble presentert for Sejmen på den tiden skulle sikre religionsfrihet for dissidenter og like rettigheter med Catholicker og ortodokse, men det ble ikke vedtatt av Sejmen. Likevel viste samtykke fra Sandomierz seg å være et godt utgangspunkt for samtaler som ble holdt ved Sejmen etter Sigismund Augustus død. Denne sejmen, kalt innkallingssejmen, blant annet for å bevare religiøs fred i Samveldet, vedtok 28. januar 1573 en resolusjon senere kalt Warszawa-konføderasjonen. Det var et ekstremt viktig dokument som vitnet om adelens klokskap og ansvar som en politisk nasjon og introduserte religiøse toleranse i det polsk-litauiske samveldet.

Arbeidet med teksten til loven, som for øvrig ikke bare gjaldt religiøse spørsmål, ble også utført av katolske hierarker, ledet av biskopen av Włocławek, Stanisław Karnkowski, og primat Jakub Uchański, erkebiskop av Gniezno. Til syvende og sist nektet imidlertid medlemmene av bispedømmet, bortsett fra biskopen av Kraków, Franciszek Krasiński og Dionizy Secygnowski fra Kamieniec, å signere konføderasjonen. I religiøse spørsmål snakket konføderasjonsloven om å opprettholde evig fred „mellom slitte og forskjellige mennesker i tro og hengivenhet” og ikke starte kamper under påskudd av religion. Selv om dokumentet kun gjaldt adelen, omfattet religionsfriheten i praksis også byfolk fra kongelige byer. Warszawa-konføderasjonen var

en betydningsfull bragd for adelen i Republikken Polen. Til tross for dens generelle formulering, var det denne handlingen som muliggjorde bevaring av religiøs fred mellom ulike kirkesamfunn og var den første handlingen med bred toleranse i Europa. Dessuten ble løftet om å opprettholde religiøs fred en av forpliktelsene som ble introdusert i de såkalte Henrician-artiklene, det vil si et sett med lovbestemmelser sverget av hver konge av Republikken Polen (som også var storhertugen av Litauen) valgt i et fritt valg.

Lov fra Warszawas konføderasjon av 28. januar 1573 Central Archives of Historical Records i Warszawa.

Foto: offentlig eiendom

2. NASJONALITETER SOM BOR I REPUBLIKKEN AV BEGGE NASJONER

Som nevnt refererte navnet på staten etablert ved Lublin Szym til bare to nasjoner, men faktisk var den bebodd av mange forskjellige nasjonaliteter. Det var en multinasjonal stat. De var først og fremst bebodd av stillesittende nasjoner, men også av dem som levde i adspredelse. Stillesittende nasjoner, som polakker, ruthenere eller litauere, var preget av en eiendomsstruktur og bodde i et spesifikt territorium. På sin side ble nasjonene som bodde i diasporaen, som armenere, jøder eller tatarer, i utgangspunktet ansett som fremmede og innvandrebefolkninger. Det er imidlertid verdt å huske at i den moderne tid var nasjonsbegrepet, slik vi forstår det i dag, ennå ikke blitt dannet. Selvfølgelig var bånd basert på etnisitet og språk viktige, men bånd basert på stat, territoriell eller re-

ligiøst fellesskap kunne ikke være mindre viktig. Prosessene med å skape moderne nasjoner var ennå ikke vanlig og dekket først da eliten, det vil si adelen, presteskapet og i mindre grad borgerskapet.

Faktoren som sterkt integrerte denne eliten i Samveldet var først og fremst det politiske systemet som delegerte ansvaret for statsaker til adelen. Privilegiene og rettighetene til den polske adelen, som oppnådde dem tidligst og i størst grad, ledet ambisjonene til den prøyssiske og masoviske adelen, så vel som litauiske og ruthenske bojarer. Følelsen av statsbånd og ansvar for å styre landet var uunngåelig årsaken til poloniseringen nedenfra og opp av den regjerende eliten i Republikken Polen. Den katolske religionen ble gradvis en slik integrerende faktor, spesielt etter motreformasjons seier. På en måte utkrystalliserte den adelige nasjonen seg til slutt på 1600-tallet basert på troen på at adelen kommer fra sarmaterne – et eldgammelt folk som bodde på den østeuropeiske sletten. Sarmatismens ideologi, selv om den refererte til legender og fiksjon, spilte en stor rolle i integreringen av herresamfunnet. Følelsen av det nasjonale fellesskapet var mye svakere blant borgerskapet og enda svakere blant bøndene. Samfunnet som bodde i Samveldet var bundet av lydighet mot herskeren og respekt for hans majestet, selv om det var en valgmakt, sanksjonert av en kroning som hadde karakter av en religiøs handling.

Naturligvis gikk nasjonsbyggingsprosessene annerledes og hadde en annen grad av fremgang. Blant de stillesittende nasjonene var de mest utviklet blant polakker, som var integrert av en følelse av etnisk bånd og språkfellesskap, uavhengig av deres statlige opprinnelse, samt tilknytning til den katolske kirken. Den dominerende rollen til den polske adelen, som nevnt ovenfor, var en nedenfra og opp poloniseringsfaktor for den litauiske, ruthenske, prøyssiske og til og med liviske adelen. På den annen side beholdt den litauiske nasjonen, etter å ha mistet den poloniserende eliten, språket bare blant bøndene. Det samme var i grunnen tilfellet med latvierne, en nasjon med indoeuropeisk opprinnelse fra den baltiske gruppen, og det samme var litauerne. Disse prosessene var ganske like blant de østslaviske rutenerne. Laget av adelen av rutensk opprinnelse ble gradvis polonisert, selv om denne prosessen gikk langsommere på grunn av den ortodokse troen og utviklingen av kosakkismen. Av denne grunn omfavnet han aldri hele laget av ruthenske bojarer. Likevel hadde nasjonsbyggingsprosessene som senere førte til krystalliseringen av de hviterussiske og ukrainske nasjonene allerede pågått i perioden før delingene av Republikken Polen, selv om de gikk langsommere. Det er ikke lett å kategorisere befolkningen av tysk avstamning. Generelt var det imidlertid i Samveldet et innvandrersamfunn, spesielt i mange kronebyer, og til og med i områdene i Royal Prussia. På den annen side var det en befolkning som kom til territoriet til det senere polsk-litauiske samveldet i middelalderen, noen ganger til og med på 1200- eller 1300-tallet. I byer, bortsett fra Preussen og Livland, ble det i utgangspunktet polonisert. Dette gjaldt også adelen av tysk opprinnelse, spesielt de som bodde i Royal Prussia eller, i mindre grad, polske Livonia. En egen gruppe ble utgjort av det sterke tyske borgerskapet i de store prøyssiske byene: Gdańsk, Elbląg og Toruń, der den augsburgske bekjennelsen hadde dominert siden reformasjonen.

På den annen side, i det bispelige Warmia, hadde det tyske borgerskapet og bøndene som bekjente katolisismen en sterk posisjon.

På den annen side, blant nasjonene i Samveldet som lever i dispersjon, bør jøder inkluderes først og fremst. Spor etter deres tilstedeværelse og opphold i Polen dateres tilbake til tidlig middelalder. Det er imidlertid verdt å merke seg at jøder har kommet til landene som utgjør den polsk-litauiske staten i århundrer på grunn av muligheten for relativt fri utvikling av sin egen kultur, betingelsene for trygge levevilkår og de jødiske samfunnenes autonomi garantert ved kongelige privilegier. Det første privilegiet som ble gitt til den jødiske befolkningen dateres tilbake til 1200-tallet. Dette er den såkalte statutt av Kalisz utstedt av hertugen av Stor-Polen, Bolesław den fromme, 16. august 1264 i Kalisz. Det er verdt å nevne fordelene til den siste kongen av Piast-dynastiet, Casimir den store, som forsvarte den jødiske befolkningen, f.eks. bekreftet i 1334 statutten til Kalisz og utvidet dens bestemmelser til hele kongeriket Polen. Den ble også trykt på nytt i kronens lovsamling, det vil si i den berømte statutten til Łaski fra 1506. I landene til Storhertugdømmet Litauen oppnådde jødene på sin side lignende privilegier ved overgangen til 1300- og 1400-tallet. Dette betyr ikke at antisemittisme ikke eksisterte på den tiden. Det var anti-jødiske opptøyer, ofte på økonomiske eller religiøse grunner, men vanligvis blodløse, og noen land eller byer forbød jødiske nybyggere å bosette seg. I motsetning til utseende var kontaktene, spesielt med adelen, ganske intense. De førte ofte til konvertering til katolisisme, og til og med til å gå inn i adelen eller borgerskapet.

En stor gruppe nykommere var tatere, oftest politiske flyktninger eller krigsfanger. De ble hovedsakelig bosatt i Storhertugdømmet, sjeldnere i kronen. De ble kalt Lipkas eller muslimer. Det såkalte laget Hospodar-tatarer, det vil si flyktninger fra eliten, oppnådde rettigheter gitt av konger på lik linje med adelen og bojarerne, og mottok våpenskjold og landstipend i bytte mot militærtjeneste. Sammen med de eldste, den såkalte Tatarer-kosakker som ikke kom fra aristokratiske familier, men dyrket jorden. De hadde ikke kollektive privilegier som jødene, men de sosiale kategoriene nevnt ovenfor nøt kongelige privilegier. En annen sosial kategori av den tatariske befolkningen var de såkalte Urbane tatarer, slo seg ned i utkanten av byer, og betalte en stemmeskatt, men ikke dekket av kongelige og parlamentariske privilegier. Tatariske landsbyer eksisterer fortsatt i dag, selv innenfor grensene til dagens Polen (Bohoniki og Kruszyńiany i Podlaskie-voivodskapet).

En viktig nasjonal gruppe i Samveldet var armenerne, et eldgammelt indoeuropeisk folk med opprinnelse fra Transkaukasias. De første armenske kjøpmennene dukket opp i Røde Ruthenia allerede på 1100-tallet, men påfølgende bølger av emigranter dukket opp i de påfølgende århundrene. På 1300-tallet bodde de i stort antall i Ruś Halicka, innlemmet av Casimir den store i den polske kronen. Det var fra denne herskeren av armenerne i Lviv at de fikk godkjenning av religiøs, selvstyre og rettslig adskillelse. Kongen gikk også med på å bygge en armensk katedral i byen, som fortsatt eksisterer i dag. I sin tur, i 1519, vedtok Crown Sejm den armenske statutten, som, med henvisning til privilegiene til Casimir den store, regulerte situasjonen til armenske samfunn som bodde i Samveldet. Armenere bosatte seg hovedsakelig i byer og drev handel og håndverk. De var spesielt nyttige i diplomati, spesielt i den østlige delen av verden, og tjenestegjorde

også i hæren og administrasjonen. Noen armenske familier ble adlet ved å gå inn i adelen. Armenere bevarte sin kultur også etter skilleveggene, selv til det 20. århundre. [start]

Man skal ikke glemme rom-sigøynene, et indoeuropeisk nomadefolk som sannsynligvis stammer fra India, men kjent i Europa i flere hundre år. Forfulgt i vestlige land migrerte de østover til polske, ruthenske og litauiske land. De dukket opp i stort antall fra begynnelsen av 1400- og 1500-tallet. De førte en omreisende livsstil i århundrer, handlet med hester, spilte musikk, underholdning, spådom, smed og laget panner. I første halvdel av 1600-tallet etablerte Commonwealth til og med kontoret til sigøynerkongen, som ble utnevnt av herskeren. De bekjente hovedsakelig katolisisme, men assimilerte seg ikke.

Blant andre nasjonale grupper som bor i det polsk-litauiske samveldet, bør valacherne som bosetter seg i fjell- og foten av Karpatene også nevnes. Disse samfunnene som migrerte fra tronen i Moldavia og Wallachia (derav navnet deres på polsk) hadde en pastoral karakter, beite sauer og storfe. De grunnla landsbyer på den såkalte „Vlachiansk lov” har rett til et eget selvstyre og rettsvesen.

Den polsk-litauiske staten ble også besøkt av nybyggere fra Vest-Europa, spesielt religiøse flyktninger, som fant toleranse og frihet ved å praktisere sin religion i Samveldet. Disse inkluderer grupper av nederlendere, kalt Olenders, som bosatte seg spesielt i Żuławy Gdańskie, i Vistula-dalen, i områdene Wielkopolska, Kujawy og Mazowsze. De hadde sine egne lover som ga personlig frihet og sitt eget selvstyre. På grunn av den mennonittiske tro, som er en av anabaptismens strømninger, gjennomgikk de ikke assimilering. Dette var ikke tilfellet med de mange migrantene som ankom fra Skottland. Opprinnelig kom de til republikken Polen av økonomiske årsaker allerede på 1300- og 1400-tallet, og fra 1500- og 1600-tallet, oftere og oftere av religiøse årsaker. De slo seg hovedsakelig ned i kronbyene, først i Gdańsk, hvor det fortsatt er et distrikt kalt Stare Szkoty, senere også i Kuyavia, i byene Stor-Polen og Lillepolen, i Mazovia og Podlasie, langt mindre i Storhertugdømmet Litauen. De drev først og fremst med handel og boder, de rike fikk byrettigheter ved å være en del av bypatrisiatet. Noen skotter påtok seg militærtjeneste. De ble verdsatt som ingeniører, geværinfanteri og artillerister. Det er også en innflytelsesrik elite blant de polske skottene. Noen skotske familier av adelig opprinnelse skaffet seg en polsk urbefolkning og ble tatt opp i adelen. Skottene var katolikker som flyktet fra religiøs forfølgelse, så de assimilerte seg mye lettere og raskere.

Blant andre nasjonaliteter som bor i det polsk-litauiske samveldet, la oss nevne italienerne, som slo seg ned i kronbyene fra middelalderen, selv om større grupper dukket opp på 1500-tallet med det da største italienske samfunnet i Krakow. Deretter karaittene, en etnisk minoritet fra øst, snakker et språk fra gruppen av tyrkiske språk, bekjenner seg til sin egen religion. De hadde bosatt seg siden middelalderen, men de bodde i en stor spredning hovedsakelig i Litauen og Ruthenia. Andre nasjonaliteter migrerte også til den polsk-litauiske staten, men kanskje ikke i slike antall. Det er også grupper av tsjekkere, spesielt hussittiske migranter, eller franskmenn, som ankommer ganske flyktig som reisende, medlemmer av det kongelige hoff eller stormannsdømstoler.

3. BETYRINGER OG RELIGIONER I REPUBLIKKEN AV BEGGE NASJONER

Kristendommen var dominerende i den polsk-litauiske staten. På grunn av beliggenheten på grensen til innflytelsen fra de latinske og greske kirkene, bodde både katolikker og ortodokse i Samveldet. Katolisismen var dominerende blant polakker og litauere, og ortodoksi blant befolkningen med rutensk opprinnelse. Siden Martin Luthers tid har det blitt flere og flere tilhengere av ulike versjoner av protestantismen. På sin side bekjente det jødiske samfunnet jødedommen, tatarene var muslimer, armenerne var kristne hadde sin egen kirke med røtter tilbake til antikken. De ovennevnte karaimene bekjente seg til en egen religion.

Dette religiøse mangfoldet, selv om det hadde den dominerende rollen til den katolske religionen, var ikke årsaken til de religiøse krigene som påvirket vesteuropeiske land så mye. Samveldet var et land som tolererte andre religioner. Sigismund Augustus, den siste kongen av det Jagiellonske dynastiet, uttrykte det godt da han fortalte senatorer og varamedlemmer at han ikke var herskeren over deres samvittighet.

Når det gjelder den latinske kirken, nevnte jeg at den var den dominerende kraften. Det var de latinske biskopene som kom inn i senatet og okkuperte de mest fremtredende plassene hos kongen. Primaten, i skikkelse av Metropolitan erkebiskopen av Gniezno, utførte funksjonen til den s.k. interrex. Katolske prestegjeld organisert i dekanier, erkediakonier og bispedømmer dekket hele landet, selv om de åpenbart var de mest tallrike i etnisk polske og litauiske territorier. Sognetettverket til den latinske kirken i de østlige territoriene var mye mer spredt, og i mange tilfeller var det basert på en rekke klostre og religiøse samfunn, spesielt fransiskaner, dominikanere og karmelitter, og senere også jesuitter. Det store flertallet av adelen, inkludert magnater og litauiske bojarer, var katolske. I løpet av 1500- og spesielt 1600-tallet konverterte mange familier av rutensk opprinnelse, som tidligere bekjente seg til ortodoksi, til den latinske kirken.

Den østlige kirke dominerte i områdene til tidligere Kievan Rus, både i kronen og i storhertugdømmet. Som nevnt forlot mange ruthenske familier, også med dynastiske røtter, som hertugene Wiśniowiecki, Zasławski eller Ostrogski ortodoksi og konverterte til romersk-katolisisme. Ortodoksi, eller siden 1596, siden inngåelsen av den religiøse unionen i Brześć, mer og oftere Uniate Church, forble de dominerende kirkesamfunnene i landbefolkningen. Sistnevnte, forent med Roma, men beholdt sin østlige ritual, til tross for tallrike motstand og innvendinger, inkluderte gradvis et økende antall prestegjeld, selv om ortodoksien fortsatt var sterk, spesielt blant de Zaporozhianske kosakkene, et samfunn organisert på en militær måte og basert i sør-østlige grenseområder til det polsk-litauiske samveldet.

Den tilhører østlige kirkesamfunn, men den såkalte Pre-kalkedonske kirker inkluderer den armenske kirken i det polsk-litauiske samveldet. Armenerne hadde sitt eget bispedømme i Lviv, som var avhengig av Etchmiadzin-patriarkatet til den armenske apostolske kirke. Senere, ved overgangen til 1500- og 1600-tallet, godtok de imidlertid foreningen med den latinske kirke, ikke uten motstand.

Protestantismen var veldig mangfoldig. Den dominerende rollen ble spilt av den Augsburgske (lutherske) bekjennelsen, som først og fremst ble adoptert av det tysktalende

borgerskapet, spesielt sterkt i de mektige byene Royal Prussia: Gdańsk, Toruń og Elbląg, så vel som i Livland. Calvinismen (den reformerte kirke) hadde også en sterk posisjon, spesielt på 1500-tallet, da den ble bredt adoptert av den velstående og middelklasseadelen, som var ekstremt politisk aktiv. Denne kirkesamfunnet var dominerende spesielt blant adelen i Lillepolen. Mange varamedlemmer til Sejmene på 1500- og 1600-tallet var kalvinister, det samme var de fleste av kronens varamedlemmer til Lublin Sejm.

Kalvinismen fant også sine eminente beskyttere i Litauen i personen til mange magnater, ledet av Radziwiłł-familien. Hans innflytelse avtok imidlertid gradvis etter hvert som adelen vendte tilbake til den latinske kirkes bryst. Blant andre protestantiske kirkesamfunn bør de tsjekkiske brødrene, som dukket opp fra hussitismen og fant mektige beskyttere i stormannsfamiliene Ostrorog og Leszczyński, nevnes. Etter hvert sluttet de seg imidlertid til den reformerte kirke på midten av 1600-tallet. Blant de mindre protestantiske kirkesamfunnene nøt toleranse også anabaptistene, kalt de nye baptistene, som hadde en betydelig innvirkning på læren til de polske brødrene, som om et øyeblikk, så vel som de nederlandske nybyggerne kalt Olędry, som brakte med seg dem enda en versjon av anabaptisme, mennonittisme.

Religiøse dissidenter som inngikk Sandomierz-avtalen ekskluderte fra sin gruppe ekstreme antitrinitarianere som undergraver dogmet om den hellige treenighet og ikke anerkjente Kristi guddommelighet. I Samveldet ble denne fraksjonen kalt de polske brødrene og ble grunnlagt på grunnlag av kalvinismen, men vedtok radikale synspunkter. De polske brødrene, også kjent som arianere, ble ikke dekket av toleransen som følge av Warszawas konføderasjonslov vedtatt av konvokasjonssejmen i 1573. Likevel, på slutten av 1500-tallet, var det 52 menigheter av polske brødre i Lillepolen, og hovedsentrene for bevegelsen var, ved siden av Pińczów, også i nærheten av Raków, hvor det i årene 1602–1638 var en videregående skole for polsk. Brødre kalt Raków Academy opererte. Til slutt, da arianerne støttet svenskene i den svenske syndflodens tid, basert på Sejm-konstitusjonene fra 1658, ble de forpliktet til å konvertere til katolisisme innen tre år eller å forlate landet.

De spredte nasjonalitetene nevnt i forrige del som bodde i det polsk-litauiske samveldet bekjente relativt fritt til sine egne religioner. Jødisk jødedom, takket være friheten til å bekjenne sin tro, ukjent på den tiden i andre land, utviklet seg gradvis fra slutten av 1600-tallet mot hasidisme takket være Rabbi Israel ben-Eliezer, bedre kjent som Israel Baal Shem Tow, og deretter hans student Dow Ber fra Międzyrzec kalt Wielki Magid og Elimelech Weissblum fra Leżajsk. Fra jødedommen oppsto på sin side karaiteismen rundt 800-tallet i Mesopotamia. Hans tilhengere dukket opp i Ruś Halicka på 1200- og 1300-tallet, deretter også i Litauen i Trakai nær Vilnius. I det polsk-litauiske samveldet brukte dette fellesskapet et språk fra den tyrkiske gruppen, noe som kunne indikere en forbindelse mellom karaitene og Khazar Khaganate, der jødedommen var religionen, men dette er et usannsynlig syn. Til i dag fungerer Karaite Religious Union i Polen, og det er en aktiv kirkegård i Warszawa. På sin side hadde tatarerne som bodde i kronen eller Litauen, nevnt ovenfor, også friheten til å praktisere islam. De hadde rett til å bygge moskeer og frihet til å utøve sin religion, i deres tilfelle sunni-islam. Til i dag, innenfor grensene til det moderne Polen, er det moskeer bygget for flere hundre år siden i de ovenfor nevnte tatariske landsbyene Bohoniki og Kruszyniany i Podlasie.

Religioner i Polen rundt 1573

Foto: Mathiasrex Maciej Szczepańczyk, basert på lag Bruker: Halibutt (lisens: CC BY 3.0)

4. KONKLUSJON

Til tross for mange og sterke reformasjonskretser, var ikke republikken Polen, sammenlignet med andre monarkier på den tiden, et land med innsatser og religiøse kamper. Det ble enda flere forsøk på dialog og diskusjon. Slike arrangementer inkluderer det berømte colloquium charitativum som ble holdt i Toruń i 1645, det vil si en felles konvensjon av katolikker, lutheranere og kalvinister. Kongressen hadde støtte fra kong Władysław Vasa, så vel som provinssynoden holdt i 1643 av primat Maciej Łubieński. I løpet av diskusjonene, som varte fra august til november, ble det forsøkt å bringe posisjonene tettere sammen. Forskjellene var imidlertid så betydelige at det ikke ble oppnådd konsensus. Bare etableringen av en slik dialog under trettiårskrigen, som hadde en religiøs bakgrunn, vakte imidlertid beundring og respekt i Europa. Også tilhengere av andre religioner hadde religionsfrihet og frihet til å praktisere sin tro. Til og med de polske brødrene, teoretisk sett på som kjettere av alle andre kristne kirkesamfunn og som ikke hadde noen rettigheter i henhold til loven fra Warszawa-konføderasjonen, hadde en viss handlingsfrihet. Dette betyr ikke at det ikke var noen krangel, konflikter, noen ganger til og med pogromer og

opptøyer, enten det var et resultat av religiøse eller nasjonale forskjeller, og sannsynligvis oftest fra økonomiske og økonomiske konflikter.

Dette var imidlertid ikke hyppige hendelser og blodsutgytelse var ganske sjelden.

Det polsk-litauiske samveldet var utvilsomt ikke bare et flerkulturelt land på den tiden, men disse samfunnene, som levde side om side, skapte ofte betingelser for gjensidig bekjentskap, samarbeid og etablering av harmoniske forhold til hverandre. På den tiden var det et unntakstilfelle av en stat som tolererte andre nasjonaliteter og religioner.

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediapresentasjon;
- eksempler på kildetekster

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediapresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Det unike politiske systemet til det polsk-litauiske samveldet: valget av kongen, rollen til sejmen og adelen.
- Toleranse i det polsk-litauiske samveldet.
- Nasjonaliteter i Republikken Polen.
- Trossamfunn og religioner.

Tekster som skal brukes under øvelsene:

Andrzej Maksymilian Fredro, castellan av Lviv, voivode av Podolia, forfatter, filosof, levde på 1600-tallet, [i:] M. Markiewicz, *Historia Polski 1492–1795*, s. 19–20.

[Samveldet] strekker seg til slike avstander at hvis du ville trekke en linje fra grensene til Litauen, nær Moskva-grensen, til foten av Karpatene, ville du trenge en hel måned for å dekke den avstanden. Og på den annen side - tell hvor mye du må gå fra munningen av Dnepr til Svartehavet til kysten av Østersjøen.

Lov fra Warszawa-konføderasjonen av 28. januar 1573 [tekst fra: https://pl.wikisource.org/wiki/Akt_konfederacji_warszawskiej]

Vi kronråd, geistlige og verdslige, og alle riddere, og andre stater i en og uatskillelig republikk av Store og Lille Polen, Storbertugdømmet Litauen, Kiev, Volhynia, Podlasie, fra landene Kiev Rus, Preussen, Pommern, Samogitia, Livland og kronbyene. Vi kunngjør til alle dem som denne saken tilhører evig minne, at i denne farlige tiden, uten en konge, prøvde vi alle flittig på Warszawa-konvensjonen, som om vi ved våre forfedres eksempel skulle opprettholde fred, rettferdighet, orden og forsvar av republikken og de kunne beholde. Derfor, med et stabilt, enbetlig samtykke og et hellig løfte, lover og binder vi oss alle sammen, i hele Samveldets navn, under tro, ærlighet og vår samvittighet.

Først av alt, ikke gjør noen brudd mellom dem, eller tillat noen dismembrance, som i et, uatskillelig Commonwealth, verken bør den ene delen velge en mester uten den andre, eller lage trøbbel med en annen med private fester. Men, i henhold til det sted og den tid som er fastsatt her, å gå til kronegruppen og sammen og rolig bringe dette spørsmålet om å velge en mester etter Guds vilje til en rettferdig effekt. Med andre ord, han vil ikke tillate noen mester, unntatt med en slik sikker og nemlig avtale: at han først skal sverge alle våre rettigheter, privilegier og friheter, som vi har og som vi vil gi ham etter at vi har

valgt ham. Nemlig å sverge felles fred mellom splittede og forskjellige mennesker i tro og i hengivenhet for å holde.

Og siden det i vårt Samvelde ikke er en liten variasjon fra den kristne tros side, bestreber vi oss på å forhindre eventuelle skadelige opptøyer mellom mennesker, som vi tydelig ser i andre riker, dette lover vi sammen for oss selv og for våre etterkommere for evig tid under ved en eds plikt, under vår tro, ære og samvittighet, at vi som er forskjellige i troen, skal bevare fred oss imellom og for forskjellige trosretningers og forskjeller i menighetenes skyld, ikke å utøse blod eller være straffet med fratakelse av eiendom, ærlighet, fengsel og påkallelse av enhver myndighet eller embete til slik fremgang hjelper på ingen måte. Og faktisk, uansett hvor noen ønsker å overføre det, av denne grunn vil vi alle være lovet om det, selv om det bare er under påskudd av et dekret eller for en rettslig handling som ønsket å gjøre det (...). Vi lover også oss selv at vi ved valget preget av å gå, og være på stedet, og reise hjem, ikke skal gjøre noe vold mot mennesker og oss selv.

Du, jeg lover meg selv og mine etterkommere å redde alle ting rolig og holde dem under vår tro, ære og samvittighet. Og hvem ville motsette seg det og ville ødelegge freden og felles orden, mot et slikt opprør for denne fordømmelsen.

Og for større sikkerhet for alt det som er beskrevet, festet vi våre segl på det, og de signerte det med egne bender.

Jacek Kaczmarek [16. februar 1993], Kniazia Jaremas konvertering [sang fra Sarmatia-albumet]

[tekst fra: <https://www.kaczmarek.art.pl/tworczosc/wiersze/kniazia-jaremy-nawrocenia/>]

Kosakens svarhet skjelver av frykt,

Eslene reiser seg -

Prins Jarema konverterer,

Han ønsker ikke den ortodokse troen.

Den dårlige følelsen av brystet er kvælende;

Til bondene - Pops and Icons,

Og han - herren av Rus

Hertugdømmet nærmer seg kronen.

Tjue år sov ånden i ham

Helt til det romerske korset opplyste ham:

Prins Jarema, Prins Jarema

Han vil være forferdelig for barna sine.

Russiske damer stønner høyt:

„Se inn i din sjel, Herre!

Tross alt gir du alt for ingenting!

Og du mister oss med politikk!

Den åpenbare nytteløsheten av forespørsler -

Prinsen lå på korset hele natten:

- Den som elsker meg - vil gå med meg,

Eller så setter jeg den på en innsats!

Tjue år sov ånden i ham

Helt til det romerske korset opplyste ham:

Prins Jarema, Prins Jarema

*Det blodige Kiev Russ vil bli anbefalt til Gud!
– Du kommer ikke ydmykt inn i de kongelige forkamrene,
Zaporozhye vil brenne,
Din arv vil gå opp i røyk!
– Før arv vil jeg ha et hjemland,
Jeg vil ha frelse foran mitt hjemland.
La for Kristi arr
Generasjoner er i brann!
Tjue år sov ånden i ham
Helt til det romerske korset opplyste ham:
Prins Jarema, Prins Jarema
Den glupske varmen vil tenne sjeler.
„Blod til deg, ikke æresbevisninger!”
Forakt for den ukrainske prinsen!
Vi for republikken
Som negler å trimme!
– Han vil kutte, det vil brenne,
For jeg vil dekke meg med et kors;
Rettsmedisinerne vil vente
Wiśniowiecki på sin trone!
For hjerters trøst er temaet -
Den ligger i krypten dekket med glass
Prins Jarema, Prins Jarema
Far til spiddede barn!
Prins Jarema, Prins Jarema
En konvertitt, fordi en politiker.*

Jacek Kaczmarski [16. oktober 1993], On table manners [etter J. Kitowicz, sang fra Sarmatia-albumet – utdrag] [tekst fra: <https://www.kaczmarski.art.pl/tworczosc/wiersze/o-behavior-pa-bordet/>]

*Det polske bordet er dekket. På banneret av duker
Svette, lapper, gorr – tusen år gamle broderier skinner.
Kongen, kansleren, presten, gårdsmannen og husaren spiste frokost der,
Turczyn sørget for trådene, tyskeren la til håndverk og håndverk.
Litaueren gjennomsyret hardnakket Lachs med letthet
Vill hjertelengsel Kosakk brakte, tristhet - jøde;
Den italienske flettet latinske maksimer inn i tålmodig stoff,
Estetisk med det kyrilliske alfabetet som forårsaker rasp.*

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1:

Retten til å velge en konge i det polsk-litauiske samveldet hadde:

- ☐ bare varamedlemmer og senatorer samlet ved generalsejmen
- ☐ hele adelen samlet på valgfeltet
- ☐ Polske og litauiske stormenn og stormenn av katolsk tro

Spørsmål 2:

Lov fra Warszawa-konføderasjonen:

- ☐ definerte forholdet mellom kongen og adelen
- ☐ var en gjensidig forpliktelse for adelen til å respektere lovene, inkludert religiøs toleranse
- ☐ forente motstridende protestantiske kirkesamfunn

Spørsmål 3:

Religionen til tatarene som bodde i Commonwealth var:

- ☐ Karaisme
- ☐ Islam
- ☐ Kristendommen

Spørsmål 4:

Valørene som ble ekskludert fra bestemmelsene i Sandomierz-oppgjøret var:

- ☐ Tsjekkiske brødre
- ☐ Polske brødre
- ☐ Lutheranere
- ☐ kalvinister

Spørsmål 5:

I Samveldet ble begrepet polske brødre brukt

- ☐ Anabaptister
- ☐ Karaitter
- ☐ Katolikker

Spørsmål 6:

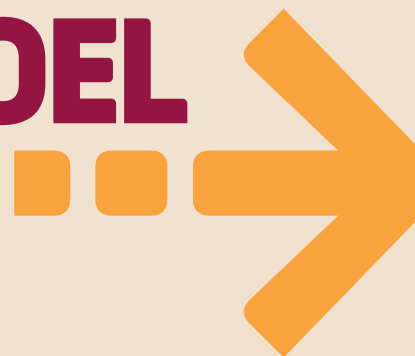
Colloquium charitativum er:

- ☐ et forlik inngått mellom protestantiske kirkesamfunn
- ☐ et tverrkirkelig stevne holdt i Toruń i 1645.
- ☐ en parlamentarisk lov som innfører religiøs toleranse i Republikken Polen

Spørsmål 7: Nevn nasjonalitetene til Republikken Polen.

Identifiser de som tilhørte de bosatte nasjonene og de som var nykommere.

ADMINISTRATIV OG JURIDISK DEL

Begrepet migrasjon. Legalisering av opphold i Polen

UNDERSVISNING 1

LÆREPLAN

- forelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til generelt å karakterisere fenomenet migrasjon, og gi et eksempel på dets typologisering;
- deltakeren er i stand til å angi og karakterisere de typer opphold som er spesifisert i rettsakter;
- deltakeren er i stand til å bestemme de grunnleggende juridiske og administrative forutsetningene for å legalisere utlendingens opphold på Republikken Polens territorium;
- deltakeren er i stand til å indikere mulighetene for lovlig ansettelse av en utlending på territoriet til Republikken Polen;

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- en konvensjonell forelesning med bruk av en multimediapresentasjon
- øvelser med diskusjon og deltakelse i gruppeverkstedøvelser
- kunnskapsprøve

DEL 1 – FOREDRAG

1. Innledende problemstillinger - en oversikt over det teoretiske grunnlaget for fenomenet migrasjon

Fenomenet migrasjon har fulgt menneskeheten siden tidenes morgen. Den satte et permanent og synlig spor i sin utvikling, og påvirket på en spesiell måte en rekke ulike prosesser av sosial, økonomisk eller politisk art. Dette fenomenet skjøt raskt fart i andre halvdel av det 20. århundre, og nå får det en global karakter, og blir en moderne virkelighet i verden rundt oss.

Forsøk på å presist definere fenomenet migrasjon og kompleksiteten i migrasjonsprosesser har resultert i opprettelsen av mange forskjellige definisjoner av migrasjon. Det skal bare bemerkes her at begrepet migrasjon ofte er definert gjennom prisme av tre grunnleggende kriterier: plass, oppholdssted og tid. Noen av forskerne legger til aktivitetskriteriet og skiller som en konsekvens mellom ulike kombinasjoner av migrasjon, dvs. migrasjon knyttet til endring av både bosted og arbeidssted (klassisk migrasjon), migrasjon kun knyttet til endring av arbeidssted, uten endring av bosted, og migrasjon knyttet kun til endring av bosted, uten endring av arbeidssted. Tilstedeværelsen av ulike konfigurasjoner av befolkningsbevegelse i litteraturen om emnet påvirker direkte klarheten i å definere begrepet migrasjon, og dermed for en bedre forståelse av det diskuterte fenomenet, er det nødvendig å identifisere faktorene som ligger til grunn for beslutningen om mobilitet.

Mangfoldet i migrasjonsatferd førte til at forskerne forsøkte å lage en migrasjonstypologi basert på tre grunnleggende kriterier: området som migrasjonen gjelder, oppholdets lengde og årsakene til å forlate. I forbindelse med ovenstående skilles det mellom innenlands og utenlandsk migrasjon, og blant sistnevnte bør det angis seks grunnformer: emigrasjon, innvandring, gjenutvandring, hjemsendelse, utvisning og flyktning. På sin side, på grunn av lengden på bostedsbytteperioden, deles migrasjonene inn i langsiktige og kortsiktige, som videre deler sistnevnte inn i sirkulære og sesongmessige migrasjoner - vanligvis foretatt for økonomiske formål og av syklisk karakter eller betinget av sesongmessige sysselsetting i noen grener av økonomien, og syklisk. En annen inndeling av migrasjon er typologien basert på begrunnelsen for beslutningen om å endre bosted. Derfor skilles det her mellom økonomiske og ikke-økonomiske migrasjoner, der forskyvninger forårsaket av politiske, familiemessige og religiøse faktorer kommer i forgrunnen. Det skal imidlertid bemerkes her at bortsett fra formålet med utlendingers opphold utenfor hjemlandet, er hovedårsaken til migrasjon ethvert menneskes naturlige behov for å forbedre sin materielle situasjon.

I den utviklede juridiske og administrative blokken vil det bli foretatt en generell analyse av polsk lovgivning som regulerer statusen til individuelle migrasjonsgrupper, dvs. personer som midlertidig migrerer fra hjemlandene og personer som uttrykker vilje til å bosette seg på territoriet til Republikken Polen (klasser). nr. 1), personer som søker om beskyttelse på territoriet til Republikken Polen (2) og personer som erklærer tilhørighet til bestemte nasjonale, etniske eller religiøse minoriteter (klasse 3). Det skal bemerkes her at det ikke finnes noe begrep om en migrant i polsk lov, som er for tvetydig og vag for behovene til det nøyaktige språket i rettshandlingen. Derfor gjelder bestemmelsene for en utlending, det vil si alle som ikke har polsk statsborgerskap. I dette foredraget vil vi også bruke begrepet «tredjelandsborger», som er et begrep utenfor loven, men det vil beskrive en migrant som ikke er statsborger i et annet EU-land, EØS eller Sveits. Statusen til de ovennevnte personene er regulert av separate forskrifter, både internasjonale og nasjonale, og deres migrasjon utgjør en ubetydelig brøkdel av alle prosesser knyttet til bevegelse av mennesker innenfor republikken Polens territorium.

2. Generelle forutsetninger om lovlig opphold for utlendinger på territoriet til Republikken Polen

Den grunnleggende rettsakten som regulerer spørsmålet om legalisering av opphold i Republikken Polens territorium er loven av 12. desember 2013 om utlendinger. I utgangspunktet skiller vi tre juridiske grunner som gir en tredjelandsborger tillatelse til å oppholde seg i Polen i lang tid, dvs. midlertidig opphold, permanent opphold og opphold for en langtidsboer i EU.

I henhold til art. 98 i utlendingsloven gis derfor midlertidig oppholdstillatelse til en utlending etter anmodning dersom han oppfyller de krav som er spesifisert på grunn av det erklærte formålet med oppholdet, og de forhold som ligger til grunn for å søke om denne tillatelsen begrunner oppholdet. på Republikken Polens territorium i en periode på mer enn 3 måneder med noen unntak. Det gis midlertidig oppholdstillatelse for den

perioden som er nødvendig for å nå dette målet, men ikke lenger enn 3 år. Innvilgelse av midlertidig oppholdstillatelse er derfor strengt definert av formålet med utlendingens opphold på Republikken Polens territorium, og disse formålene er oppregnet i utlendingsloven.

I forbindelse med ovenstående utstedes blant annet følgende:

- midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse;
- midlertidig oppholdstillatelse med det formål å drive næringsvirksomhet;
- midlertidig oppholdstillatelse for å starte eller fortsette fulltidsstudier i republikken Polens territorium;
- midlertidig oppholdstillatelse med det formål å drive vitenskapelig forskning;
- midlertidig oppholdstillatelse for familiemedlemmer til polske statsborgere, blant annet i en situasjon der utlendingen forblir i et ekteskap anerkjent av loven i republikken Polen med en polsk statsborger eller når han er et mindreårig barn av en utlending gift med en polsk statsborger og har en midlertidig oppholdstillatelse for et familiemedlem en statsborger i republikken Polen eller en permanent oppholdstillatelse gitt i forbindelse med å være gift med en polsk statsborger;
- midlertidig oppholdstillatelse for familiemedlemmer til en utlending som er gift med en utlending som er bosatt i republikken Polens territorium på et bestemt grunnlag, eller er et mindreårig barn av denne utlendingen eller et mindreårig barn av en utlending som er gift med en utlending bosatt på territoriet til republikken Polen;

- midlertidig oppholdstillatelse på grunn av andre forhold gis eller kan gis på grunn av ulike typer forhold. Ovennevnte tillatelse kan gis når for eksempel formålet med utlendingens opphold i Polen er studier eller yrkesopplæring, kandidater fra polske universiteter og forskere som har fullført vitenskapelig forskning eller utviklingsarbeid i Polen, på jakt etter en jobb i territoriet til republikken Polen eller planlegger å starte en forretningsvirksomhet, og utlendinger som driver familieliv i Polen. Denne tillatsen gis også til borgere av republikken Hviterussland som umiddelbart før innsending av søknaden oppholdt seg i Polen på grunnlag av et nasjonalt visum utstedt med det formål å komme av humanitære grunner, på grunn av statens interesser eller internasjonale forpliktelser (med merkingen „D 21” på visumetiketten).

Etter at oppholdsperioden spesifisert i tillatsen utløper, bør utlendingen forlate Polens territorium, med mindre han får en annen midlertidig oppholdstillatelse eller hans rett til å fortsette oppholdet følger av en annen juridisk tittel, for eksempel en permanent oppholdstillatelse eller en langtidsboendes EU-oppholdstillatelse. Begge tillatsene nevnt i forrige setning er regulert i UOCs seksjon VI og har visse felles elementer, dvs.

- rett til å oppholde seg på Republikken Polens territorium på ubestemt tid;
- de refererer til tredjelandsborgere med tilknytning til Polen, hvis livssenter ligger på Polens territorium, eller de er knyttet til Polen gjennom permanente bånd spesifisert i loven;

- ha vidtrekkende virkninger på utlendingsrettighetsområdet, f.eks. de gjør det mulig for dem å ta arbeid uten å måtte ha arbeidstillatelse, drive virksomhet på samme vilkår som polske statsborgere eller gi rett til å bruke sosialhjelp;
- er grunnlag for å anerkjenne en utlending som polsk statsborger.

Det skal her understrekes at det er en grunnleggende forskjell mellom de typer tillatelser som er omtalt her, nemlig at permanent oppholdstillatelse følger av de premissene som kun er gitt i polsk nasjonal lov, mens en langtidsboers EU-oppholdstillatelse følger av forskrifter avtalt vedr. nivået på europeiske strukturer og utgjør en transponering av rådsdirektiv 2003/109/EF til det polske rettssystemet, som gjør det enhetlig i alle medlemsstatene i de ovennevnte strukturer. Å oppnå som bosatt for en utlending gir rett til å oppholde seg i mer enn tre måneder i en annen medlemsstat og fremmer gjensidig tillit mellom dem. Slik rett er ikke lenger tilgjengelig for en utlending som har oppnådd rett til permanent opphold på Republikken Polens territorium. Det skal imidlertid bemerkes her at tilstedeværelsen i nasjonal lovgivning av en annen type tillatelse utstedt med det formål å bosette, hvis vilkår for tildeling er formet utelukkende av den nasjonale lovgiveren, gjør det mulig å ta hensyn til de spesifikke mål og oppgaver for den nasjonale migrasjonspolitikken og å utvide omfanget av personer med rett til permanent opphold i forhold til de som har rett på grunnlag av en langvarig EU-bosatt. Når det gjelder nødvendig oppholdstid forut for innlevering av søknad om permanent oppholdstillatelse

i forhold til søknad om langtidsboers EU-oppholdstillatelse, er førstnevnte sak preget av mye større fleksibilitet og åpenhet for ulike faktiske situasjoner mht. som utlendingens rett til å bosette seg skal være knyttet til republikken Polens territorium.

I forbindelse med ovenstående gis rett til å få permanent oppholdstillatelse til bl.a. utlendinger som har fått polakkens kort som uttrykk for tilhørighet til den polske nasjonen, eller som er av polsk opprinnelse. Derfor er det et uttrykk for den polske statens spesielle bistand til mennesker som følge av historiens omskiftelser har mistet polsk statsborgerskap og til etterkommere av de menneskene som på grunn av sin følelse av nasjonal identitet ønsker å få bekreftelse å tilhøre den polske nasjonen. Det skal også her bemerkes at listen over vilkår for å gi permanent oppholdstillatelse er en lukket katalog spesifisert i art. 195 i utlendingsloven og omfatter, i tillegg til de to ovennevnte, følgende kategorier av utlendinger:

- et barn av en polsk statsborger som forblir under hans foreldres myndighet;
- en utlending som er i et ekteskap anerkjent av loven i republikken Polen med en statsborger i republikken Polen, under hensyntagen til oppfyllelsen av vilkårene for den midlertidige varigheten av dette forholdet og opphold i Polen på grunnlag av en spesifikk type midlertidig oppholdstillatelse;
- et barn av en utlending som har fått permanent oppholdstillatelse eller langtidsboers EU-oppholdstillatelse, født innen et strengt definert tidsrom, f.eks. etter at utlendingen fikk ovennevnte tillatelser etc.;
- en utlending som fikk asyl i Polen eller som oppholdt seg på republikken Polens territorium i en viss periode på grunn av innvilget flyktningstatus eller annen form for beskyttelse.

Det skal her bemerkes at muligheten for å gi permanent oppholdstillatelse er hjemlet i bestemmelsene i hjemsendelsesloven, hvorefter nevnte tillatelse gis til den hjemsendtes ektefelle som har til hensikt å bosette seg sammen med den hjemsendte på territoriet. av republikken Polen og til barnet til den hjemsendte, hvis han ikke har fått polsk statsborgerskap.

En langtidsboers EU-oppholdstillatelse gis til en utlending hvis han/hun har oppholdt seg på republikken Polens territorium lovlig og kontinuerlig i minst 5 år umiddelbart før søknaden sendes inn, har en stabil og regelmessig inntektskilde. tilstrekkelig til å dekke levekostnadene for seg selv og avhengige familiemedlemmer og bekreftet kunnskap om det polske språket, f.eks.: en offisiell bekreftelse på kunnskapen om det polske språket på språkkunnskapsnivået på minst B1 eller et eksamensbevis fra en skole eller et universitet i Republikken Polen med polsk som undervisningsspråk.

En søknad om oppholdstillatelse sendes inn av en utlending personlig, senest på den siste dagen av hans/hennes lovlige opphold på Republikken Polens territorium. Det skal imidlertid her bemerkes at lovgiver åpner for muligheten for å sende inn en søknad om midlertidig oppholdstillatelse i en situasjon der en utlending oppholder seg ulovlig på Republikken Polens territorium, det vil si på grunn av behovet for å respektere retten til å familieliv i betydningen av konvensjonen om beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter eller beskyttelse av barnets rettigheter fastsatt i barnekonvensjonen. I tillegg legger en utlending som søker om midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse, eller midlertidig oppholdstillatelse med det formål å drive næringsvirksomhet,

ved innlevering av søknaden om midlertidig oppholdstillatelse vedlegg 1, utfylt av den enhet som betro ham arbeid, i som fremfor alt er betingelsene for hans arbeid, f.eks. arbeidsgiveropplysninger, kontraktstype, månedslønnsbeløp, omfang av grunnleggende arbeidsoppgaver, etc.

Oppholdstillatelsen er gitt av fylkesmannen som er kompetent for utlendingens nåværende oppholdssted på territoriet til Republikken Polen. Dersom søknaden om oppholdstillatelse ikke er fremsatt av utlendingen personlig, innkaller fylkesmannen ham til å møte personlig innen en frist på ikke mindre enn 7 dager med sikkerhet for å forlate søknaden uten behandling.

En utlending som søker om midlertidig oppholdstillatelsen plikter å:

- fremvise gyldig reisedokument.

I særlig begrunnede tilfeller, når en utlending ikke har gyldig reisedokument og det ikke er mulighet for å få det, kan han fremvise et annet dokument som bekrefter sin identitet. Ved innsending av søknaden bør utlendingen skrive i begrunnelsen så detaljert som mulig hvorfor det ikke er mulig å få reisedokument og liste opp handlingene han har gjort for å få det. Det kan også bli bedt om å fremlegge dokumenter som bekrefter at disse handlingene er iverksatt. Identitetsdokumentet som presenteres i stedet for reisedokumentet bør tydelig identifisere utlendingen.

- send inn et utfylt søknadsskjema med vedlegg (hvis nødvendig)
- legg ved 4 bilder til søknaden;

- fremvise en rettslig rett til å okkupere en bolig der utlendingen bor eller har til hensikt å oppholde seg.

Det skal her bemerkes at mangelen på noen av de ovennevnte dokumenter utgjør en vesentlig mangel ved søknaden, som, dersom den ikke utfylles etter innkalling fra sakføreren, vil føre til at søknaden blir stående uten behandling. Fingeravtrykk samles inn fra en utlending som søker om oppholdstillatelse.

I tillegg, når utlendingen sender inn en søknad om oppholdstillatelse, legger utlendingen ved de nødvendige dokumentene for å bekrefte opplysningene i søknaden og omstendighetene som begrunner søknaden om oppholdstillatelse. Når det gjelder et midlertidig opphold, er katalogen over disse dokumentene strengt avhengig av formålet med utlendingens opphold på Republikken Polens territorium og er oppført i UOC for hver type midlertidig opphold. Ved permanent opphold avhenger det av utlendingens kategori, selv om det ikke er en lukket liste. Dersom dokumentene nevnt ovenfor ikke er vedlagt søknaden om oppholdstillatelse, oppfordrer fylkesmannen utlendingen til å levere dem innen en frist på minst 14 dager. Ved fastsettelse av fristen vurderer fylkesmannen hvor lang tid det tar for utlendingen å skaffe et bestemt dokument.

Fra synspunktet om å beskytte rettighetene til en utlending, er lovligheten av hans opphold på Republikken Polens territorium ekstremt viktig, spesielt under den administrative prosedyren. I samsvar med bestemmelsene i UOC, dersom fristen for å sende inn søknad om oppholdstillatelse til en utlending er overholdt og søknaden ikke inneholder formelle mangler eller formelle mangler er supplert i tide, setter voivoden et stempel i utlendingens reisedokument som bekrefter innleveringen av søknaden om oppholdstillatelse, og oppholdet som en utlending på republikken Polens territorium anses som lovlig fra datoen for innlevering av søknaden til datoen da beslutningen om å gi oppholdet tillatelsen blir endelig, med unntak av situasjonen når den administrative saksbehandlingen suspenderes etter anmodning fra parten. Det skal imidlertid her bemerkes at det ovennevnte stempelet alene ikke gir rett til å krysse både de ytre og indre Schengen-grensene. Den gir deg kun tillatelse til å oppholde deg lovlig på territoriet til Republikken Polen og gir deg rett til å reise til opprinnelseslandet ditt.

3. Juridisk lovlig utførelse av arbeid på territoriet til Republikken Polen

I flere år har Polen vært den ubestridte lederen i Europa når det gjelder ankomster av utlendinger for arbeid, noe som bekreftes av data fra Eurostat, som publiserer informasjon om de første oppholdstillatelsene som er utstedt på grunnlag av informasjon fra EUs medlemsstater og EFTA-land. Ifølge data for 2019, av 724 000 oppholdstillatelser utstedt av myndighetene i Republikken Polen 625 000 berørte arbeidstillatelser, og for 2020 av 598.000 oppholdstillatelser utstedt av polske myndigheter, 502 000 knyttet til arbeidstillatelser. Antall utstedte arbeidstillatelser (318 000) og erklæringer innført i registeret (1 337 000) i 2021 (frem til 31. august) er også rekordhøyt.

Det juridiske grunnlaget for å ansette utlendinger på republikken Polens territorium er først og fremst følgende rettsakter:

- Lov av 20. april 2004 om fremme av arbeids- og arbeidsmarkedsinstitusjoner
- Lov av 12. desember 2013 om utlendinger
- utøvende handlinger til de angitte rettsakter,

som spesifiserer vilkårene som må oppfylles i prosedyren for å overlate arbeid til en utlending, det vil si å få tilgang til arbeidsmarkedet (f.eks. arbeidstillatelse, sesongarbeidstillatelse, arbeid basert på en erklæring eller en tittel som skal unntas fra behovet for å skaffe seg en tillatelse) og en grunnlag til opphold (f.eks.: midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse).

Derfor skjer lovlig utførelse av arbeid i republikken Polens territorium som et resultat av:

- legge inn intensjonserklæringen om å overlate arbeid til utlendingen i registeret;
- innhenting av arbeidstillatelse av en bestemt type;
- skaffe den såkalte enhetlig midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse eller midlertidig oppholdstillatelse for å utføre arbeid i et yrke som krever høye kvalifikasjoner;
- innhenting av sesongarbeidstillatelse;

- inntreffer forhold som utgjør fritak for en utlending fra plikten til å ha arbeidstillatelse.

Å overlate arbeid til en utlending på grunnlag av uttalelse om å overlate arbeid er en forenklet prosedyre, også omtalt som «erklæringsprosedyren». Den lar en statsborger i ett av 5 land: republikken Armenia, republikken Hviterussland, republikken Georgia, republikken Moldova og Ukraina arbeide i Polen i 24 måneder uten behov for å få arbeidstillatelse, i den grad at det ikke utstedes sesongarbeidstillatelser, det vil si annet enn det som er angitt i forskriften om underklassene av aktivitet i henhold til den polske klassifiseringen av aktiviteter (PKD), der det utstedes tillatelser for sesongarbeid av en utlending. Betingelsen for å bruke den forenklede prosedyren er at arbeidsgiveren får en oppføring i erklæringsregisteret ved powiat arbeidskontor og utlendingen har et dokument som bekrefter oppholdstittelen i Republikken Polen, som gir ham rett til å jobbe på republikkens territorium av Polen.

Hvis enheten etter 3 måneders arbeid for en utlending på grunnlag av en erklæring ønsker å fortsette samarbeidet med ham på grunnlag av en arbeidskontrakt og på vilkår som ikke er dårligere enn de som er spesifisert i erklæringen, kan den sende inn en søknad til fylkesmannen for arbeidstillatelse (eller en utlending en søknad om arbeidstillatelse opphold og arbeid). En slik tillatelse utstedes i en forenklet modus, det vil si uten den såkalte arbeidsmarkedsprøve. I dette tilfellet vil utlendingen lovlig kunne utføre arbeid for ovennevnte arbeidsgiver mens de venter på vedtak om tillatelse. Ovennevnte løsning kan kun benyttes dersom utlendingen før innlevering av søknad om tillatelse har

arbeidet for ovennevnte enhet på grunnlag av en erklæring (registrert av ovennevnte enhet) ble utført på grunnlag av en arbeidsavtale.

Arbeidstillatelse utstedes av fylkesmannen på forespørsel fra arbeidsgiver (unntak: type S-tillatelse - for sesongarbeid, som utstedes av starosten). Tillatelsen spesifiserer arbeidsgiver, stilling eller type arbeid utlendingen utfører (gjelder ikke type S-tillatelse), laveste godtgjørelse en utlending kan få i en gitt stilling, arbeidstid og tillatelsens gyldighetstid. Søknaden om autorisasjon sendes inn i form av et skjema og er vedlagt visse dokumenter. Men for at en utlending skal kunne jobbe lovlig i Polen på grunnlag av arbeidstillatelse, må han ha et grunnlag til opphold, som kan være knyttet til retten til å arbeide i Polen, som utlendingen søker om. Det er 6 typer arbeidstillatelse (A, B, C, D, E og S). Autorisasjonsprosedyrer og kriterier endres i henhold til type autorisasjon.

Den vanligste typen arbeidstillatelse er type A, utstedt til en utlending som utfører arbeid i republikken Polens territorium på grunnlag av en avtale med en enhet hvis sete eller bosted eller filial, anlegg eller annen form for organisert aktiviteten er lokalisert på territoriet til republikken Polen. Som regel skal arbeidsgiver innhente opplysninger fra starosten om det lokale arbeidsmarkedet, som bekrefter manglende evne til å dekke sitt bemanningsbehov basert på registrene over arbeidsledige og arbeidssøkere (den såkalte arbeidsmarkedstesten). En type A-tillatelse gis for en periode på inntil 3 år, men denne perioden kan forkortes, i henhold til kriteriene fastsatt i lokale forskrifter, dvs. utstedt av fylkesmannen, den provinsielle kriterier. I noen situasjoner, oppnå ovennevnte starosts informasjon er ikke nødvendig. Dette gjelder blant annet:

- stillinger eller yrker angitt i den såkalte voivodskapskriterier utstedt av voivodskapet,

- borgere fra Armenia, Hviterussland, Georgia, Moldova og Ukraina som utfører pleie- og omsorgsarbeid eller som hushjelp,
- utvidelse av arbeidstillatelsen for samme utlending i samme stilling,
- borgere av de ovennevnte 5 land som så langt har arbeidet på grunnlag av en erklæring om å betro arbeid under en arbeidsavtale i minst 3 måneder og enheten som betro dem arbeid ønsker å fortsette samarbeidet (også under en arbeidskontrakt),
- trenere eller idrettsutøvere som jobber for en idrettsklubb.

Arbeidstillatelse type B gjelder for en utlending som utfører arbeid som består i å utføre en funksjon i styret for en juridisk person som er innført i næringsregisteret eller være et kapitalselskap i organisasjon eller drift av kommandittselskap eller aksjeselskap. partnerskap som en generell partner, eller i forbindelse med å gi en kommersiell fullmektig og opphold på territoriet til Republikken Polen i en periode som overstiger totalt 6 måneder i de påfølgende 12 månedene. For å ansette en utlending som medlem av styret, må søkeren bevise gjennom passende dokumenter at han/hun oppnår en pas-

sende inntekt (årsinntektsnivået bør overstige 12 ganger gjennomsnittlig månedslønn) og skaper jobber (ansette kl. minst to personer som ikke trenger arbeidstillatelse på minst ett år)). Hvis den ikke oppfyller disse betingelsene, bør den demonstrere at den har midlene eller utfører aktiviteter som gjør at den kan oppfylle dem i fremtiden - særlig ved å drive aktiviteter som bidrar til vekst av investeringer, teknologioverføring, introduksjon av gunstige innovasjoner eller jobb. opprettelse.

Andre arbeidstillatelser, det vil si typene C, D og E, gjelder ulike former for å delegere en utlending til å arbeide på republikken Polens territorium av en utenlandsk arbeidsgiver, selv om antallet er ubetydelig og ikke spiller noen stor rolle i arbeidsmarkedet.

Utlendinger som oppholder seg lovlig i Polen, og som har som formål med oppholdet å utføre arbeid, kan søke om midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse eller midlertidig oppholdstillatelse for å utføre arbeid i et yrke som krever høye kvalifikasjoner.

Disse tillatelsene er utstedt av fylkesmannen i den såkalte prosedyren for én søknad, som resulterer i utstedelse av et enkelt dokument til en utlending som gir ham/henne rett til både opphold og arbeid i Polen, uten behov for i tillegg arbeidstillatelse. Som regel skal søknaden om disse tillatelsene ledsages av informasjon fra starosten om manglende evne til å møte bemanningsbehov basert på det lokale arbeidsmarkedet, som innhentes på Distrikt

Arbeidskontor av utlendingens arbeidsgiver på samme vilkår som i tilfelle av arbeidstillatelse av type A, som har vært omtalt tidligere.

En midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse kan bare gis dersom godtgjørelsen angitt av den enhet som betro utførelse av arbeid (arbeidsgiver) i vedlegg 1 til søknaden om tillatelse, ikke er lavere enn godtgjørelsen til ansatte som utfører sammenlignbart arbeid for samme arbeidstid type eller på en sammenlignbar stilling, og i tillegg, på månedlig basis, er den ikke lavere enn beløpet for minimumsgodtgjørelsen for arbeid, uavhengig av arbeidstiden (dvs. uavhengig av om søknaden gjelder en 1/4, 1/2 eller heltid jobb) og typen rettsforhold som utgjør grunnlaget for en utlendings arbeid (f.eks. arbeidskontrakt eller kontrakt for spesifikt arbeid).

Dersom en utlending utfører arbeid for flere enheter, vil kravet til godtgjørelsesbeløpet anses oppfylt dersom summen av mottatt godtgjørelse overstiger den månedlige minimumsgodtgjørelsen for arbeid.

En utlending bør søke om endring av tillatelsen dersom ett av følgende forhold inntrer:

- endring av enheten som betro utførelsen av arbeid (arbeidsgiver) angitt i denne tillatelsen eller brukerens arbeidsgiver
- posisjonen spesifisert i tillatelsen har endret seg;
- godtgjørelsen angitt i tillatelsen er redusert,
- arbeidstiden er endret,
- hvilken type kontrakt arbeidet skal utføres under er endret.

Det skal imidlertid huskes at gyldighetsperioden som tillatelsen opprinnelig ble gitt for, ikke kan endres.

Den siste muligheten til å utføre lovlig arbeid på Republikken Polens territorium vil oppstå når en utlending, på grunnlag av separate rettsakter, kan arbeide på Republikken

Polens territorium uten arbeidstillatelse eller midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse , dvs. når blant annet:

1. har innvilget flyktningstatus i Republikken Polen eller venter på en avgjørelse etter å ha sendt inn en søknad om flyktningstatus;
2. han ble gitt subsidiær beskyttelse i Polen;
3. har permanent oppholdstillatelse i Polen;
4. har en EU-oppholdstillatelse for langvarig opphold i Polen;
5. har oppholdstillatelse av humanitære årsaker (humanitært visum);
6. har tillatelse for tolerert opphold i Polen;
7. nyter midlertidig beskyttelse i Republikken Polen;
8. har et gyldig Pole's Card;
9. tilhører en av kategoriene utlendinger som er unntatt fra kravet om arbeidstillatelse ved arbeids- og sosialministerens forskrift av 21. april 2015 om tilfeller der det er tillatt å overlate arbeid til en utlending på territoriet av Republikken Polen uten behov for å få arbeidstillatelse.

4. Dokumenter utstedt til utlendinger - oppholdskort

En utlending som har fått oppholdstillatelse på Polens territorium får utstedt et oppholdskort. Dette dokumentet er utstedt ex officio av voivode som ga utlendingen denne tillatelsen. Gyldighetsperioden for det midlertidige oppholdskortet tilsvarer gyldighets-

perioden for den midlertidige oppholdstillatelsen som er gitt, det permanente oppholdskortet er 10 år fra utstedelsesdatoen, og EU-kortet for langtidsboer - 5 år fra datoen av saken sin. I løpet av gyldighetsperioden bekrefter oppholdskortet utlendingens identitet under oppholdet på Republikken Polens territorium og gir ham rett, sammen med et reisedokument, til å krysse grensen flere ganger uten behov for visum. På grunnlag av dette, med et gyldig reisedokument, kan en utlending også bevege seg rundt på territoriet til andre Schengen-stater i en total periode på 90 dager i hver periode av de siste 180 dagene. Oppholdskortet inneholder, bortsett fra utlendingens personopplysninger, dets gyldighetsperiode, bildet av fingeravtrykk og navnet på myndigheten som utsteder kortet, offisielle merknader, bl.a. „adgang til arbeidsmarkedet” når det gjelder en utlending som har rett til å arbeide i republikken Polens territorium, for eksempel på grunnlag av en oppholds- og arbeidstillatelse eller „EU-blåkortet” når det gjelder en utlending som fikk midlertidig oppholdstillatelse for å utføre arbeid i et yrke som krever høye kvalifikasjoner.

DEL 2 – ØVELSER

Undervisningen i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført på grunnlag av materialet som inngår i forelesningen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Forstå begrepet migrasjon. Typer migrasjon i sammenheng med årsaker og virkninger av migrasjonsfenomenet.
- Grunnleggende forutsetninger for legalisering av opphold på Polens territorium.
- Spesifikke vilkår for permanent opphold på Polens territorium.
- Juridisk arbeid av migranter og dagens situasjon på arbeidsmarkedet.
- Komparativ analyse av fenomenet migrasjon på eksemplet med Polen og Norge.

Deltakerne må prøve å svare på spørsmålet i hvilken grad lovbestemmelsene om legalisering av opphold og/eller legalisering av arbeid samsvarer med den nåværende økonomiske, sosiale og politiske situasjonen i Polen.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

En merknad „Blå EU-kort” skal plasseres i ID-kortet ved innvilgelse av tillatelse til en utlending:

- ☐ for midlertidig opphold og arbeid,
- ☐ for midlertidig opphold for å drive næringsvirksomhet,
- ☐ for midlertidig opphold for å utføre arbeid i et yrke som krever høye kvalifikasjoner.

Gyldigheten til EU-ID-kortet for langtidsboer er:

- ☐ 5 år,
- ☐ 10 år,
- ☐ 3 år.

Grunnlaget for å fritta en utlending fra plikten til å få arbeidstillatelse er bl.a.

- ☐ Pole's Card,
- ☐ en invitasjon til å jobbe,
- ☐ erklæring om intensjon om å overlate arbeid til en utlending, registrert i fylke.

Vedtak om innvilgelse av oppholdstillatelse treffes av:

- ☐ fylkesmannen som er kompetent for arbeidsstedet utført av utlendingen,
- ☐ mest kompetent for utlendingens bosted i Polen,
- ☐ fylkesmannen i utlendingens bosted i Polen.

En utlending fremmer søknad om oppholdstillatelse:

- ☐ senest på den siste dagen av hans/hennes lovlige opphold på territoriet til Republikken Polen,
- ☐ senest 45 dager før slutten av hans lovlige opphold på Republikken Polens territorium,
- ☐ 30 dager før slutten av det lovlige oppholdet på Republikken Polens territorium.

En utlending er:

- ☐ en person med flyktningstatus,
- ☐ en person som har polakkens kort,
- ☐ en person uten polsk statsborgerskap.

En midlertidig oppholds- og arbeidstillatelse gis for perioden:

- ☐ 2 år,
- ☐ utføre arbeid,
- ☐ utføre arbeid, ikke lenger enn 3 år.

I løpet av gyldighetsperioden bekreftes oppholdstillatelsen av:

- ☐ statsborgerskap til utlendingen under oppholdet på Republikken Polens territorium,
- ☐ identiteten til utlendingen under hans/hennes opphold på republikken Polens territorium,
- ☐ identitet og statsborgerskap under oppholdet på Republikken Polens territorium.

Utføre arbeid av utlendinger på Republikken Polens territorium i samsvar med den „erklæringsprosedyre” er mulig for borgere:

- ☐ Georgia,
- ☐ USA,
- ☐ Frankrike,

Søknad om langtidsboers EU-oppholdstillatelse kan fremmes etter:

- ☐ minst 5 års botid i Polen,
- ☐ avreise til Storbritannia,
- ☐ minst 10 års profesjonelt arbeid.

Beskyttelse av utlendinger på territoriet til Republikken Polen

UNDERSVISNING 2

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å typologisere formene for beskyttelse av utlendinger på territoriet til Republikken Polen;
- deltakeren er i stand til å indikere likheter og forskjeller mellom de angitte formene for beskyttelse av utlendinger på territoriet til Republikken Polen;
- deltakeren er i stand til å liste opp rettighetene som følger av beskyttelsen av en utlending på Republikken Polens territorium;

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med bruk av multimediapresentasjon
- øvelser med diskusjon og deltakelse i gruppeverkstedøvelser
- kunnskapsprøve

DEL 1 – FOREDRAG

1. Generelle kjennetegn for beskyttelse av utlendinger på territoriet til Republikken Polen.

Flyktninger er en spesifikk gruppe migranter hovedsakelig på grunn av helt andre årsaker som ligger til grunn for beslutningen om å forlate, eller retttere sagt flykte fra hjemlandet, nemlig trusselen om forfølgelse og mangelen på sikkerhet og beskyttelse av deres grunnleggende rettigheter i opprinnelseslandet. Dette er altså migranter for hvem sosiale og politiske faktorer spiller en grunnleggende rolle, ikke økonomiske, og for hvem migrasjon åpenbart er tvunget.

Det juridiske rammeverket for utlendingsbeskyttelsessystemet i Polen er i stor grad basert på folkerettslige handlinger, det vil si Genève-konvensjonen av 1951 og New York-protokollen av 1967, ratifisert av Polen i 1991, og EU-lover. De viktigste nasjonale lovene som regulerer beskyttelse av utlendinger inkluderer loven av 13. juni 2003 om beskyttelse til utlendinger innenfor republikken Polens territorium, loven av 12. desember 2013 om utlendinger og loven av 12. mars 2004 om sosial assistanse. I tillegg er bestemmelsene om sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske rettigheter for utlendinger som er omfattet av beskyttelse i Polen, inkludert i ulike rettsakter som regulerer enkeltspørsmål, for eksempel sysselsetting, utdanning eller helsetjenester.

Utlendinger som søker ly i Polen kan stole på en av formene for internasjonal beskyttelse, dvs. primært regulert av bestemmelsene i folkeretten eller EU-retten, eller nasjonal beskyttelse, dvs. bare regulert av bestemmelsene i nasjonal lov og derfor kun gjeldende på territoriet til den polske staten.

Formene for internasjonal beskyttelse inkluderer flyktningstatus, subsidiær beskyttelse og midlertidig beskyttelse. Blant formene for nasjonal beskyttelse skiller vi først og fremst ut asyl, oppholdstillatelse av humanitære årsaker, tolerert oppholdstillatelse, midlertidig oppholdstillatelse for ofre for menneskehandel, midlertidig oppholdstillatelse gitt på grunn av respekt for retten til familieliv og midlertidig oppholdstillatelse utstedt på grunn av beskyttelse av barns rettigheter.

Statlige og lokale myndigheter er ansvarlige for driften av utlendingsbeskyttelsessystemet i Polen, og ikke-statlige organisasjoner spiller også en betydelig rolle i dets funksjon. Innenfor beskyttelse til utlendinger opererer følgende: Innenriksdepartementet (koordinering av aktiviteter innen migrasjonspolitikk, inkludert asyl, tilsyn over sjefen for Utlendingskontoret), Grensevakt (motta søknader om flyktningstatus, gi oppholdstillatelse av humanitære grunner eller for tolerert opphold), Utlendingskontoret (godta søknader om flyktningstatus, gi omsorg til søkere, utstede vedtak som gir ulike former for beskyttelse og oppholdstillatelser i Polen), flyktningrådet (klageinstans for vedtak utstedt av sjefen for Utlendingskontoret i saker knyttet til innvilgelse av beskyttelse til utlendinger), sentre for søkere om flyktningstatus. På sin side, når det gjelder integrering av utlendinger som har fått beskyttelse, er følgende ansvarlige: Arbeids- og sosialdepartementet, fylkesmannen (de koordinerer aktiviteter vedrørende integrering av utlendinger som er omfattet av beskyttelse), distriktets familiehjelpssentre (ansvarlig for implementering av individuelle integreringsprogrammer), sosialhjelpssentre, arbeidskontorer, helsetjenester, skoler, universiteter, samt ikke-statlige organisasjoner (spesielt Caritas, Polish Humanitarian Action, Helsinki Foundation for Human Rights, Association for Legal Intervention og Halina Nieć rettshjelpssenter).

2. Former for internasjonal beskyttelse.

I henhold til loven av 13. juni 2003 om beskyttelse av utlendinger innenfor republikken Polens territorium tildeles en utlending flyktningstatus dersom, på grunn av en velbegrunnet frykt for forfølgelse i opprinnelseslandet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller tilhørighet til en bestemt sosial gruppe, kan han/hun ikke eller ønsker ikke å benytte seg av beskyttelsen i det landet. Flyktningstatus gis også til et mindreårig barn av en utlending som har fått flyktningstatus i Republikken Polen, født på dette territoriet.

Forfølgelsen nevnt ovenfor må, i sin natur eller gjentakelse, utgjøre et alvorlig brudd på menneskerettighetene, spesielt rettigheter hvis tilbaketrekning er utillatelig i henhold til art. 15 sek. 2 i konvensjonen for beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter, undertegnet i Roma 4. november 1950, eller må være en samling av ulike handlinger eller unnlatelser, inkludert de som utgjør et brudd på menneskerettighetene, hvis virkning er like alvorlig som nevnt ovenfor. forfølgelse. Denne forfølgelsen kan særlig bestå i:

- bruk av fysisk eller psykisk vold, inkludert seksuell vold;
- anvendelse av juridiske, administrative, politimessige eller rettslige tiltak på en diskriminerende måte eller av diskriminerende karakter;
- igangsetting eller gjennomføring av straffesak eller straff på en uforholdsmessig eller diskriminerende måte;
- ingen rett til å anke til en domstol mot en uforholdsmessig eller diskriminerende straff;
- igangsetting eller gjennomføring av straffesak eller straff på grunn av nektelse av å utføre militærtjeneste under en konflikt, dersom utførelse av militærtjeneste vil utgjøre en forbrytelse mot fred, en krigsforbrytelse, en forbrytelse mot menneskeheten i folkerettens betydning, en forbrytelse av av ikke-politisk karakter eller vil være i strid med målene og prinsippene til De forente nasjoner fastsatt i fortalen og art. 1 og 2 i FNs pakt;
- handlinger rettet mot personer på grunn av deres kjønn eller minoritet.

En utlending som ikke oppfyller vilkårene for å gi flyktningsstatus, gis subsidær beskyttelse dersom hans retur til opprinnelseslandet kan utsette ham for en reell risiko for å lide alvorlig skade ved:

- illeggelse av dødsstraff eller henrettelse,

- tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff,
- en alvorlig og individualisert trussel mot liv eller helse som følge av utstrakt bruk av vold mot sivile i en situasjon med internasjonal eller intern væpnet konflikt – og på grunn av denne risikoen ikke er i stand til eller ønsker å benytte seg av beskyttelsen i opprinnelseslandet.

Enhetene som utfører forfølgelsen kan være offentlige myndigheter i opprinnelseslandet, grupper eller organisasjoner som kontrollerer opprinnelseslandet eller en betydelig del av dets territorium, eller andre enheter i tilfelle de ovennevnte myndigheter eller organisasjoner, inkludert internasjonale organisasjoner, ikke er i stand til eller villige til å gi beskyttelse mot forfølgelse eller risiko for alvorlig skade. Beskyttelse mot forfølgelse eller fare for å lide alvorlig skade anses å gis dersom den gis på en effektiv og vedvarende måte, og særlig enheter er villige og i stand til å forhindre forfølgelse eller alvorlig skade, særlig ved å sikre et effektivt rettssystem for å identifisere, forhindre, oppdage, straffeforfølge og straffe forfølgelseshandlinger eller alvorlig skade, og når de sikrer at de som forfølges eller lider alvorlig skade, får tilgang til slik beskyttelse. Dersom det i en del av opprinnelseslandets territorium ikke er omstendigheter som rettfærdiggjør ut-

lendingens frykt for å bli forfulgt eller lide alvorlig skade, og det er en rimelig antakelse om at utlendingen trygt og lovlig vil kunne flytte til denne delen av landet. territorium og tar opphold der, anses det ikke å være berettiget frykt for forfølgelse eller reell risiko for å lide alvorlig skade i opprinnelseslandet.

Utlendinger som ankommer i stort antall til republikken Polen, som har forlatt sitt opprinnelsesland eller et spesifikt geografisk område på grunn av en utenlandsk invasjon, krig, borgerkrig, etniske konflikter eller grove brudd på menneskerettighetene, kan gis midlertidig beskyttelse på territoriet til Republikken Polen, uavhengig av om deres ankomst var spontan, eller var et resultat av bistand gitt dem fra Republikken Polen eller det internasjonale samfunnet. Midlertidig beskyttelse gis inntil det blir mulig for utlendinger å returnere til sitt tidligere bosted, men ikke lenger enn for en periode på ett år. Dersom hindringene for sikker retur av utlendinger til deres tidligere bosted etter ett år ikke opphører, forlenges perioden med midlertidig beskyttelse med ytterligere 6 måneder, men ikke mer enn to ganger. Midlertidig beskyttelse gis på grunnlag og innenfor grensene spesifisert i avgjørelsen fra Rådet for Den europeiske union, for perioden spesifisert hver gang i denne beslutningen. Ministerrådet kan ved en forskrift gi midlertidig beskyttelse til utlendinger som ikke er omfattet av avgjørelsen fra Rådet for Den europeiske union, som er tvunget til å forlate landet eller det geografiske området som denne avgjørelsen gjelder på grunn av hendelsene. referert til ovenfor.

En utlending kan på hans anmodning få asyl i Republikken Polen, når det er nødvendig for å sikre hans beskyttelse og når det er begrunnet i en viktig interesse i Republikken Polen. Asyl er en folkerettsinstitusjon. Dens essens består i at myndighetene i et gitt land lar en forfulgt utlending oppholde seg i et land hvor han ikke lenger bor eller hvor han ikke ønsker å være av politiske, vitenskapelige og religiøse grunner. Økonomiske hensyn i dagens rettstilstand begrunner ikke søknaden om asyl. Det er absolutt begrunnet med etniske hensyn og nasjonal opprinnelse. Retten til asyl er nært knyttet til retten til liv eller frihet fra tortur og umenneskelig behandling. Muligheten for å søke om asyl er ga-

URZĄD DO SPRAW
CUDZOZIEMCÓW

rantert av internasjonale lover. Territorielt asyl kan ikke gis både til krigsforbrytere og til personer som er skyldige i forbrytelser mot freden og mot menneskeheten.

Det er verdt å legge til at bestemmelsene slår fast at ved tvil om hvilken form for beskyttelse en utlending søker om (f.eks. manglende angivelse i søknaden), er myndigheten forpliktet til å akseptere forutsetningen om at søknaden gjelder flyktningen status. En utlending har ikke en klar plikt til å spesifisere sin anmodning, det er nok å opplyse om at han ønsker å oppnå beskyttelse.

Vedtak om å gi beskyttelse til en utlending i de ovennevnte tilfellene fattes av sjefen for Utlendingskontoret etter at utlendingen har fremmet søknad om flyktningstatus ved kryssing av den polske grensen og innenfor landet ved Utlendingskontoret eller gjennom grensen. Vakt. Den som søker om flyktningstatus har rett til: overnatting i flyktningssenter, måltider, medisinsk hjelp, materiell bistand og kontantstøtte ved kjøp av klær og fottøy, personlige hygieneprodukter, lommepenger, dersom utlendingen utfører mindre arbeid for senter eller utlendinger som oppholder seg i senteret samt bistand fra en senteransatt i ulike saker knyttet til oppholdet i Polen. Utlendinger som søker beskyttelse i Polen har også rett til å delta på et orienteringskurs, hvor de gis kunnskap om Polen, polsk kultur, polske skikker, rettssystem, sosialhjelp som de har krav på osv. I tillegg kan personer søker om flyktningstatus kan delta på språkkurs, yrkeskurs og kulturaktiviteter i regi av frivillige organisasjoner (ikke bare i senterenes lokaler). Alle disse aktivitetene utgjør den såkalte bistand før integrering. I tillegg har utlendinger som søker om flyktningstatus, og som det ikke er truffet vedtak i første instans innen seks måneder etter innlevering av søknaden av årsaker som ikke kan tilskrives dem, rett til å arbeide uten tillatelse.

3. Former for nasjonal beskyttelse

En utlending får oppholdstillatelse av humanitære grunner på republikken Polens territorium dersom han/hun er forpliktet til å returnere:

- kan bare sendes til et land der, i henhold til konvensjonen for beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter, undertegnet i Roma 4. november 1950:
 - hans rett til liv, frihet og personlig sikkerhet ville være truet eller
 - han kan bli utsatt for tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, eller
 - kan bli tvunget til å jobbe, eller

- kan fratas retten til en rettferdig rettergang eller bli straffet uten rettslig grunnlag, eller
- ville krenke hans rett til familie eller privatliv, i henhold til bestemmelsene i konvensjonen for beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter, gjort i Roma 4. november 1950, eller ville krenke barnets rettigheter, som definert i barnekonvensjonen, vedtatt av generalforsamlingen i USA 20. november 1989, i den grad det truer hans psykofysiske utvikling betydelig.

En tillatelse for tolerert opphold på Republikken Polens territorium gis til en utlending hvis han/hun er forpliktet til å returnere:

- kan bare sendes til et land der, i henhold til konvensjonen for beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter, undertegnet i Roma 4. november 1950:
- hans rett til liv, frihet og personlig sikkerhet ville være truet eller

- kan bli utsatt for tortur eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, eller
- han må kanskje jobbe, eller
- kan fratas retten til en rettferdig rettergang eller bli straffet uten rettslig grunnlag - dersom det foreligger omstendigheter for å nekte oppholdstillatelse av humanitære grunner eller
- ikke kan håndheves av grunner utenfor kontroll av den myndighet som er kompetent til å håndheve avgjørelsen som pålegger utlendingen og utlendingen returplikt, eller
- kan bare foretas til et land som utlevering er utillatelig til etter en rettsavgjørelse eller på grunn av avgjørelse fra justisministeren om avslag på utlevering av utlendingen.

Dette er en spesiell form for beskyttelse til utlendinger. Dens essens består i å gi en juridisk rett til å oppholde seg på territoriet til Republikken Polen. En person som har fått tillatelse til å oppholde seg har rett til rettighetene til en utlending som har fått oppholdstillatelse for midlertidig opphold, men i motsetning til en utlending som har fått slik tillatelse, har en utlending som har fått en slik tillatelse, tillatelse for tolerert opphold trenger ikke å søke om arbeidstillatelse på territoriet til Republikken Polen. De har også rett til helseforsikring, sosialhjelpsytelser og til å motta ytelser: familie, omsorg og foreldre. En utlending som har fått tillatelse til tolerert opphold, mottar et dokument „tillatelse for tolerert opphold” som er gyldig i en periode på 2 år fra utstedelsesdatoen. I løpet av gyldighetsperioden bekrefter dette dokumentet utlendingens identitet under oppholdet på Republikken Polens territorium, men bekrefter ikke utlendingens statsborgerskap. Det gir deg heller ikke rett til å krysse grensen.

I tilfellene nevnt ovenfor er den kompetente myndighet til å vurdere søknaden sjefen for grensevakteneheten eller sjefen for grensevaktens utpost.

Former for beskyttelse av utlendinger på Republikken Polens territorium er også spesifisert, angitt i loven om utlendinger, midlertidige oppholdstillatelser. En utlending som antas å være offer for menneskehandel gis nemlig midlertidig oppholdstillatelse for ofre for menneskehandel dersom han eller hun oppfyller følgende vilkår i fellesskap:

- bor på territoriet til republikken Polen,
- har startet samarbeid med myndigheten som fører straffesak ved menneskehandel,
- har brutt kontakten med personer som er mistenkt for å begå en forbrytelse, ovennevnte forbrytelser.

I sin tur kan en midlertidig oppholdstillatelse utstedt på grunn av respekt for retten til familieliv og barnets rettigheter gis til en utlending som oppholder seg ulovlig i Polen, hvis opphold på polsk territorium er nødvendig på grunn av behovet for å respektere retten til å familieliv i betydningen av konvensjonen om beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter av 1950, eller hvis avreise fra Polens territorium vil krenke rettighetene til barnet spesifisert i barnekonvensjonen av 1989 i en grad som truer hans psykofysiske utvikling betydelig. Disse tillatelsene er underlagt de generelle juridiske og politiske prinsippene som er skissert under de første klassene, som gjelder alle tillatelser for midlertidig opphold i republikken Polens territorium.

4. Rettigheter til utlendinger som nyter beskyttelse

Utlendinger som nyter beskyttelse i Polen behandles spesielt i forhold til andre kategorier av innvandrere. Det bredeste spekteret av rettigheter er tilgjengelig for utlendinger som har fått flyktningstatus eller subsidiær beskyttelse. Først av alt, i motsetning til andre utlendinger som nyter beskyttelse i Polen, har de rett til sosialhjelp, og i tillegg til et årlig individuelt integreringsprogram finansiert av offentlige midler, som består av: kontantstøtte, helseforsikring, bistand fra en sosialarbeider, og spesialistrådgivning (f.eks. juridisk, psykologisk og faglig). Flyktninger og mottakere av subsidiær beskyttelse trenger heller ikke arbeidstillatelse, og de kan drive virksomhet på samme vilkår som polske statsborgere. Personer som har fått asyl i Polen har tilsvarende rettigheter. Rettstilstanden til utlendinger som har fått oppholdstillatelse i Polen av humanitære årsaker, tolerert oppholdstillatelse eller midlertidig beskyttelse er mindre gunstig. Ikke bare får de ikke rett til særskilt integreringshjelp og familieytelser, men også deres rettigheter på sosialhjelpsområdet er begrenset: De har kun rett til husly, et måltid, nødvendige klær og en spesialytelse. I tillegg har utlendinger med tolerert oppholdstillatelse eller midlertidig beskyttelse ikke rett til familiegjennforening, det vil si å ta med seg ektefelle eller mindreårige barn til Polen, og utlendinger med oppholdstillatelse av humanitære årsaker eller tolerert oppholdstillatelse - rett til gratis utdanning i høyere utdanningsinstitusjoner. Det gis færrest rettigheter til utlendinger som har oppnådd beskyttelse i form av midlertidig oppholdstillatelse på grunn av respekt for retten til familieliv eller et barns rettigheter. Ikke bare har de ikke rett på sosialhjelp, for ikke å snakke om integreringshjelp, men de har også begrenset tilgang til arbeidsmarkedet

[de trenger arbeidstillatelse]. I tillegg kan de ikke ta med sin nærmeste familie til Polen umiddelbart etter legalisering av oppholdet. Situasjonen for utlendinger med midlertidig oppholdstillatelse for ofre for menneskehandel er gunstigere kun når det gjelder tilgang til arbeidsmarkedet og sosialhjelp.

Utlendinger som nyter beskyttelse i Polen - bortsett fra mottakere av midlertidig beskyttelse - kan søke om forlengelse av oppholdet i Polen på grunnlag av en permanent oppholdstillatelse eller en langtidsboers EU-oppholdstillatelse (begge typer av disse tillatelsene ble generelt beskrevet under de første klassene). Ofre for menneskehandel kan få permanent oppholdstillatelse forutsatt at de oppholder seg i Polen uavbrutt i minst ett år; flyktninger, mottakere av subsidiær beskyttelse og innehavere av oppholdstillatelse på humanitære grunner – minst fem år; utlendinger med tillatelse til tålt opphold – minst 10 år. Unntaket er asylsøkere som får permanent oppholdstillatelse umiddelbart etter innvilget asyl. Det er annerledes når det gjelder en langtidsboers EU-oppholdstillatelse, som kan søkes om etter fem års opphold i Polen og, forutsatt at de har stabile og faste inntektskilder og helseforsikring, kun personer med flyktningstatus eller nyter subsidiær beskyttelse og utlendinger som oppholder seg i Polen på grunnlag av en midlertidig oppholdstillatelse. Etter tre års uavbrutt opphold på grunnlag av permanent oppholdstillatelse eller langtidsboers EU-oppholdstillatelse, og forutsatt at de har en stabil og regelmessig inntektskilde, hjemmel til bolig og fremleggelse av kunnskapsattest om det polske språket, kan utlendinger søke om anerkjennelse som polsk statsborger. Raskere, fordi etter bare to år kan polsk statsborgerskap oppnås av en utlending med permanent oppholdstillatelse utstedt i forbindelse med flyktningstatus

DEL 2 – ØVELSER

Undervisningen i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført på grunnlag av materialet som inngår i forelesningen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Typer rettshandlinger som utgjør grunnlaget for beskyttelse av utlendinger.
- Grunnleggende administrative og juridiske forutsetninger for spesielle typer beskyttelse av utlendinger på Polens territorium.
- Årsaker og konsekvenser av flyktning migrasjon for moderne samfunn.
- Typer trygd for utlendinger omfattet av beskyttelse.
- Komparativ analyse av fenomenet tvungen migrasjon på eksemplet med Polen og Norge.

Deltakerne vil bli bedt om å svare på følgende spørsmål:

- I hvilken grad samsvarer lovens bestemmelser om beskyttelse av utlendinger med deres reelle behov?
- Er de vedtatte formene og prinsippene for å utvide beskyttelsen til utlendinger tilstrekkelige i møte med masse migrasjoner?
- er den moderne verden forberedt på nye flyktninger?

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Flyktningstatus gis av:

- ☐ Leder for Utlendingskontoret,
- ☐ fylkesmannen,
- ☐ sjefen for grensevaktposten.

Dokumentet „tillatelse for tolerert opphold” utstedes for perioden:

- ☐ 5 år,
- ☐ 10 år,
- ☐ 2 år.

En utlending som har:

- ☐ flyktningstatus,
- ☐ en midlertidig oppholdstillatelse på grunn av respekt for retten til familieliv,
- ☐ subsidiær beskyttelse.

Vedtak om innvilgelse av midlertidig oppholdstillatelse treffes av:

- ☐ fylkesmannen som er kompetent for arbeidsstedet utført av utlendingen,
- ☐ mest kompetent for utlendingens bosted i Polen,
- ☐ fylkesmannen i utlendingens bosted i Polen.

En utlending sender inn en søknad om beskyttelse på republikken Polens territorium, f.eks. i:

- ☐ voivodskapskontoret,
- ☐ kontor for utlendinger,
- ☐ arbeidskontor.

Utlendinger som ankommer i stort antall til republikken Polen på grunn av krigen kan gis:

- ☐ midlertidig beskyttelse,
- ☐ subsidiær beskyttelse,
- ☐ permanent beskyttelse.

Ofre for menneskehandel kan få permanent oppholdstillatelse forutsatt at de oppholder seg uavbrutt i Polen i minst:

- ☐ 2 år,
- ☐ 10 år,
- ☐ 1 år.

Dokumentet „tillatelse for tolerert opphold” i gyldighetsperioden er bekreftet av:

- ☐ statsborgerskap til utlendingen under oppholdet på Republikken Polens territorium,
- ☐ identiteten til utlendingen under hans/hennes opphold på Republikken Polens territorium,

☐ identitet og statsborgerskap under oppholdet på Republikken Polens territorium.

En utlending som ikke oppfyller vilkårene for å gi flyktningstatus gis:

- ☐ midlertidig beskyttelse,
- ☐ subsidiær beskyttelse,
- ☐ permanent beskyttelse.

En midlertidig oppholdstillatelse utstedt på grunn av respekt for barns rettigheter utstedes til en utlending som er bosatt på Republikken Polens territorium:

- ☐ minst 5 år,
- ☐ på grunnlag av permanent oppholdstillatelse,
- ☐ ulovlig.

Minoriteters juridiske status i Polen

UNDERVISNING 3

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren kan angi de grunnleggende rettsaktene som regulerer minoriteters rettigheter;
- deltakeren kjenner til de grunnleggende forutsetningene for begrepet beskyttelse av menneskerettigheter i forhold til minoriteter;
- deltakeren er i stand til å indikere de historiske forholdene for beskyttelse av minoritetsrettigheter i Polen;
- deltakeren kjenner den lovfestede definisjonen av en nasjonal og etnisk minoritet, samt de grunnleggende rettighetene garantert av polsk lov;
- deltakeren er i stand til å definere oppgavene til offentlig forvaltning innen beskyttelse av minoriteters rettigheter.

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med bruk av multimediapresentasjon
- øvelser med diskusjon og deltakelse i gruppeverkstedøvelser
- kunnskapsprøve

DEL 1 – FOREDRAG

1. Internasjonale forhold for beskyttelse av minoriteters rettigheter - hovedtrekk.

Det europeiske kontinentet er etnisk, språklig, kulturelt og religiøst mangfoldig. De fleste europeiske land er bebodd av nasjonale minoriteter. Spørsmålet om nasjonale og etniske minoriteter er knyttet til funksjonen til statlige institusjoner og utviklingen av forholdet mellom ulike befolkningsgrupper som bor på dets territorium. Dette gjelder referansen av majoritetsgruppen i et gitt land til minoritetsgrupper.

Beskyttelsen av nasjonale minoriteter er basert på både internasjonale og nasjonale rettsakter. Frøene til denne beskyttelsen finnes i bilaterale internasjonale avtaler inngått i Europa i regi av Folkeforbundet. Det er imidlertid først etter andre verdenskrig at dette spørsmålet vil inngå i det generelle konseptet om universelle menneskerettigheter. Grunnlaget for dette konseptet ble nedfelt i FN-pakten vedtatt i 1945, som fremmet respekt for menneskerettigheter og grunnleggende friheter for alle uten forskjell på rase, kjønn, språk eller religion. Det universelle menneskerettighetsbegrepet ble så bekreftet i Verdenserklæringen om menneskerettigheter, vedtatt av FNs generalforsamling 10. desember 1948.

Dette dokumentet forkynner individers frihet og likhet, formulerer prinsippet om ikke-diskriminering på grunnlag av rase, farge, kjønn, språk, religion, politisk orientering og nasjonal eller sosial opprinnelse (artikkel 2). De ledende prinsippene i den ovennevnte

erklæringen, regnet som et av de viktigste dokumentene i menneskehetens historie, har kommet til uttrykk i mange lands grunnlover. På sin side, på midten av 1960-tallet, lanserte det internasjonale samfunnet nye initiativer for å garantere og beskytte menneskerettigheter, det vil si den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter og den internasjonale konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.

Når det gjelder minoriteters rettigheter, slo disse lovene fast at «i land der det eksisterer etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal personer som tilhører slike minoriteter ikke fratas retten til sitt eget kulturliv, til å bekjenne seg til og utøve sin egen religion og å bruke sitt eget språk til felles med andre medlemmer av gruppen.” Så, på 1990-tallet, vedtok FNs fellesskap av stater FNs generalforsamlingsresolusjon nr. 47/135, som fullt ut definerte situasjonen for nasjonale og etniske minoriteter, nemlig erklæringen om rettigheter for personer som tilhører nasjonale eller etniske, religiøse og språklige minoriteter.

I tillegg til FN er Europarådet organisasjonen som spiller en viktig rolle i arbeidet med å lage standarder for beskyttelse av nasjonale minoriteter. Det viktigste dokumentet utviklet av den var den europeiske konvensjonen for beskyttelse av menneskerettigheter og grunnleggende friheter av 4. november 1950. Denne konvensjonen opprettet en katalog over rettigheter og friheter, og etablerte et kontrollsystem i tre institusjoner: Den europeiske menneskerettighetskommisjonen, Den europeiske menneskerettighetsdomstolen og Europarådets ministerkomité. Den inneholdt også en bestemmelse om forbud mot nasjonal og etnisk diskriminering ved utøvelse av rettigheter og friheter regulert av denne rettsakten. Neste trinn var vedtakelsen av Europarådet i 1992 av det europeiske charteret for regionale språk eller minoritetsspråk. Dette charteret, utarbeidet i Strasbourg 5. november 1992, har som mål å beskytte og fremme regionale språk og språk til nasjonale minoriteter i Europa. Den gjelder bare for befolkningen som tradisjonelt er bosatt i et land, som er en minoritet i det landet og hvis språk ikke er en dialekt av landets offisielle språk og ikke er språket til migranter. Den viktigste europeisk rettsakt på området for beskyttelse av minoriteter er imidlertid rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter, utarbeidet i Strasbourg 1. februar 1995. Det var den første europeiske rettsakten som tok for seg dette spørsmålet. Denne konvensjonen sikrer særlig likhet for loven og ikke-diskriminering, retten til forsamling og forening, ytringsfrihet, tanke-, tros- og religionsfrihet. Den sikrer også beskyttelse av minoritetsspråk og kulturer og gir rett til å åpne utdanningsinstitusjoner for nasjonale minoriteter

2. Historiske forhold for beskyttelse av minoriteter i Polen

Når man diskuterer fenomenet beskyttelse av minoriteter, er det verdt å sitere fortalen til UNESCO-konvensjonen om beskyttelse og fremme av mangfoldet av kulturelle uttrykk, utarbeidet i Paris 20. oktober 2005, hvor vi leser at «kulturelt mangfold er et kjennetegn ved menneskeheten», som er „menneskehetens felles arv og bør respekteres og beskyttes til beste for alle. „Kulturelt mangfold skaper en rik og mangfoldig verden, utvider valgmulighetene og gir grunnlag for oppblomstring av menneskelige evner og verdier, og er derfor en viktig drivkraft for bærekraftig og mangfoldig utvikling av lo-

kalsamfunn, folk og nasjoner." Samtidig minner underskriverne av konvensjonen om at „kulturelt mangfold som utvikler seg under forhold med demokrati, toleranse, sosial rettferdighet og gjensidig respekt mellom nasjoner og kulturer er avgjørende for fred og sikkerhet på lokal, nasjonal og internasjonal skala."

Det skal her understrekes at toleranse overfor kulturelt mangfold, inkludert nasjonalt og etnisk mangfold, uttrykt i konvensjonen er det beste beviset på legemliggjørelsen av toleranseånden som ble fremmet av Republikken Polen fra begynnelsen av dens historie. Det polsk-litauiske samveldet var en multinasjonal stat, og nasjonale og religiøse minoriteter ble gitt en ramme for sameksistens og dyrking av atskilthet. Derfor har Polen ekstremt rik og verdifull erfaring på dette området. Det tilhører land der representanter for mange nasjoner, språk og religioner sameksisterte fredelig og var et eksempel på sameksistens av mange nasjonale og religiøse kulturer innenfor en statlig organisme. I tider med blodige religiøse kriger som fant sted i nesten hele Europa, var Commonwealth kjent for sin toleranse og respekt for „andre". Selv om nasjonale og etniske minoriteter for tiden utgjør en ubetydelig prosentandel av det polske samfunnet, bør det igjen understrekes at deres tilstedeværelse på Polens territorium er knyttet til en langsiktig multinasjonal og multietnisk tradisjon. Perioden med partisjoner og migrasjoner av mennesker under første verdenskrig bidro i tillegg til endringer i den nasjonale strukturen på territoriet til Den andre polske republikken, da nasjonale problemer var ganske kompliserte. Hovedoppgaven til myndighetene i Den andre polske republikk var å forene landet, som ble gjenoppbygd fra deler som hadde utviklet seg i over hundre år i tre forskjellige politiske systemer. Betingelsen for integrering var sentral styring gjennom administrative og selvstyreorganer, som utelukket å gi bredere fullmakter til

distrikter der ikke-polske befolkninger dominerte. I Den andre polske republikken ble nasjonale minoriteter juridisk beskyttet hovedsakelig under internasjonale traktater ratifisert av Polen og under polsk lov. Av de internasjonale avtalene var den viktigste og samtidig den første traktaten om beskyttelse av minoriteter, inngått 28. juni 1919 mellom Polen og USA, Storbritannia, Frankrike, Italia og Japan, som en del av gjennomføringen av bestemmelsene i art. 93 i Versailles-traktaten. Inkludert i den var forpliktelsene til den polske regjeringen angående rettighetene til representanter for minoriteter. En betydelig endring i statens politikk overfor nasjonale minoriteter fant sted etter andre verdenskrig. Territoriale endringer og utryddelsen av store nasjonale grupper, som jøder og rom, utført av nazistene, resulterte i en betydelig endring i den nasjonale strukturen i Polen. Selv om det etter de ulike typene gjenbosettinger utført etter andre verdenskrig kunne merkes en liten liberalisering av statens politikk overfor nasjonale minoriteter og aktivisering av minoritetsmiljøer, ble det ikke tatt hensyn til nasjonale minoriteters juridiske status i Grunnloven vedtatt d. 22. juli 1952. Til slutt, i 1976, anerkjente myndighetene i Folkerepublikken Polen, i resolusjonen fra det 3. plenum til det polske forente arbeiderpartiet, Polen som et homogent land når det gjelder nasjonalitet. Samtidig var de eksisterende sosiale og kulturelle aktivitetene til nasjonale minoritetsorganisasjoner betydelig begrenset og underlagt statlig kontroll. Til syvende og sist ble en radikal endring i «pro-minoritets»-politikken kun forårsaket av den politiske transformasjonen, og arbeidet med nye lovbestemmelser startet allerede i 1989.

„For øyeblikket er beskyttelsen av nasjonale og etniske minoriteter nødvendig ikke bare for stabilisering av staten, men fremfor alt er det en fortsettelse av ånden av toleranse til republikken Polen, det vil si en bekreftelse på at etnisk, språklig og kulturelt mangfold fortjener respekt. I århundrer var republikken Polen en bærebjelke for religiøs og nasjonal toleranse i Europa. Resultatet av denne toleransen er den hundre år gamle tilstedeværelsen i Polen av for eksempel tatariske, jødiske, armenske, karaim- eller rom-minoriteter, som har funnet sitt hjem i Polen», heter det i den 7. rapporten om nasjonale og etniske minoriteter og det regionale språket i republikken Polen fra 2020.

3. Rettigheter til nasjonale og etniske minoriteter i polsk lovgivning

For tiden er Polen et av de mest etnisk homogene europeiske landene. Grunnforskriften i denne forbindelse er loven av 6. januar 2005 om nasjonale og etniske minoriteter og om regionalt språk, som introduserte definisjoner av nasjonale og etniske minoriteter i den polske rettsordenen. Ifølge denne definisjonen er en nasjonal eller etnisk minoritet en gruppe polske statsborgere som oppfyller følgende kriterier:

- er mindre tallrik enn resten av befolkningen i Republikken Polen;
- skiller seg vesentlig fra andre borgere i språk, kultur eller tradisjon;
- streber etter å bevare sitt språk, sin kultur eller sin tradisjon;
- er bevisst sitt eget historiske nasjonale fellesskap og er fokusert på dets uttrykk og beskyttelse;
- hennes forfedre har bodd i det nåværende territoriet til republikken Polen i minst 100 år.

En nasjonal minoritet er en gruppe som identifiserer seg med en nasjon organisert i sin egen stat, og en etnisk minoritet er en gruppe som ikke identifiserer seg med en slik nasjon. I samsvar med de vedtatte kriteriene oppregner loven nasjonale minoriteter (hviderussiske, tsjekkiske, litauiske, tyske, armenske, russiske, slovakiske, ukrainske og jødiske) og etniske minoriteter (Karaim, Lemko, Roma og Tatar). I tillegg definerer loven det regionale språket, som i sin forståelse er kashubisk. Det skal understrekes at alle bestemmelser i loven gjelder likt for nasjonale og etniske minoriteter.

Det skal her understrekes at den ovennevnte loven er sterkt forankret i bestemmelsene i Republikken Polens grunnlov av 2. april 1997, som gjenspeiler folkerettslige handlinger. Derfor er uttrykket for beskyttelsen og samtidig garantien for nasjonale minoriteters rettigheter bl.a.

- 1. Artikkel 13 – «Eksistensen av politiske partier og andre appellerende organisasjoner er forbudt i sine programmer til de totalitære metodene og praksisene til nazismen, fascismen og kommunismen, så vel som de hvis program eller aktivitet antar eller tillater rase- og nasjonalhat, bruk av vold for å få makt eller påvirke statens politikk, eller sørger for hemmelighold av strukturer eller medlemskap.»
- 2. Artikkel 27 - „I Republikken Polen er det offisielle språket polsk. Denne oppskriften krenker ikke rettighetene til nasjonale minoriteter som følge av ratifiserte internasjonale avtaler.»

- 3. Artikkel 32 – «Alle er like for loven. Alle har rett til likebehandling av offentlige myndigheter. Ingen kan diskrimineres i politisk, sosialt eller økonomisk liv av noen grunn.»
- 4. Artikkel 35 - „Republikken Polen skal sikre at polske statsborgere som tilhører minoriteter av nasjonal og etnisk opprinnelse, friheten til å opprettholde og utvikle sitt eget språk, ta vare på skikker og tradisjoner og utvikle sin egen kultur. Nasjonale og etniske minoriteter har rett til å opprette sine egne utdannings- og kulturinstitusjoner og institusjoner som tjener beskyttelse av religiøs identitet, og til å delta i avgjørelsen av saker om deres kulturelle identitet.»
- 5. Artikkel 53 - „Enhver skal sikres samvittighets- og religionsfrihet.”

Generelt, på grunnlag av de gjeldende bestemmelsene som allerede er nevnt ovenfor, kan vi skille fire grunnleggende grupper av rettigheter som tilhører nasjonale og etniske minoriteter:

Kulturelle rettigheter knyttet til bevaring av kulturminner har for

identiteten til nasjonale minoriteter er svært viktig. Det er derfor forbudt å bruke tiltak som tar sikte på å assimilere personer som tilhører minoriteter dersom disse tiltakene brukes mot deres vilje, samt rettet mot å endre nasjonale eller etniske proporsjoner i områder bebodd av minoriteter. Beskyttelse, bevaring og utvikling av nasjonale og etniske minoriteters kulturelle identitet samt bevaring og utvikling av det regionale språket støttes av offentlige myndigheter først og fremst gjennom tilskudd til oppgaver utført av frivillige organisasjoner. Støtten dekker f.eks.: aktiviteter rettet mot å beskytte, bevare og utvikle den kulturelle identiteten til minoriteter samt samfunns- og sosial integrering. Subsidier kan være målrettede eller subjektive, beregnet på:

- aktiviteter av kulturinstitusjoner, kunstneriske bevegelser og verk fra minoriteter samt kunstneriske begivenheter av vesentlig betydning for minoritetskulturen;
- investeringer for å bevare minoritetenes kulturelle identitet;
- publisere bøker, magasiner, tidsskrifter og brosjyrer på minoritetsspråk eller på polsk, i trykt form og i andre teknikker for bilde- og lydopptak
- støtte fjernsyns- og radioprogrammer produsert av minoriteter;
- beskyttelse av steder knyttet til minoritetskulturen;
- klubbaktiviteter;
- drift av bibliotek og dokumentasjon av minoriteters kulturelle og kunstneriske liv;
- utdanning av barn og ungdom i ulike former;
- fremme kunnskap om minoriteter;

Retten for medlemmer av minoriteter til å bekjenne seg til og utøve sin egen religion.

Gjeldende regelverk garanterer personer som tilhører minoriteter retten til fritt å uttrykke, dyrke og utvikle sin religiøse identitet, uten forsøk på assimilering mot deres vilje, retten til å bekjenne seg til og utøve sin egen religion, retten til å etablere religiøse institusjoner, organisasjoner eller foreninger. og å gjennomføre religiøse aktiviteter på ditt morsmål. Gjeldende regelverk garanterer personer som tilhører minoriteter retten til fritt å uttrykke, dyrke og utvikle sin religiøse identitet, uten forsøk på assimilering

mot deres vilje, retten til å bekjenne seg til og utøve sin egen religion, retten til å etablere religiøse institusjoner, organisasjoner eller foreninger. og å gjennomføre religiøse aktiviteter på ditt morsmål.

Språkrett. Morsmål er et element som beviser nasjonal tilhørighet

til en gitt gruppe og er en viktig del av nasjonal arv og kultur. Nasjonale minoriteter anser det som et viktig element i identiteten Språkrettighetene til personer som tilhører nasjonale minoriteter inkluderer retten til fritt å bruke morsmålet i privat og politisk liv for nasjonale minoriteter; retten til å beholde og bruke sitt eget språk; retten til hensiktsmessig utdanning som gjør det mulig for medlemmer av minoriteter å lære sitt morsmål, historie og kultur, og for andre borgere tilgang til å lære om nasjonale minoriteters kulturer og retten til å få informasjon og formidle den på morsmålet.

I tillegg retten til å bruke deres navn og etternavn i samsvar med lyden av morsmålet, der det er mulig, til å bruke deres eget språk for administrative og rettslige myndigheter, og til å bruke navn i samsvar med språket til minoriteten som bor i et gitt område. Språkrettigheter utfylles av opplæringsloven, retten til tilgang til media, det vil si undervisning, publikasjoner og kringkasting av informasjon på minoritetsspråket. Å sikre de språklige rettighetene til personer som tilhører minoriteter er det vanskeligste

i praksis, ettersom språk er det mest åpenbare beviset på nasjonalitet. Språk er vanligvis det første angrepsmålet når en nasjonal gruppe blir tvunget til å assimilere seg. Det er derfor nasjonale minoriteter behandler sine språklige rettigheter på en spesiell måte.

Det eksisterer utdanningsrettigheter for medlemmer av nasjonale minoriteter, i likhet med språkrettigheter

de er blant de minoritetsrettigheter som er vanskeligst å sikre, fordi gjennomføringen krever aktivitet fra både statens og minoritetssamfunnets side. Minoriteters utdanningsrettigheter er av stor betydning for å dyrke identiteten til en gitt gruppe og for utviklingen av dens kultur, og i perspektivet også for prestisje til minoritetsgruppers status i samfunnet. Den individuelle aktiviteten til personer som tilhører nasjonale minoriteter er av vesentlig betydning for å sikre statens formelle rettigheter på dette området.

For å oppsummere kan det slås fast at på grunnlag av gjeldende rett er enhver diskriminering som følge av tilhørighet til en minoritet forbudt, og offentlige myndigheter er forpliktet til å treffe hensiktsmessige tiltak for på den ene siden å støtte full og reell likestilling i sfæren for det økonomiske, sosiale, politiske og kulturelle livet mellom personer som tilhører minoriteter og personer som tilhører majoriteten, og på den annen

side beskyttelse av personer som er gjenstand for diskriminering, fiendtlighet eller vold som følge av deres tilhørighet til minoriteter, og styrking av interkulturell dialog.

Offentlig forvaltnings oppgaver i beskyttelsen av minoriteters rettigheter

Å fastsette kompetanseomfanget til myndighetene som er kompetente i saker om nasjonale og etniske minoriteter og forbedre deres funksjon var en av lovgivers viktigste oppgaver ved utformingen av lov om nasjonale og etniske minoriteter. Dermed ble tre organer med ansvar for minoritetsspørsmål indikert, nemlig ministeren med ansvar for religiøse trossamfunn og nasjonale minoriteter, voivoden og Felleskommisjonen for regjeringen og nasjonale og etniske minoriteter, som fungerer som et rådgivende og rådgivende organ for statsministeren.

4. Hovedoppgaven til ministeren med ansvar for nasjonale og etniske minoriteter

er å samordne regjeringens politikk overfor nasjonale og etniske minoriteter og sette i gang endringer i denne politikken. Fylkesmannen, derimot, fungerer som koordinator for virksomheten til statlige forvaltningsorganer i saker om minoriteter i voivodskapet. Dens oppgaver inkluderer også å iverksette tiltak som tar sikte på å motvirke brudd på minoriteters rettigheter og diskriminering av dem, og gi av meninger om programmer for minoriteter.

I utførelsen av sine oppgaver samarbeider voivoden med lokale myndighetsorganer og organisasjoner av nasjonale minoriteter som opererer i hans voivodskap. Voivoden kan også utnevne en fullmektig for nasjonale og etniske minoriteter.

Felleskommisjonens hovedoppgave som hørings- og rådgivende organ til statsministeren er å avgi uttalelser om aktiviteter rettet mot implementering av minoriteters rettigheter og programmer for utvikling av minoritetskulturelle identitet. Dens rett til å uttale seg om rettsakter som angår minoriteter, gjør kommisjonen i stand til direkte å påvirke innholdet i relevante lovbestemmelser. I tillegg gir AV Felleskommisjonen uttalelser om reglene for fordeling av midler over statsbudsjettet, som tildeles aktiviteter som støtter vern av minoriteters rettigheter og utvikling av deres kulturelle identitet. En annen oppgave for Felleskommisjonen er oppført i loven som å motvirke diskriminering av personer som tilhører nasjonale minoriteter

DEL 2 – ØVELSER

Undervisningen i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført på grunnlag av materialet som inngår i forelesningen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Typer rettshandlinger som utgjør grunnlaget for beskyttelse av minoriteters rettigheter.
- Historiske forhold påvirker rettsutviklingen innen beskyttelse av minoriteters rettigheter i Polen.
- Grunnleggende kategorier av minoritetsrettigheter garantert av polsk lov.
- Offentlige forvaltningsorganers rolle.
- Komparativ analyse av situasjonen til nasjonale minoriteter på eksemplet med Polen og Norge.

Deltakerne vil bli bedt om å svare på følgende spørsmål:

- I hvilken grad samsvarer lovens bestemmelser om beskyttelse av minoriteters rettigheter til deres reelle behov?
- Er de vedtatte formene og prinsippene for å gi støtte til nasjonale minoriteter fra offentlige forvaltningsorganer tilstrekkelige?
- Påvirker minoriteter det nasjonale fellesskapet og hvordan?

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Grunnlaget for begrepet universelle menneskerettigheter er nedfelt i:

- ☐ De forente nasjoners pakt,
- ☐ Republikken Polens grunnlov,
- ☐ Lov om beskyttelse av nasjonale minoriteters rettigheter.

Lov om nasjonale og etniske minoriteter og regionalt språk innført i den polske rettsorden:

- ☐ forpliktelsen til å assimilere nasjonale minoriteter,
- ☐ definisjoner av nasjonale minoriteter og etniske minoriteter,
- ☐ et forbud mot å bruke det polske språket.

Fullmektig for nasjonale og etniske minoriteter utnevnes av:

- ☐ presidenten for republikken Polen,
- ☐ statsministeren,
- ☐ Sysselmann.

Bevis på nasjonalitet er blant annet:

- ☐ språk,
- ☐ klær,
- ☐ interesser.

Det europeiske charteret for regionale språk eller minoritetsspråk ble vedtatt i:

- ☐ 1995,
- ☐ 2005,
- ☐ 1992.

Den felles kommisjonen for regjeringen og nasjonale og etniske minoriteter er organet:

- ☐ lovgivende i omfanget av beskyttelse av rettighetene til nasjonale minoriteter i Sejmen,
- ☐ rådgivende og rådgivende for statsministeren,
- ☐ Fylkesmannens inspeksjonsorgan.

Bevaring og utvikling av det regionale språket støttes av offentlige myndigheter primært ved hjelp av:

- ☐ offentlig støtte
- ☐ lån,
- ☐ subsidier

I resolusjonen fra det tredje plenum i det polske forente arbeiderparti ble Polen anerkjent som et land:

- ☐ flerkulturell,
- ☐ ha en betydelig prosentandel av nasjonale minoriteter,
- ☐ uniform når det gjelder nasjonalitet.

Den armenske minoriteten er en minoritet:

- ☐ etnisk,
- ☐ nasjonalt,
- ☐ religiøs.

Den rammekonvensjonen for beskyttelse av nasjonale minoriteter ble vedtatt av:

- ☐ OSSE,
- ☐ FN,
- ☐ Europarådet.

3

ØKUMENISK OMRÅDET

Økumenikk som interreligiøs og interkulturell dialog

UNDERVISNING 1

LÆREPLAN

- innledende forelesning
- arbeid i grupper
- oppsummering av klasser

MÅL

- deltakeren kan forklare begrepet økumenikk
- deltakeren er i stand til å identifisere økumeniske tiltak iverksatt i Polen og Norge
- deltakeren forstår nødvendigheten av interreligiøs og interkulturell økumenikk i realitetene

i Polen og Norge

- deltakeren vet hva åndelig, praktisk og vitenskapelig økumenikk handler om

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale og demonstrasjon
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse

Introduksjon: filmer: (10 minutter)

- <https://www.youtube.com/watch?v=KBdmg6Rsnw>
- https://www.youtube.com/watch?v=nRBSzm_1PyM

Diskutere formålet og metoden for pilegrimsreisen og fremheve den økumeniske dimensjonen ved disse pilegrimsreisene; praksis med dialog og økumenikk (15 min)

Diskusjon:

- hva sier disse filmene om pilegrimsreise?
- Kristne er mennesker på vei, vi er på vei mot Gud sammen,
- pilegrimsvandring handler om å bli kjent med seg selv, komme nærmere hverandre, oppleve seg selv og en annen person;
- pilegrimsreise er felles for alle kristne kirkesamfunn, men også for andre religioner og kulturer (f.eks. i islam, pilegrimsreisen til Mekka - Hajj);
- pilegrimsreise er et slags symbol på økumenikk, og på samme tid, basert på filmene ovenfor, dens praktiske gjennomføring;

Hva er økumenikk

Økumenikk - et ord avledet fra det greske ordet oikoumene, som betyr verden bebodd av mennesker, indikerer en bevegelse for kristen enhet. Den definerer en konkret dimensjon av hele kirkens åndelige, intellektuelle, pastorale og liturgiske liv. dette er fra ordet oikéō (bo) og til slutt fra oikos (hus) og betydde opprinnelig like mye som „bebodd land”. I gresk og romersk tid (i de siste tiårene før Kristus) var det først og fremst ment den „siviliserte verden”, dvs. land påvirket av gresk kultur og/eller å være en del av Romerriket. I Det nye testamente forekommer ikke ordet og det relaterte begrepet „økumene” ofte og forstås tvetydig. Vi leser at keiser Augustus ga ordre om å ta en folketelling over hele „økumenen” (Luk 2:1), og de første disiplene ble anklaget for domstolene for å ha oppfordret til uro i hele „økumenen”, som her betyr Romerriket. og dens juridiske og politiske orden, men i negativ forstand. Den negative betydningen av begrepet er spesielt tydelig i fortellingene om fristelse, der Satan viser Jesus alle «økumenikkens» riker (Luk 4:5) og i Åpenbaringen, der «økumene» betyr Satans herredømme over hele verden (12: 9; 16:4). På den annen side, når det sies at Guds rike skal forkynnes gjennom hele „økumene” (Mt 24:14) og at Gud har fastsatt en dag da han skal dømme „økumene” med rettferdighet (Apg 17: 31), så refererer begrepet til verden eller til alle mennesker som er adressater for det gode budskap om frelse. Over tid begynte Kirken å bruke dette ordet mer og mer for å beskrive seg selv og hennes aktiviteter. Dette skyldtes at den fra 300-tallet offisielt ble statskirke i Romerriket og dens grenser, bortsett fra land som India, falt i bunn og grunn sammen med rikets grenser. Dermed kom «bebodd land» [= «økumeni»] til å bety både statlig og kirkelig territorium. Begrepet økumenikk går inn i kirkens offisielle språk med begynnelsen av konsilets tid. Keiser Konstantin innkalte konsilet i Nikea i 325 for å redde hele „økumenen” [Eusebius, Life of Constantine II, 65]. Denne formuleringen ble tatt opp av konsilet i Konstantinopel i 381 da konsilet i Nikea ble definert som „økumenisk”. „Økumenisk” betyr her: offisiell, bindende for alle, ortodoks.

Men hvordan ble begrepet „økumenikk” eller „øumenikk” ble brukt for å beskrive bevegelsen til kristne i det tjuende århundre som forsøkte å gjenopprette den tapte enheten i de kristne kirker? En ny forståelse av økumenikk utviklet seg i det protestantiske miljøet, hovedsakelig takket være misjonsbevegelsen. På 1800-tallet betyr begrepet „økumenikk” i protestantiske kretser misjonsvirksomhet og det kristne budskapets universalitet. I 1881 arrangerte metodistene den første økumeniske, dvs. verdens, metodistkonferansen. I 1900 ble den første «økumeniske misjonskonferansen» holdt i New York, hvis formål var å dele misjonsområder mellom enkeltkirker og misjonsorganisasjoner for å unngå konflikter mellom dem. Denne aktiviteten har blitt beskrevet som „økumenisk”. Dette ble fulgt av Edinburgh Missionary Conference (1910), som imidlertid ikke ble beskrevet som „økumenisk”. Dette begrepet ble motarbeidet av anglikanske deltakere, som bemerket at uten tilstedeværelse av representanter for den katolske og ortodokse kirken, skulle denne samlingen ikke beskrives som „økumenisk”. Det ble understreket at adjektivet «økumenisk» viser til forsamlinger som synoder og råd, og konferansen gjaldt ikke spørsmål knyttet til tro eller kirkens ordning.

Den faktiske opphavsmannen til den nåværende forståelsen av begrepet «økumenisk» var den svenske biskopen Nathan Söderblom, som i 1919, på vegne av biskopene i Sverige, oppfordret de ansvarlige fra Europas kirker til å opprette et «økumenisk kirkeråd», som kunne tale på vegne av alle kristne i spørsmål om religion, moral, og målet ville være å arbeide for å gjenopprette fred og fremme sosial rettferdighet. Formålet med

rådet ville ikke være ensretting i trosspørsmål eller synlig enhet, men praktisk samarbeid i det som gjelder det sosiale og politiske liv spesielt. Begrepet «økumenisk» kom til å bety det motsatte av det som er teoretisk, kanonisk og dogmatisk, ifølge Söderbloms tese: «lære deler, tjeneste forener». Bare siden konferansen til den protestantiske organisasjonen av den såkalte Praktisk kristendom, liv og arbeid, Oxford i 1937 definerte økumenikk som jakten på synlig kristen enhet. „Økumenisk” refererer til hele kirken, til forholdet mellom kirkene, rettet mot å forene dem.

Følgende skilles ut: åndelig, vitenskapelig og praktisk økumenikk.

Åndelig: Kristen enhet kan bare oppnås ved hjelp av Den Hellige Ånd. Menighetenes viktigste arbeid er å åpne for hans handling og akseptere en «ny identitet» i samsvar med Guds vilje. Åndelig økumenikk understreker rollen som bønn og omvendelse av hjertet på veien til Kirkens fulle, synlige enhet. I det konsiliære dekretet om økumenikk Unitatis redintegratio 7 leser vi således: «Det er ingen sann økumenikk uten indre transformasjon [...]. Derfor må vi bønnfalle fra Den Hellige Ånd om nåden til sann død, ydmykhet og saktmodighet i tjenesten, ånden til broderlig generøsitet overfor andre [...]. Så vi ber ydmykt Gud og våre adskilte brødre om tilgivelse, slik vi tilgir våre overtredere.» Lignende ord finnes i Unitatis redintegratio 8: «Omvendelse av hjertet og livets hellighet, sammen

med offentlige og private bønner for kristen enhet, må betraktes som sjelen til hele den økumeniske bevegelsen, og kan med rette kalles åndelig økumenikk.» Hvis splittelsen av kirken er et resultat av synd og skyld, kan denne tilstanden bare overvinnes gjennom omvendelse til Gud og gjensidig tilgivelse.

Et eksempel på åndelig økumenikk er Bønneuken for kristen enhet, som ble feiret 18.-25. januar. Initiativtakeren til uken, Paul Wattson, i 1908, foreslo en „oktav av bønner for kristen enhet” mellom de to høytidene St. Peter (18. januar) og konverteringen av St. Paul (25. januar). Dette initiativet ble offisielt akseptert i den katolske kirken under pave Benedikt XV (1914-1922) og hadde opprinnelig karakter av en bønn om at adskilte kristne skulle returnere til den katolske kirke. I 1935 ba Fader Paul Couturier (1881-1953) at Uken skulle være en universell bønn for alle kristne for den enheten som Kristus ba om: „at de alle må være ett, slik du, Far, er i meg og jeg i du (...) for at verden skal tro» (Johannes 17:21). Siden 1957 har Bønneuken for kristen enhet vært et fellesprosjekt av Tros- og ordenskommisjonen til Kirkenes verdensråd og sekretariatet for kristen enhet i den romersk-katolske kirke. Siden 1966 har dette samarbeidet vært offisielt. Hvert år blir teksten til Weekly støttmateriale satt sammen av et internasjonalt team av katolske, ortodokse og protestantiske teologer. I Polen er det publisert en tilpasning av materialet siden 1998, utarbeidet av representanter for den romersk-katolske kirke og det polske økumeniske råd. Hvert år er Ukens hovedtema basert på en bibeltekst.

Vitenskapelig/doktrinært: Dekretet om økumenikk understreker at intellektuell innsats for kristen enhet skal skje på tre nivåer: som studium og dialog (UR 9), ved å lytte til hverandre (UR 10) og ved å undervise i økumenisk teologi (UR 11). Takket være disse verktøyene blir gjensidig kunnskap født blant separerte brødre. UR 10 understreker den store betydningen av dannelsen av prester og pastorer. Det handler ikke bare om et eget kurs innen økumenikk. Alle teologiske disipliner bør være gjennomsyret av den økumeniske ånd, derfor bør polemiske elementer unngås, spesielt i undervisningen i kirkehistorie og dogmatikk. En av de viktigste dimensjonene ved vitenskapelig økumenikk er den doktrinære teologiske dialogen, hvis mål er at representantene for kirkene og de kirkelige fellesskapene skal ta opp spørsmålene som skiller dem.

Praktisk: Akkurat som tro uten gjerninger er død, er det også økumenikk, som ville være begrenset til verbale erklæringer eller dokumenter. Læring uten handling fører til stagnasjon, handling uten læring fører til forvirring og feil. Derfor understreker Unitatis redintegratio behovet for at kristne samarbeider på mange plan, fra å bekjenne troen på én Gud i den hellige treenighet overfor alle nasjoner, til veldedige og fredelige aktiviteter, for å forsvare menneskeverdet.

Et eksempel på praktisk økumenikk er økumenisk veldedighetssamarbeid i Polen, som kommer til uttrykk i «Julearbeidet for å hjelpe barn» der veldedige institusjoner fra den romersk-katolske kirke (Caritas), den ortodokse kirke (Eleos) og den lutherske kirke (Diakonia) deltar. Verket ble opprettet i 1994 og fikk en økumenisk dimensjon i 2000, da ortodokse og lutherske veldedige organisasjoner sluttet seg til Caritas. Siden 2006 har de tre kirkene også i fellesskap utført et veldedig arbeid i fastetiden kalt «Lenten Piggy Bank» eller «Lenten Alms».

Men i dag, når de snakker om økumenikk, legger teologer også vekt på to av dens betydninger: smalere og bredere. Den første betydningen definerer synspunkter og hold-

ninger som uttrykker ønsket om å forene kristne av alle kirkesamfunn i én Kristi kirke og samtidig opprettholde teologisk og religiøs pluralisme. Det handler om «helheten av innsats og handlinger som tar sikte på å gjenopprette enhet blant kristne». Den andre betydningen av økumenikk er av bredere karakter. Den definerer den åndelige holdningen til bånd og enhet, følelsen av brorskap til alle troende, uavhengig av forskjeller knyttet til religion, opprinnelse eller nasjonalitet.

Det endelige målet for den økumeniske bevegelsen er å oppnå full enhet blant alle kristne. Vi ser denne ambisjonen i ulike dokumenter utstedt av internasjonale felles dialogkommisjoner. De tar utgangspunkt i et felles doktrinært grunnlag for å diskutere blant annet dåp, eukaristien, tjeneste og autoritet. Det hele er overvåket og støttet av biskopene og Den hellige stol.

Polsk erfaring med økumenikk

I Polen føres økumenisk dialog av det polske økumeniske råd. Det er en del av den internasjonale økumeniske bevegelsen. Dette kirkesamfunnet arbeider, i tillegg til utviklingen av økumenisk dialog, også for religiøs toleranse og tilnærming mellom de troende som tilhører de tilknyttede kirkene. For dette formål organiserer den økumeniske gudstjenester, konferanser, leirer og ungdomsutvekslinger, er involvert i ulike veldedighetsinitiativer og gjennomfører interreligiøs dialog. Den foretar også konsultasjoner med statlige myndigheter og samarbeid med media. Rådet driver arbeid i utvalg og regionavdelinger.

Medlemmer av det polske økumeniske råd kan være kirker som har juridisk personlighet, og deres medlemmer bekjenner troen på den treenige Gud: Fader, Sønn og Hellig Ånd og anerkjenner Jesus Kristus som Frelser. For tiden er det syv medlemskirker i rådet: Den baptistiske kristne kirke i Polen, den evangelisk-lutherske kirke i Polen, den evangeliske metodistkirken i Polen, den evangelisk reformerte kirke i Polen, den polske katolske kirke i Polen, den gammelkatolske Mariavittne. Kirke i Polen og den polske autokefale ortodokse kirken.

Begynnelsen på dialog

De første, fortsatt uoffisielle, interreligiøse kontaktene med deltagelse av katolikker ble etablert i Polen på begynnelsen av 1950- og 1960-tallet, inspirert av aktivistene i den katolske Intelligentsia-klubben i Warszawa. I januar 1962, på initiativ av Fr. Stanisław Mystkowski, med samtykke fra primaten av Polen, kardinal Stefan Wyszyński, den første økumeniske gudstjenesten fant sted i et katolsk tempel - i hovedstadens St. Martin. Flere dager senere deltok en katolsk delegasjon på 17 personer ledet av denne presten i en økumenisk gudstjeneste i den lutherske kirke. Samme år, like før begynnelsen av de konsiliære overveielene, ble Senter for kristen enhet opprettet i Warszawas storbykuria, ledet av Fr. (senere biskop) Władysław Miziołek. Noen år senere, i Laski nær Warszawa, begynte de fransiskanske korstjenerne, ledet av sr. Joanna Lossow, å organisere økumeniske vitenskapelige sesjoner og retreatter for prester i forskjellige kirkesamfunn og for unge mennesker.

De første strukturene

Rett etter slutten av rådet, i februar 1966, ble den polske bispedømmekommisjonen for økumenikk opprettet [senere omgjort til rådet for den polske bispedømmekonferansen for økumenikk]. Et gjennombrudd var etableringen av offisielle kontakter med det polske økumeniske råd på begynnelsen av 1970-tallet [opprinnelig assosierte 12, og nå syv kirker: den polske autokefale ortodokse kirken, den evangelisk-augsburgske kirken, den evangelisk-reformerte kirken, den evangelisk-metodiske kirken, den polske katolske kirken, den gamle katolske Mariavittkirken og den kristne baptistkirken]. I 1974 ble det opprettet en blandet kommisjon for den polske bispedømmekommisjonen for økumenikk og det polske bispedømmet, hovedsakelig sammensatt av teologer fra forskjellige kirkesamfunn.

Påvirkning av Johannes Paul II

En klar økumenisk akselerasjon fant sted på slutten av 1990-tallet. Eksemplet til pave Johannes Paul II og hans oppmuntring rettet til polske kristne om å ikke bare tolerere, men også elske hverandre, hadde utvilsomt innflytelse her. I 1996 ble den blandede kommisjonen omgjort til Kommisjonen for dialog for det polske bispedømmet og det polske økumeniske råd, bestående av biskoper og kirkesjefer, noe som økte viktigheten av dialog betydelig.

Innenfor KEP ble det opprettet team for dialog med de ortodokse, lutherske, polsk-katolske, gammelkatolske Mariavitt- og Adventistkirkene, og deretter ble det opprettet bilaterale kommisjoner med disse samfunnene. Polen er sannsynligvis det eneste landet i verden hvor det finnes slike felles mellomkirkelige organer, støttet av autoriteten til bispekonferansen på katolsk side.

Bønneuke for enhet

Det mest spektakulære økumeniske initiativet i Polen er den årlige bønnsuken for kristen enhet, som ble feiret 18.-25. januar [siden 1962 med deltagelse av katolikker]. De troende i forskjellige kirker samles til hellige messer, gudstjenester av Guds ord eller vesper i templer i forskjellige kirkesamfunn for sammen å be Gud om å gjenopprette Kirkens fulle enhet. „Jeg tror ikke at noen i verden behandler denne uken like seriøst som Polen” - en slik mening ble en gang uttrykt av erkebiskop Alfons Nossol, i over 20 år formann for først kommisjonen og deretter rådet for det polske bispedømmet for økumenikk.

Ukens polske spesifisitet er den gjestfrie utvekslingen av predikanter. i katolske kirker forkynner predikanter fra andre kristne kirker. Denne praksisen, innført med samtykke fra primat Wyszyński, fortsetter, selv om den er i strid med retningslinjene til Den hellige stol. Men, som erkebiskop Nossol understreket, var den katolske kirken i vårt land mange ganger foran offisielle beslutninger og Vatikanets retningslinjer når det gjaldt å etablere kontakter med kristne av andre trossamfunn.

I noen byer er det også en andre syklus med økumeniske bønner før feiringen av pinsen, og noen steder holdes det også faste månedlige gudstjenester. De økumeniske bibeldagene avholdt i mai, arrangert siden 1994 av Bibelselskapet i Polen, som også den katolske kirke tilhører, har også karakter av en felles bønn for kirkene. Det ble grunnlagt på grunnlag av det protestantiske britiske og utenlandske bibelselskapet, utmerket i formidlingen av De hellige skrifter.

Erklæring om gjensidig anerkjennelse av dåpens gyldighet

En stor økumenisk begivenhet var undertegnelsen i 2000 av den katolske kirken og kirken som tilhører det polske økumeniske råd (med unntak av baptistene) av „Erklæringen om gjensidig anerkjennelse av gyldigheten av den hellige dåpen”. Selv om bilaterale avtaler om denne saken, utarbeidet av teologer, var klare 20 år tidligere, hadde de ikke tidligere vært en offisiell beslutning fra kirkemyndighetene. Problemet med å la kristne fra andre kirkesamfunn være faddere i den katolske kirke er imidlertid fortsatt uløst.

Økumenisk oversettelse av Den hellige skrift

Et år senere begynte utgivelsen av en økumenisk oversettelse av Det nye testamente og Salmenes bok. De ble utarbeidet av et tverrkirkelig team av oversettere, sammensatt av representanter for 11 kirker, og utnevnt av Bibelselskapet i Polen. I 2018 ble ferdigstillingen av oversettelsen av hele Bibelen feiret. Vi har den økumeniske bibelen. Dette er en stor prestasjon av polske bibelforskere og polske kirker av forskjellige kirkesamfunn.

Økumenisk dialog har også en praktisk dimensjon. Dette innebærer bl.a. på å dele eller låne et tempel når et samfunn i en annen kirke blir fratatt det (dette skjer for eksempel i Opole- og Warmia-regionene). I flere år har kirkene drevet veldedighetsaktiviteter sammen – for eksempel ble Luthersk og reformert diakoni og den ortodokse Eleos med i Julearbeidet med å hjelpe barn, initiert av Caritas Polska.

Felles erklæringer

Et synlig tegn på gode økumeniske relasjoner er det faktum at kirkehierarker inviterer hverandre til seremonier som er viktige for deres lokalsamfunn, de deltar også i ulike statlige feiringer side om side. Kirkene begynte også å snakke sammen om viktige samfunnsspørsmål. For eksempel, i 2004 forente ni kirker seg i en felles appell til senatet om ikke å avvike Kirkefondet, og i 2005 den kritiske „posisjonen til den romersk-katolske kirke og det polske økumeniske råd om lovutkastet om registrerte forhold mellom samme kjønn” ble publisert. I de påfølgende årene utstedte det polske bispedømmet og det polske økumeniske råd: en økumenisk appell for beskyttelse av skaperverket (i 2013), en felles erklæring om feiring av søndag (2015), en appell om flyktninger (2016) og en „Melding av kirkene på 100-årsjubileet for å gjenvinne uavhengighet av Polen” (2018). I 2020 ble den felles appellen fra presidenten for PRE og presidenten for det polske bispedømmet for å respektere alle kirkegårder, uavhengig av opprinnelsen til den avdøde gravlagt der, samt for omsorg for alle gravplasser, sluttet seg til: overraskelsen av Polen og muftien i Republikken Polen, så dokumentet var ikke bare økumenisk, men også interreligiøst. Dessverre gikk disse felles standpunktene nesten upåaktet hen, både i media og i offentlig oppfatning.

Det økumeniske samarbeidet har allerede begynt å krysse grensene: Den romersk-katolske kirke i Polen har gått i dialog med den russisk-ortodokse kirken om forsonings spørsmålet mellom det polske og det russiske folket. Denne innsatsen ble stoppet av russisk aggresjon i Ukraina, støttet av ROC.

Arbeid med erklæringen om blandede ekteskap

Ekteskap mellom mennesker med ulik tro er heller ikke et problem i dag. Ved bryllupet blir de oftest assistert, og foreningen blir velsignet av prestene i begge kirker. For bare noen tiår siden måtte en av brudene først akseptere den andres tro. Siden 2003 har Dialogkommisjonen utarbeidet et økumenisk dokument om ekteskap mellom kristne av ulike trossamfunn. Økumeniske diskusjoner om disse såkalte blandede ekteskap begynte så tidlig som i årene 1979-1983 under dialogunderutvalget til den blandede kommisjonen for det polske bispedømmet og PRE. De gjaldt ekteskapets teologi, praktiseringen av dets inngåelse, juridiske og liturgiske spørsmål. Imidlertid ble et felles dokument om dåpens gyldighet ansett som en prioritet, og først etter at det ble undertegnet, ble temaet ekteskap returnert til.

Løsninger i andre land ble først utforsket. Dokumentet om blandede ekteskap var basert på det felles dokumentet fra den italienske bispekonferansen og den evangeliske valdensiske kirke (Union of Waldensians and Methodists), som Den hellige stol godkjente i 1997.

Deretter ble det nedsatt et redaksjonsteam, som utviklet det første utkastet i 2007. Det ble sendt til lederne for kirkene tilknyttet PRE, og ble også gjennomgått av katolske eksperter innen kanonisk rett i samarbeid med medlemmer og konsulenter i PRE. Rådet for økumenikk.

Den endelige versjonen i form av en felles erklæring, som ble utarbeidet etter å ha tatt hensyn til de innsamlede kommentarene, ble opprettet i 2011. Den ble først godkjent av kirkene tilknyttet PRE, og deretter det polske bispedømmet, og deretter den katolske siden, i samsvar med gjeldende prosedyrer, sendte den til Den hellige stol for en uttalelse. Den langvarige ventetiden på Vatikanets godkjenning fortsetter.

Ifølge mangeårig formann i Rådet for økumenikk, biskop Tadeusz Pikus, løsningene i erklæringen „forenkler prosedyrene” og „tillater at blandede ekteskap kan opprettholde sin identitet så vel som religionsfriheten uten å miste troen.” Dokumentet omhandler det kontroversielle spørsmålet om å oppdra barn i tro. Erklæringen sier at ektefeller forblir medlemmer av egne kirker, men i fellesskap må bestemme i hvilken kirketradisjon de skal oppdra barna sine. Siden den katolske kirke krever at medlemmene erklærer at de vil holde ut i sin tro og lover at det katolske partiet vil gjøre alt som står i dets makt for å få alle barn døpt og oppdratt i den katolske troen, foreslår dokumentet ordlyden av et slikt løfte.

Den inneholder imidlertid en merknad om at motparten kan ha samme forpliktelse i sin kirke, og det er grunnen til at ektefellene vil søke samtykke i denne saken til beste for ekteskapet og barnas åndelige liv. Denne formen for løfte kan brukes av alle menigheter. Det betyr i praksis at den endelige avgjørelsen om hvilken kirkelig tradisjon barna skal oppdras i, tilkommer ektefellene.

Diskusjon om mulige måter å bruke begge lands økumeniske rikdom på

Eksempler:

<https://www.oikoumene.org/news/wcc-visits-church-of-norway-to-explore-values-that-unite-a-suffering-world>

https://www.money.pl/archiwum/wiadomosci_agencyjne/iar/artykul/polska;council;ecumenical;-;help;christians;in;india,68,0,421444.html

Polsk økumenisk råd - hjelp til kristne i India 24.01.2009

Alle midler som samles inn av medlemskirker i det polske økumeniske rådet under årets bønnsuke for kristen enhet vil bli brukt til å hjelpe kristne i India. Som presidenten for det polske økumeniske råd, erkebiskop Jeremiasz, understreket i et intervju med IAR, er dette et uttrykk for solidaritet med mennesker som på grunn av sin tro har blitt fratatt sine hjem og levebrød. – Mange kristne i India lever fortsatt i frykt for ytterligere vold og forfølgelse, sier erkebiskop Jeremiasz. Erkebiskop Jeremiasz legger også til at kirkene tilknyttet det polske økumeniske råd ofte deltar i veldedighetsprosjekter organisert av Kirkenes Verdensråd. ACT International (Action by Churches Together) har base i Genève. I samarbeid med lokale kirker og organisasjoner gjennomfører rådet en rekke økumeniske aktiviteter og gir bistand til de som trenger det uten å spørre om deres religiøse tilhørighet. Ofte kan også betales inn på bankkontoen til det polske økumeniske råd innen 15. februar med lappen „Hjelp til India 2009”. Bønneuken for kristen enhet begynte sist søndag 18. januar og avsluttes i morgen 25. januar. Tradisjonelt vil dagen etter slutten av bønneuken for kristen enhet – 26. januar – landsdekkende feiringer av islams 9. dag finne sted i Warszawa.

<https://caritas.pl/blog/2020/01/17/pomaganie-w-duchu-ecumenyzm-tydzien-prayer-o-jednosc-chrzescijan/>

Hjelper i økumenikkens ånd. Bønneuke for kristen enhet

La oss være snille – dette er mottoet for årets bønneuke for kristen enhet, som varer fra 18. til 25. januar. – Vår holdning til de vi hjelper og de vi samarbeider med om å yte hjelp skal være preget av vennlighet – understreker Fr. Marcin Iżycki, direktør for Caritas Polen.

The Week of Prayer for Christian Unity er et initiativ fra Paul Wattson, en pioner innen den økumeniske bevegelsen som levde på begynnelsen av 1800- og 1900-tallet, som var en anglikansk prest og deretter sluttet seg til fellesskapet i den katolske kirke. Det er en periode som florerer av økumeniske initiativer - gudstjenester, møter, felles bønner, som finner sted i kirker av forskjellige kirkesamfunn. Ideen om økumenikk er også konstant til stede i veldedige aktiviteter utført av Caritas i forskjellige regioner i verden. Bare i Syria er det over 10 grener av kristendommen, og representanter for de fleste av dem er partnere i Family Family-programmet implementert av Caritas Polska. Alle jobber hånd i hånd for å hjelpe familier som er berørt av krigen. Det er vanskelig å finne et bedre eksempel på kristen enhet, sier Sylwia Hazboun, koordinator for Family Family-programmet. Økumenisk samarbeid er ikke alltid institusjonelt, noen ganger foregår det på nivå med individuelle mellommenneskelige relasjoner. Et perfekt eksempel er historien om Modeste Habiwaremye fra Rwanda. Gutten ble født inn i en protestantisk familie og ble tidlig foreldreløs. Han ble oppvokst av fjerne slektninger, og ble inkludert i „Adopsjon av hjertet”-programmet takket være de polske englesøstrene som opererte

i Rwanda. Dette gjorde at han kunne finansiere utdannelsen. I dag, som utdannet biomedisinske studier, tar han seg av funksjonshemmede barn selv – han jobber med katolske misjonærer som en gang hjalp ham. Angel Sisters, som driver en rekke bistandsprosjekter i Rwanda, nyter godt av støtten fra Caritas Polen. Modeste snakker vakkert om hvordan arbeid for andre styrker hans tro. Hans holdning bærer et dypt kristent budskap, og det han har opplevd og det han gjør for tiden viser hvor store frukter økumenisk harmoni kan gi - sier Maurycy Pieńkowski fra Caritas Polska, som under et besøk i Nyakinama så på arbeidet til en ung rwandisk forsker med hans barn sikter. Bønneuken for kristen enhet, som feires i januar, er også en mulighet til å minne om nasjonale økumeniske initiativ der Caritas Polska er involvert. Disse inkluderer Julens Barnehjelpsarbeid, symbolisert ved Caritas-lyset, Fastelavnsutdelingen, som er en innsamlingsaksjon for eldre og syke, samt Ubi Caritas-gallaen, som hedrer mennesker og institusjoner som er involvert i å hjelpe de som trenger det. Økumeniske partnere til Caritas i prosjekter implementert i Polen er Diakonia fra Evangelical-Augsburg Church, Diakonia of the Evangelical-Reformed Church og Orthodox Charity Centre Eleos. Det kan sies at sitatet hentet fra Apostlenes gjerninger, som er mottoet for årets bønneuke for kristen enhet, reflekterer perfekt essensen av vårt samarbeid. Vår holdning til de vi hjelper og de vi samarbeider med om å yte hjelp skal være preget av vennlighet. Vi prøver alltid å la oss lede av dette prinsippet i våre aktiviteter - oppsummerer Fr. Marcin Iżycki.

TRENING:

- deltakerne viser til slike eksempler fra egen erfaring og miljø

Sammendrag:

- økumenikk som en av de grunnleggende interreligiøse og interkulturelle aktivitetene i Polen og Norge;
- nødvendigheten av økumenikk i realitetene i Polen og Norge;
- økumenikk som eksistens- og aktivitetsmåte i Polens og Norges realiteter.

BLANDET EKTESKAP – FORSTÅELSE OG KJENNETEGN

UNDERVISNING 2

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å forklare begrepet blandet ekteskap og vet hva som er forståelsen av blandede ekteskap på grunnlag av kanonisk lov;
- deltakeren er i stand til å karakterisere formene for å inngå blandede ekteskap (kanonisk, liturgisk).

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individuelle

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, analyse av kildetekster
- kunnskapsprøve

Kilde: <https://edziadkowie.pl/malzenstwa-smiene-jak-budowac-relacje-z-w-nukiem-ktory-nie-mowi-po-polsku/>

DEL 1 – FOREDRAG

Innledning

Migrasjon av befolkningen påvirker ulike sfærer av det sosiale livet, inkludert formen på ekteskap. Den hittil tradisjonelle modellen for en enkeltkulturell eller monoreligiøs familie, der mann og kone kom fra samme kultur, snakket samme språk eller bekjente samme religion, er i endring. Selvfølgelig fungerte slike ekteskap og ble inngått „for alltid”, spesielt på grensene til forskjellige kulturer og nasjoner. Denne prosessen har blitt ytterligere utdypet av det moderne fenomenet globalisering, som har bidratt til veksten av mellommenneskelig utveksling. Dette resulterte i enorme kulturelle endringer over hele verden. Som en konsekvens av dette har mennesker med ulike verdier en mye lettere mulighet til å etablere kontakter, og dermed inngå mer formelle forhold til hverandre, inkludert å gifte seg. Blandede ekteskap blir mer og mer vanlig.

Blandede ekteskap - forståelse i kanonisk rett

Kirkens kanoniske lov av 1983 i seks kanoner (1124-1129) gir juridiske normer for inngåelse av blendede ekteskap. Begrepet: „blandede og lignende ekteskap” kommer fra Instruksen fra det polske bispedømmet av 1986 (se n. 71 ff.). Et blandet ekteskap (*mixtae religionis*) er en forening inngått av to dømte personer, hvorav den ene ble døpt i den katolske kirke eller ble tatt opp i den etter dåpen gjennom en offentlig trosbekjennelse og ikke trakk seg fra den ved en formell handling (er katolikk), mens den andre tilhører en kirke eller et kirkelig fellesskap som ikke er i fullt fellesskap med den katolske kirke. Å inngå et slikt ekteskap uten uttrykkelig tillatelse fra vedkommende myndighet er forbudt (can. 1124; Instruction 1986, n. 72, 1).

Et blandet ekteskap i streng forstand omfatter ikke et ekteskap mellom en katolikk og en udøpt (kan. 1086). Ved inngåelse av et slikt ekteskap (blandet - i vid forstand) anbefaler imidlertid lovgiveren at en rekke bestemmelser om blendede ekteskap opprettholdes (se kan. 1129). Det er stor forskjell på et blandet ekteskap (*mixtae religionis*) og et ekteskap mellom et katolsk parti og en udøpt person (*disparitas cultus*). Når det gjelder inngåelse av et blandet ekteskap - er det kun et forbud, mens det ved ekteskap mellom en katolsk part og en ikke-døpt person - er en brytende hindring.

Instruksen fra det polske bispeembetet fra 1986 i avsnittet Blandede og lignende ekteskap - av praktiske grunner - omtaler begge blendede ekteskap: av katolikker med ikke-dømte; Katolikker med både dømte og ikke-praktiserende ikke-katolikker, og med personer som formelt har forlatt den katolske kirke. Dermed løser den juridiske spørsmål som angår katolske ekteskap:

- med udømte (bryte hinder);
- med dem som er døpt utenfor den katolske kirke;
- med personer som formelt har forlatt den katolske kirke;
- med personer som ikke har forlatt den katolske kirke ved en formell handling, men erklærer seg som ikke-troende;
- med dem som ikke praktiserer (n. 71).

Den siterte instruksjonen - for klarhetens skyld - ligner innholdet i begrepene som brukes:

- En katolikk er en som ble døpt i den katolske kirke eller etter at dåpen ble tatt opp i den gjennom en offentlig trosbekjennelse og ikke ble skilt fra den ved en formell handling (n. 72,1).
- I et blandet ekteskap er det to personer, hvorav den ene er katolikk, den andre er ikke katolikk.
- En person kan ikke betraktes som en katolikk: som har forlatt kirken ved en formell handling, det vil si skriftlig eller i nærvær av to vitner, eller har avslørt sin faktiske utmelding fra kirken til representanter for kirkemyndigheten, dersom denne eksterne posisjonen samsvarer med hans indre overbevisning. Definisjonen av frafall er vanligvis forstått analogt (can. 1086 § 1; 1117; 1124; Instruction 1986, n. 72, 3). Hvis en slik person ønsker å gifte seg med en katolikk, vil kirken kreve fra den katolske part passende erklæringer og løfter som tar sikte på å forsvare og bevare hans tro.

De samme bestemmelsene gjelder for de som:

- anser seg selv som ateister eller ikke-troende;
- de forlot Kirken, men ikke formelt, men praktisk og offentlig, slik at dette faktum ikke kan skjules;
- de er beryktet for kirkesensur;

- de praktiserer prangende ikke (Instruction 1986, n. 77).

Den episkopale instruksjonen definerer en ikke-troende som følger: en person som er døpt i den katolske kirke, som deretter praktisk talt forlot den og er kjent som en frafallen eller som kjemper mot kirken; spesielt er han en som har begått et frafall offentlig, slik at dette faktum ikke kan skjules, og hans oppførsel er årsak til omfattende skandale blant de troende, eller som har pådratt seg kirkelige straffer for frafall (jf. kan. 1364 §1) og vedvarende i disse straffen varer (n. 72, 2).

Så sier Instruksjonen at: ved ekteskap med en person som har forlatt Kirken og troen eller ikke praktiserer den offentlig, er en bevisst ikke-troende (jf. n. 77), faren for å bryte Guds lov (etter å gifte seg med et katolsk parti) er større enn i ekteskap med en troende, med separerte brødre eller til og med ikke-troende i god tro (jf. n. 78). I sistnevnte tilfelle er motstanden fra den ikke-katolske parten til garantiene gitt av den katolske parten bare sannsynlig, i det minste teoretisk, og ugyldiggjør ikke den oppriktige erklæringen fra det katolske partiet. På den annen side, i det første tilfellet, når den andre parten er en bevisst ikke-troende, er trusselen mot Guds lov større, og følgelig må dens forsvar være sterkere (n. 78). Derfor bør saker hvor det kan antas - på en berettiget måte - eksistensen av god tro og manglende svik mot tidligere anerkjente overbevisninger behandles forskjellig, og de hvor god tro ikke kan antas, fordi det har skjedd et avvik fra tro, oftest forsettlig og frivillig, for eksempel for ekstrareligiøse fordeler (n. 73).

Denne forskjellen, ifølge Episcopal Instruction fra 1986 (se n. 77 og 83), som utvider kodenormene, består i at en person som tidligere var katolikk og deretter forlot troen (se n. 77) ikke bare har blitt informert av presten om de 199 garantiene det katolske partiet har gitt, men også hun selv - foran vitner - burde forplikte seg til at hun ikke vil hindre ektefellen i å oppfylle garantiene gitt av ham.

Normene gitt i n. 77, 78 og 79 i 1986-instruksjonen er supplert med bestemmelsene i kan. 1067, 1117, 1124 og 1126. Bispemøtet begrenser ikke den lokale Ordinarius mulighet til, på grunnlag av kan. 1071 §2 og 1126 kunne utstede andre «praeter legem» (ved siden av loven) som de troendes beste krever (n. 78).

Blandet ekteskapsskjema

Kanonisk form

Ved inngåelse av blandede ekteskap og lignende ekteskap skal ordinær kanonisk form følges i henhold til forskrift av kan. 1108 (før et offisielt vitne og to ordinære vitner). Kodelovgiveren legger imidlertid til at hvis ekteskapet inngås av en katolsk part med en ikke-katolsk person av den østlige ritualen, kreves den kanoniske formen for ekteskap bare for lovligheten; for gyldighet er imidlertid tilstedeværelse av en hellig forkynner nødvendig, med forbehold om lovens øvrige krav (kan. 1127 §1). For i østkirken er deltakelsen av den hellige prest og den prestelige velsignelse et vesentlig element i den vanlige formen for religiøst ekteskap, uavhengig av om presten er en katolsk eller ortodoks prest, om ekteskapet er velsignet i den katolske kirke eller i den ortodokse kirken.

Kodeksen krever også alltid „overholdelse av andre lovkrav” (kan. 1127 § 1), slik som: frihet fra ekteskapelige hindringer, singelstatus, be om ekteskapssamtykke, akseptere

det på vegne av Kirken, etc. Denne forskjellige juridiske reguleringen Når det gjelder ikke-katolikker fra den østlige ritualen, er det begrunnet med enighet i tro og forståelse av sakramentaliteten i ekteskapet i den katolske kirke og i de ikke-katolske østlige kirker, og samtidig mangelen på full enhet mellom dem, derfor krever bare lovligheten av et katolsk ekteskap med en ortodoks person dispensasjon fra den kanoniske formen; det er gitt av det lokale Ordinary av det katolske partiet. En unik lovbestemmelse fra kan. 1127 § 1 gjelder bare ekteskapsformen. Andre gyldighetsbetingelser for kan. 1108 er i full kraft. Når det gjelder essensielle krav for gyldigheten av ekteskapssamtykket, gjelder kun bestemmelsene i kanonisk lov.

De østlige kirkenes kanonkodeks - med hensyn til inngåelse av blandede ekteskap - inneholder analoge juridiske disposisjoner. Han legger til at dersom et katolsk parti fra en østkirke gifter seg med et parti som tilhører en ikke-katolsk østkirke, kreves den kanoniske formen kun for lovlighet, mens prestens velsignelse - for gyldighet, underlagt andre lovkrav (kan. 834 § 2). Når man inngår ekteskap mellom en katolsk part og en ikke-døpt part (en hindring som bryter forskjellene mellom religioner), bør bestemmelsene i kanon 1127 og 1128 brukes, fordi denne typen forening også er et blandet ekteskap i vid forstand (jf. kan. 1129).

Den liturgiske formen for blandede ekteskap

Bispedømmets instruks av 1986 (n. 89) sier at etter å ha innhentet de nødvendige „dispensasjoner og tillatelser, bør et blandet ekteskap inngås i henhold til en riktig valgt form som inngår i den aktuelle vigselsseremoni”. I Polen har ritualene for ekteskapets sakrament blitt publisert - forskriftene som er inkludert i introduksjonen til disse ritene lyder: „Hvis et ekteskap inngås mellom et katolsk parti og et ikke-katolsk, men døpt parti, bør den liturgiske ritualen feires uten den hellige messe (nr. 41-60). Imidlertid, hvis omstendighetene tilsier det og den lokale Ordinary gir tillatelse, kan ekteskapsritualet feires under messen (nr. 19-40), uten sakramental nattverd av det ikke-katolske parti, hvis det ikke er tillatt i henhold til universell lov» (nr. 8).

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediepresentasjon (pttx-fil);
- eksempler på kildetekster (nedenfor)

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av lærer vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediepresentasjonen (pttx-fil). Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Teologiske vanskeligheter knyttet til blandede ekteskap:
 - essensen av ekteskapet, spesielt forståelsen av dets mål og sakramentelle natur;
 - uoppløselighet av ekteskap;
 - etikk i ekteskap og familieliv;
 - familielivets kirkelige natur.
- Kan blandede ekteskap spille en positiv rolle i forsoningen av kristne?

Kildemateriale som skal brukes under øvelsene:

Utdrag fra: M. Składanowski, Konfesjonelle blandede ekteskap - økumeniske sjanser og livsproblemer. Teologisk og pastoralt perspektiv, „Familiestudier”, 2011, nr. 15/1-2 [28-29], s. 66-67:

«Kan blandet ekteskap spille en økumenisk positiv rolle? Det er verdt å vurdere om blandet ekteskap likevel kan spille en positiv rolle i forsoningen av kristne. Svaret på dette spørsmålet (...) er på ingen måte lett. Kirkens dokumenter viser gjentatte ganger og tydelig hvor store vanskeligheter som er forbundet med opprettelse og vedlikehold av slike ekteskap. Disse vanskelighetene er ikke bare begrenset til harmonien i ekteskap og familieliv, men strekker seg også til den religiøse sfæren, og forårsaker mange av truslene som allerede er nevnt mot ektefellenes tro og kristne engasjement. Likevel taler den katolske kirkes dokumenter - bortsett fra å peke på vanskeligheter og farer - også om visse muligheter. Johannes Paul II i formaningene «Familiaris consortio» lærer at blandede ekteskap kan spille en betydelig rolle innen økumenisk forsoning. Betingelsen for dette er imidlertid ektefellenes genuine forpliktelse til livet i deres kirkelige samfunn og troskap mot deres religiøse plikter. Dette genuine engasjementet fører til en felles opplevelse av enhet i kristne moralske og åndelige verdier (jf. FC 78). En lignende positiv verdi av blandede ekteskap anerkjennes også av instruksjonen fra det polske bispedømmet fra 1987. Biskopene skriver i den at ekteskapeilig harmoni i slike forhold bør bli et forbilde for kristne økumeniske ambisjoner. For å oppnå og vedlikeholde det, er det nødvendig å være mer oppmerksom på elementene som forbinder kirker og kristne fellesskap. Det kan ikke utelukkes at det å lære om en annen religiøs tradisjon kan berike trosopplevelsen i et blandet ekteskap betydelig. Ektefellenes spesi-

le oppgave er å be sammen for kristen enhet og engasjere seg i økumeniske aktiviteter, slik som organiseringen av Bønneuken for kristen enhet. Når man ser på disse positive elementene ved blandede ekteskap som er lagt merke til i de magistrale dokumentene, er det verdt å merke seg at for at de ikke bare skal bli et sett av fromme ønsker eller postulater fullstendig løsrevet fra virkeligheten, bør det antas at ektefellene som bor i religiøst blandet relasjoner er genuint religiøst forpliktet og kjenner sin egen kirketradisjon. Imidlertid setter de observerte symptomene på likegyldighet eller forsvinningen av det kirkelige engasjementet til slike ektefeller spørsmålstegn ved den genuint positive økumeniske betydningen av blandede fagforeninger. Her kan det fremsettes en tese - i bevisstheten om de eksisterende truslene, og samtidig med respekt for de håpefulle uttalelsene i Kirkens dokumenter - at for at blandede ekteskap skal spille en positiv økumenisk rolle, er det nødvendig for pastorer i alle kirker og samfunn å handle for å gjenopplive ektefellenes autentiske tro.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1.

Forståelse av blandet ekteskap i kanonisk rett.

Spørsmål 2.

Blandede ekteskap er ekteskap mellom katolikker og:

(merk alle riktige svar)

- ☐ med udøpte (bryte hindring);
- ☐ med dem som er døpt utenfor den katolske kirke;
- ☐ med personer uten konfirmasjonssakramentet;
- ☐ med personer som formelt har forlatt den katolske kirke;
- ☐ med personer som ikke har forlatt den katolske kirke ved en formell handling, men erklærer seg som ikke-troende;
- ☐ med ikke-utøvere.

Spørsmål 3.

Presenter den kanoniske formen for å inngå et blandet ekteskap.

Spørsmål 4.

Introduser den liturgiske formen for å inngå et blandet ekteskap.

Spørsmål 5.

Hva er de grunnleggende teologiske vanskene knyttet til blandede ekteskap:

(merk alle riktige svar)

- ☐ forstå essensen av ekteskapet, spesielt dets mål og sakramentelle natur;
- ☐ tilnærming til spørsmålet om ekteskapets uoppløselighet;
- ☐ oppdragelse og omsorg for barn;
- ☐ etikk i ekteskap og familieliv;
- ☐ familielivets kirkelige natur.

Spørsmål 6.

Hvilken rolle spiller blandede ekteskap i forsoningen av kristne?

DEN KATOLISKE KIRKENS STILLING TIL BLANDET EKTESKAP

UNDERVISNING 3

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å karakterisere Den katolske kirkes stilling overfor blandede ekteskap;
- kan angi årsakene til Kirkens motvilje mot blandede ekteskap, forklarer hvorfor Kirken forbyr blandede ekteskap;
- vet under hvilke betingelser Kirken tillater blandede ekteskap;

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse
- kunnskapsprøve

Kilde: <https://www.opiekun.kalisz.pl/malzenstwo-zniekatolikiem-wkosciele-katolickiego/>

DEL 1 – FOREDRAG

Fra historien om blandede ekteskap

Allerede i de første århundrener forbød Kirken i synoder og råd de troende å gifte seg med kjettere; for eksempel krevde rådet i Chalcedon i 451 at ekteskap skulle inngås innenfor selve kirkesamfunnet. Hvis det katolske partiet likevel inngikk et blandet ekteskap, var det forpliktet til å oppdra avkommet på katolsk måte og vinne ektefellen for den katolske kirke. Kirkelovgivningen stilte ikke spørsmål ved gyldigheten av blandede ekteskap. I 692 la imidlertid Trullan-synoden straffen for ekskommunikasjon til forbudet mot slike ekteskap og erklærte selve ekteskapet ugyldig. Disse forskriftene ble ikke vedtatt, med noen få unntak, i Vesten og i Østen - på en ujevn måte. I kanonisk rett var det ikke noe klart skille mellom hindringene for ulike kirkesamfunn (mixta religio) og ulike religioner (disparitas cultus).

Under reformasjonen (på 1500-tallet) ble problemet med blandede ekteskap svært aktuelt; det ble behandlet av mange synoder; stigmatiserte ekteskap med meningsmotstandere. Den hellige stol tillot dem sjelden, og krevde at den katolske siden skulle avgi en tidligere bekjennelse av tro. Pave Benedikt XIV, i encyklikaen Magnae Nobis fra 1748, bemerket at dispensasjon fra hindring 200 av et annet kirkesamfunn kun gis av viktige grunner og under forutsetning av det katolske partiets løfte. Pave Pius VI (i 1782) krevde bl.a. også av kjetterpartiet.

Mange kirkedokumenter, frem til publiseringen av den første kanoniske lov, understreket nødvendigheten av å bekjenne den sanne tro av det katolske partiet, plikten til å oppdra barn i den katolske troen, samt bekymringen for å vinne over den andre ektefellen til den katolske troen.

I lys av bestemmelsene i Code of Canon Law av 1917, var en annen tilståelse fra en av partene (mixta religio) en prohibitiv hindring (can. 1060-1064; se can. 1065-1066).

Endringer på dette området ble påvirket av Vatikankonsilet (diskusjoner om økumenikk og religionsfrihet). Instruksjonen fra Congregation for the Doctrine of the Faith Matrimonii sacramentum av 18. mars 1966 krevde innlevering av garantien bare av det katolske partiet. I motu proprio Matrimonia mixta av 31. mars 1970 tillot pave Paul VI bl.a. Ordinære har rom for å dispensere fra den kanoniske formen hvis en av partene er ikke-katolsk, til og med ikke døpt. I den nye koden fra 1983 er det ikke lenger en prohibitiv bar; alt som gjensto var forbudet (prohibitum est) mot blandede ekteskap (kan. 1124).

„Historien” om blandede ekteskap sier mye om kompleksiteten til dette problemet. Det er sannsynligvis derfor det polske bispeembetet i Instruksen fra 1986 minner prestene om at saker knyttet til inngåelse av blandede ekteskap krever spesiell takt og delikatesse, samt kunnskap om ekteskapsteologi og juridiske normer. Det er imidlertid grunn til håp om at der hvor økumenikkens ånd råder mellom kristne kirker, vil mange spørsmål knyttet til blandede ekteskap (utstedelse av dokumenter og attester, gi gjensidig informasjon) bidra til ytterligere å trekke de troende nærmere Kristus (n. 82).

Årsaker til Kirkens motvilje mot å inngå blandede ekteskap og lignende

Kanonisk lov gir ikke direkte uttrykk for Kirkens holdning til blandede ekteskap. En omfattende uttalelse om denne saken finnes i instruksjonene for troskongregasjonen, Matrimonii sacramentum og i instruksjonene fra det polske bispedømmet om forberedelse til ekteskap og pastoral omsorg for ekteskap. Vi leser i dem: «Kirken er motvillig til blandede ekteskap, og derfor bør unge mennesker frarådes slike ekteskap» (Instruction 1986, n. 73). Under katekesen bør unge mennesker læres at katolikker bør gifte seg med medlemmer av deres kirke. Under før-ekteskapskatekeser, minnedager for forlovede par osv. bør ekteskap av ulik kirkelig tilhørighet diskuteres (Instruksjon 1987, n. IV, 1).

Årsakene til Kirkens aversjon mot blandede ekteskap er som følger:

- enhet i ekteskapet og familien er svært ønskelig fordi det er grunnlaget for fred og fellesskap, og alvorlige problemer kan oppstå fra forskjeller i religion, spesielt i religiøs utdanning av barn (ibid., n. IV, 3);
- ekteskapet skal være et fellesskap av liv og kjærlighet; religionsforskjellen bidrar ikke til å bygge dette fellesskapet, selv ikke i de mest fundamentale saker, noe som kan føre til misforståelser, spesielt etter den første ekstaseperioden, når de nygifte møter ekteskapets og familielivets realiteter; 2023] den katolske ektefel-

len vil leve med bevisstheten om sine forpliktelser som følger av hans tro, alltid og overalt, fordi de er basert på Guds lov.

Disse forpliktelsene inkluderer:

- å beholde sin tro;
- fjerning av farer i praksis;
- å gjøre det som er innenfor den katolske sidens makt for å sikre at alle etterkommere blir døpt og oppdratt i sin tro (Instruction 1986, n. 73).

Dåp og barneoppdragelse kan ikke være avhengig av begge parter tro. Dette ville skape en religiøs splittelse blant medlemmene av én familie, som lett ville blitt en årsak til religiøs likegyldighet [se Instruction 1987, n. V, 5].

Kirkens „forsiktige” holdning til blandede ekteskap stammer fra dens flere hundre år gamle erfaringer. Det er ikke ensbetydende med et absolutt forbud mot ekteskap mellom mennesker med ulik kirketilhørighet. Kirken er klar over at enhver person har rett til å bestemme om man vil gifte seg eller velge partner. Derfor, hvis det forlovede paret innser konsekvensene av et slikt ekteskap, og de har alvorlige, forholdsmessige grunner for å gjøre det, er Kirken vant til å gi den nødvendige dispensasjon eller tillatelse. Men for å forstå bedre og dypere hva de bestemmer seg for å gjøre, og for å bli klar over forpliktelsene som følger av deres tro, krever kirken at den katolske part avgir et løfte, dvs. en erklæring og løfte om at de ovennevnte (tre) forpliktelser vil bli holdt. „Lignende garantier og erklæringer skal avgis av den andre parten hvis han, etter å ha blitt døpt, har forlatt troen eller ikke praktiserer” (Instruction 1986, n. 74).

Potensielle til andre kristne trossamfunn er ikke forpliktet til å avgi garantier og erklæringer. De får imidlertid beskjed av sognepresten om løftet fra det katolske partiet og må godta det. Også garantiinstitusjonen (erklæringer og løfter fra det katolske partiet) kan ikke fullt ut sikre samtykke og kjærlighet i et blandet ekteskap.

Konfliktsituasjoner kan faktisk oppstå nettopp på grunn av garantiene som gis, spesielt når den ikke-katolske parten er bevisst ikke-troende [se Instruction 1986, n. 78].

Sognepresten bør spørre kandidater til blandet ekteskap dersom de er klar over at:

- et harmonisk liv mellom dem kan bli forstyrret etter at de første store meningsforskjellene dukker opp om de viktigste sakene: om tro eller moralske vurderinger av visse spørsmål;
- Det kan oppstå konflikter der hver side mener de har rett. I slike tilfeller vil ektefellene, og spesielt det katolske partiet, ha mot til å unngå å opptre inkonsekvent, styrt av toleranse overfor den andre ektefellen og bevare samtykket (n. 75).

De østlige katolske kirker misliker også ekteskap, som i den latinske kirke kalles blandede; dette er et resultat av forbehold fra Den hellige stol eller patriarken om å dispensere fra skjemaet som er foreskrevet ved lov (jf. kan. 835).

Kirken forbyr blandede ekteskap

Code of Canon Law av 1983 sier at et ekteskap mellom to dømte personer, hvorav den ene ble døpt i den katolske kirken eller etter dåpen ble tatt opp i den og ikke ble skilt fra den ved en formell handling, mens den andre tilhører en kirke eller et kirkelig fellesskap som ikke har full fellesskap med den katolske kirke er forbudt uten uttrykkelig tillatelse

fra den kompetente myndigheten (kan. 1124). Det er ingen slik juridisk norm i 1990 Code of Canons of the Eastern Churches.

Kategorien av personer som tilhører en kirke eller et kirkelig fellesskap som ikke har fullt fellesskap med den katolske kirke inkluderer dømte tilhengere av et ikke-katolsk fellesskap, det vil si ortodokse, protestantiske, anglikanske, etc.

Forbudet mot blandede ekteskap (i streng forstand) gjelder bare lovligheten, ikke gyldigheten av ekteskapet. Ekteskap mellom en katolikk og en person som er døpt i en annen kirke eller et kristent fellesskap, utgjør ikke et brudd på hindring, det skjer kun ved ekteskap mellom den katolske part og en ikke-døpt person (se kan. 1086 § 1).

„Forbudet” forårsaket av den ikke-katolske parten gjelder:

- udømte personer;
- personer som er døpt i en annen kirke eller trossamfunn;
- personer som ble døpt i den katolske kirke, men fra en tidlig alder (før bruk av fornuft) ble oppdratt i et ikke-katolsk kirkesamfunn eller i et ateistisk miljø (Instruksjon 1986, n. 76);
- personer som har forlatt kirken ved en formell handling (jf. n. 72,3) og ønsker å gifte seg med et katolsk parti (n. 77);
- mennesker som anser seg selv som ateister eller ikke-troende;
- mennesker som har forlatt kirken, men ikke formelt, men praktisk og offentlig, slik at dette faktum ikke kan skjules;
- personer som er beryktet for kirkesensur;
- personer som prangende ikke praktiserer (Instruction 1986, n. 77).

Kirken tillater blandede ekteskap på visse betingelser

Presten kan i samtale med brudeparet finne ut at en av dem er døpt i en annen kirke eller trossamfunn, eller har forlatt den katolske kirken eller ikke er blitt døpt, og den andre er katolikk, og at den ikke - Det katolske parti godtar et kirkebryllup, men forblir med sin bekjennelse eller tro. Da bør han gjøre følgende:

- Vil respektere beslutningene til den ikke-katolske siden.
- Den vil sjekke om og hvilke religiøse, moralske og ideologiske verdier spesielt det ikke-katolske partiet har. Uansett om hun er døpt eller ikke, troende eller oppvokst uten tro eller har forlatt troen, vil pastoren – med respekt for den fremlagte tro – åpent presentere Kirkens lære om ekteskapets mål og vesentlige trekk (Instruction 1986, n) 80); den ortodokse siden, uten å utviske forskjellene, vil lære om troens hovedsannheter, om de hellige sakramenter og felles ærbødighet for Guds mor, og om fremskritt innen den økumeniske bevegelsens felt i Kirken; i en samtale med den protestantiske siden vil han understreke viktigheten av dåpens sakrament og Den hellige bibel som felles verdier som forbinder oss med Kristus; han vil gjøre det samme i sine samtaler med potensielle ektefeller av annen tro (n. 81).

- Han vil også informere og oppmuntre det ikke-katolske partiet til å ta del i læren eller forelesningene som gis til forlovede par og senere til unge ektepar, men han kan ikke tvinge dem til å gjøre det (n. 81).
- Henviser den ikke-katolske parten til deres religiøse samfunn for passende dokumenter (dåpsattest og sertifikat for singelstatus); hvis hun ikke kunne skaffe dem, må de avgis på grunnlag av edsvorne vitneforklaringer; dersom det var tvil om den ikke-katolske brudgommen var gyldig døpt, skulle saken henvises til Curia (Instruksjon 1987, n. IV, 5 a).
- Forespørslers fra den ikke-katolske parten om å supplere kunnskapen om ekteskap og familie, hvis noen; han vil instruere dem begge om plikten til å overholde ekteskapsetiske regler (prevensjon, abort, skilsmisse) som følger av naturloven (Instruction 1987, n. IV 6, d).
- Det vil kreve fra den katolske brudgommen (som vanlig) et sertifikat for fullført skolegang og før-ekteskapelig katekese.
- Vil akseptere fra det katolske partiet skriftlige garantier i tre eksemplarer, dvs. en erklæring „om at han vil gjøre alt for å fjerne faren for å miste troen fra seg selv” og et oppriktig løfte om at han vil gjøre alt som står i hans makt for å sikre at hver av de barn blir døpt og oppdratt i den katolske kirke (Instruction 1987, n. IV, 6c); varsle den andre parten om denne erklæringen og løftet; begge parter vil bli instruert om ekteskapets formål og vesentlige egenskaper (kan. 1125), og når begge

er døpt - om ekteskapets sakramentalitet (Instruction 1986, n. 76). Garantien er signert av begge potensielle partnere, i tre eksemplarer: den ene er vedlagt ekteskapsprotokollen, den andre sendes med en forespørsel om dispensasjon eller tillatelse til Curia, den tredje er gitt til den katolske parten (Instruksjon 1986, n. 84); i tilfelle den katolske part inngår ekteskap med en døpt person som ikke er troende, en ikke-praktiserende person eller en person som formelt har forlatt den katolske kirke (se kan. 1071 § 1, n. 4; 1071 § 2; 1125, 1126), garantien skal de i tillegg signeres av vitner; presten vil advare om muligheten for et problem når begge parter ønsker - av overbevisning - å leve i henhold til prinsippene i sin tro; ta i betraktning at koden ikke pålegger den katolske parten en ubetinget forpliktelse i denne saken; det krever bare en beredskap til å gjøre alt som står i dens makt for å gjøre den katolske trosarven tilgjengelig for barn. Det kreves ikke garantier for ekteskapets gyldighet. Likevel, hvis det katolske partiet, til tross for pastorens instruksjoner og forklaringer, nektet å undertegne løftet (se kan. 1125 n. 1-2), vil presten avstå fra å sende anmodningen til Kurien, på grunn av forpliktelsene som kreves av Kirken fra katolsk side „er et hellig krav til tro og kirkelig lov” (Instruction 1986, n. 87), og det å gi en dispensasjon eller tillatelse er et uttrykk for tillit vist til en katolikk av Kirken; Faktisk «ønsker Kirken at ekteskapet som finner sted, skal være et velsignet tegn på Guds fred og enhet i samfunnet» (n. 87). Aksept av løftet ser ut til å garantere at den ikke-katolske parten vil vise en naturlig bindende toleranse for troen til den katolske parten og de forpliktelsene som følger av dette.

- Vil være veldig forsiktig med en ikke-katolikk hvis han nekter å signere; hvis sognepresten «har moralsk visshet om at innholdet i garantien til den katolske siden har nådd den ikke-katolske sidens bevissthet, vil han selv vitne om dette faktum; han vil imidlertid angi i forespørselen om tillatelse eller dispensasjon at den ikke-katolske part, etter å ha blitt informert om innholdet i den andre partens forpliktelser, har nektet å bekrefte overføringen av denne informasjonen til den» (n. 85) ; hvis det ikke-katolske partiet eksplisitt sa at han ikke ville la garantien oppfylles, ville sognepresten „forklare rolig at ekteskapet som (partene) har til hensikt å inngå er å være et fellesskap for deres liv og kjærlighet til Gud , som er den høyeste verdien for troende, og barn som de er en Guds gave (...) de skal utdype og foredle deres fellesskap, (mens) den katolske kirke ønsker å perfektionere alle menneskelige verdier, og derfor den fremvoksende familien ildsted kan ikke utsettes for en konfliktsituasjon før den er dannet» (n. 86) ; hvis disse instruksjonene ikke overbeviser den ikke-katolske siden, vil sognepresten nøye undersøke årsakene til et slikt standpunkt og forelegge saken for den lokale ordinære (ibid.).
- Den vil instruere begge parter om ekteskapets formål og essensielle egenskaper som, under sanksjonen om nullitet, ikke kan utelukkes av noen av partene (can. 1125, n. 3; Instruction 1986, n. 76).
- Spør den lokale Ordinary til en av partene (kan. 1124 og 1125; Instruksjon 1986, n. 79), på vegne av det forlovede paret, om tillatelse til å inngå et blandet ekteskap (Instruksjon 1986, n. 83; Instruksjon 1987 ., n. IV, 6 e) og eventuelt en anmodning om dispensasjon fra hindring av ulike religioner; denne forespørselen bør inneholde

nøyaktige personlige opplysninger om brudeparet, forsvarlige grunner for å gi tillatelse eller dispensasjon, navnet på kirken (religiøst fellesskap) til det ikke-katolske partiet og informasjon om religionen og verdensbildet til begge forlovede; hvis det er tvil angående dåp, ugift status eller løfter, bør de presenteres i denne forespørselen, og en kopi av de signerte løftene innsendt av den katolske parten bør legges ved, sammen med underskriften til den ikke-katolske brudgommen, som bekrefter at de har blitt anerkjent.

Også i dette tilfellet gjelder de alminnelige rettsregler om de grunner som kreves for dispensasjon og tillatelse [jf. kan. 90]. Det er adgang til å be og gi dispensasjon eller tillatelse gyldig og lovlig når det i en praktisk situasjon oppstår tvil om årsakenes tilstrekkelighet (kan. 90 § 2), og ikke om deres eksistens (Instruksjon 1986, n. 84). . For å få dispensasjon eller tillatelse gis det rettmessige og rimelige grunner (kan. 1125), «alminnelig, saklig, tradisjonelt tatt i betraktning i kirkerettslæren, og fremfor alt (...) det åndelige gode i den kirkelige lov. trofast», for eksempel en ren sivil kontrakt eller samarbeid (Instruction 1986, n. 85).

Skulle andre kanoniske hindringer avsløres, vil sognepresten presentere dem for den lokale Ordinary (Curia) på et eget ark (Instruksjon 1986, n. 83).

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediepresentasjon (pttx-fil);
- eksempler på kildetekster.

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av lærer vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediepresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Pastorale vansker knyttet til blandede ekteskap:
 - a. utilstrekkelig deltakelse fra ektefellene i det kirkelige liv;
 - b. overføring av tro i familien;
 - c. likegyldighet;
 - d. konflikter og sammenbrudd av ekteskap.
- Forvandlinger i den katolske kirkes lære om blandede ekteskap etter Det andre Vatikankonsil.

Kildemateriale som skal brukes under øvelsene:

Utdrag fra: M. Składanowski, Konfesjonelle blandede ekteskap - økumeniske sjanser og livsproblemer. Et teologisk og pastoralt perspektiv, familiestudier, 2011, nr. 15/1-2 (28-29), s. 48-49:

«I det tjuende århundre, under påvirkning av fornyelsen av teologien og kanonretten etter Det andre Vatikankonsil, gjennomgikk den katolske kirkes lære om blandede ekteskap en betydelig transformasjon. Dette er ikke en fullstendig endring, men det er ingen tvil om at det katolske perspektivet har utvidet seg på dette spørsmålet. Kirken har alltid vært skeptisk til at kristne inngår forhold til ikke-kristne, selv om den ikke umiddelbart fordømte slike forhold. Over tid, spesielt da kristendommen ble Romerrikets statsreligion, ble ekteskap mellom ortodokse kristne og kjettere, skismatikere og ikke-kristne generelt ansett som umulige. I den latinske kirke var det kun forskrifter i kanonisk rett fra det tretende århundre som skilte mellom den forbudte hindring vedrørende ekteskap av en katolikk og en døpt ikke-katolikk og den oppløsende hindring vedrørende en døpt katolikk og en ikke-døpt. Denne forskjellen ble bevart i Code of Canon Law av 1917, der den forbudte hindringen var forskjellen mellom religion, og den brytende hindringen - forskjellen på religion. Det er verdt å merke seg her at selv om problemet med ekteskap mellom kristne av forskjellige kirkesamfunn klart ble skilt fra ekteskap mellom kristne og ikke-kristne, ble begrepet «blandede ekteskap» (matrimonia mixta) brukt på begge disse spørsmålene. Denne tvetydige funksjonen ble fortsatt brukt av Paul VI. Bare 1983 Code of Canon Law sier eksplisitt at et blandet ekteskap bare er et ekteskap mellom to dømte personer, hvorav den ene er katolikk og den andre tilhører en ikke-katolsk kirke eller kirkelig fellesskap.

Den nåværende formuleringen av katolsk lære og lovgivning om blandede ekteskap er basert på flere viktige postkonsiliære dokumenter. Disse er:

- instruksjon fra Kongregasjonen for tros læren *Matrimonia sacramentum* av 18. mars 1966,
- *motu proprio* av pave Paul VI *Matrimonia mixta* av 31. mars 1970,
- Code of Canon Law av 1983,
- Økumenisk katalog for det pavelige råd for kristen enhet av 25. mars 1993.

Indikasjoner på dette området kan også finnes i den katolske kirkes katekisme, i den apostoliske formaningen fra pave Johannes Paul II *Familiaris Consortio* viet til familien, og i dokumentene til lokale kirker.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1:

Forbød kirken i de første århundrener i synoder og råd de troende å gifte seg med kjettere?

- ☐ g) ja
- ☐ h) nei
- ☐ i) vanskelig å si

Spørsmål 2:

List opp hovedårsakene til Kirkens motvilje mot å inngå blandede ekteskap og lignende.

Spørsmål 3:

Under hvilke betingelser tillater Kirken blandede ekteskap?

[illegible]

Spørsmål 4:

Beskriv de pastorale vanskene knyttet til blandede ekteskap:

- ☐ utilstrekkelig deltakelse fra ektefellene i det kirkelige liv;
- ☐ overføring av tro i familien;
- ☐ likegyldighet;
- ☐ konflikter og sammenbrudd av ekteskap.

Spørsmål 5:

Hva var transformasjonene i den katolske kirkes lære om blandede ekteskap etter Det andre Vatikankonsil?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ANDRE KIRKERS STILLING MOT BLANDET EKTESKAP

UNDERVISNING 4

DELER AV KLASSENE

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å karakterisere posisjonen til utvalgte andre kirker og religiøse grupper overfor blandede ekteskap;
- deltakeren kan forklare begrepet blandet ekteskap i ortodokse termer og karakterisere den ortodokse kirkens stilling overfor blandede ekteskap;
- deltakeren er i stand til å forklare posisjonen til den evangelisk-augsburgske kirken i Polen overfor blandede ekteskap

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individuell

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse
- kunnskapsprøve

Kilde: <https://ekumenizm.wiara.pl/doc/478356.Uczucia-śmiene-Malzenstwa-misza-ne-wyznaniowo>

DEL 1 – FOREDRAG

Den ortodokse kirkes stilling overfor blandede ekteskap

I det ortodokse synet brukes begrepet „blandet ekteskap” i dobbel betydning. For det første, i vid forstand av ordet, betyr det et ekteskap inngått mellom personer som tilhører to forskjellige kirkesamfunn, enten de er kristne eller ikke-kristne. I snevrere forstand er det imidlertid et ekteskap som en ortodoks troende inngår med en representant for et annet kristent kirkesamfunn. De ortodokse kirkenes stilling til slike ekteskap er utvetydig og, til tross for noen ganger litt annen praksis, basert på et sterkt grunnlag av enhet i troen om selve essensen av det som utgjør et virkelig kristent ekteskap. I denne posisjonen refererer ortodoksien først og fremst til de gamle kanonene (spesielt til kanon 72 av Trullan-synoden) og til det faktum at fra det øyeblikket da kristendommen ble den offisielle religionen i Romerriket, var ekteskap med hedninger forbudt, og religiøst endogami ble normal praksis for den udelte kirke i det første årtusen.

De ortodokse kirkene er tro mot tradisjonen, spesielt når det gjelder deres sterke motstand mot ekteskap med ikke-døpte mennesker. Ved å analysere dette spørsmålet spør den fremtredende ortodokse teologen John Meyendorff: „kan alle menneskelige slektskap transformeres og transformeres til virkeligheten av Guds Rike, hvis det ikke er en felles opplevelse av hva Riket er, hvis den samme troen ikke holdes sammen? Er det mulig å bli „ett kjød” i Kristus uten å dele i hans eukaristiske legeme og blod? Kan to personer delta i ekteskapets mysterium - et mysterium som er uatskillelig fra Kristus og kirken - uten å delta sammen i mysteriet om den guddommelige liturgi? Og så forklarer han: «Det bør tas for gitt at en ortodoks prest aldri kan velsigne ekteskap mellom ortodokse og ikke-kristne. Det ville være helt feil å påkalle Jesu Kristi navn i en ekteskapstjeneste over en person som ikke aksepterer Ham som sin Herre. Et slikt kall ville være respektløst, ikke bare overfor Herren, men også overfor den personen og deres tro (eller mangel på tro). Lignende formuleringer finner vi også hos Sawa Hrycuniak, som med meget sterke ord sier: «En ortodoks prest har ingen rett til å forvalte ekteskapets sakrament mellom en ortodoks troende og en udøpt person. Det er vanskelig å innføre i nadverdsritualet navnet på en som ikke anerkjenner Frelseren. Det ville være en profanasjon.» På den annen side foregår ekteskap med personer som tilhører et annet kristent trossamfunn, selv om det også er forbudt i teorien, i praksis. De regnes ikke som perfekte, men heller ikke fullstendig avvist, og på grunn av ånden i Kirkens pastorale «økonomi» blir de til og med velsignet.

Det spesielle med ortodoksien er imidlertid det faktum at ikke alt og ikke alltid er inkludert i juridiske normer, etter den katolske modellen, som det ville være mulig å lese moderne begreper og krav fra. Likevel, som Joseph Prader skriver, tillater ortodoksi i dag, i sine mest generelle vilkår, ekteskap med katolikker og protestanter kat'oikonomiam på to betingelser: For det første at et slikt ekteskap skal inngås med forhåndstillatelse fra biskopen og før den ortodokse presten, og for det andre at begge ektefellene lover at barna deres vil bli døpt og oppdratt i den ortodokse religionen.

Ikke desto mindre betydde viktigheten av spørsmålet om blandede ekteskap for de ortodokse kirkene at det ble inkludert i katalogen over emner til det fremtidige generelle ortodokse rådet. Den første detaljerte diskusjonen om dette emnet fant sted i 1971 i den inter-ortodokse forberedende kommisjonen, som på grunnlag av rapporter og forslag fra lokale ortodokse kirker utviklet et utkast til dokument med tittelen Marriage Hinder. En spesiell rolle her ble spilt av posisjonen til den polske autokefale ortodokse kirken, som - i en ånd av autentisk økumenikk og basert på erfaringen fra lokale tverrreligiøse relasjoner - i tillegg til en fast mening om gyldigheten av ekteskap inngått av de ortodokse med alle de som har mottatt dåpens sakrament, foreslo også å diskutere muligheten for ekteskap dersom en av partene er ikke-troende.

Stillingen til representantene for Moskva-patriarkatet var lik, ifølge hvem de nåværende forholdene der kirken eksisterer på jorden tvinger oss til å vende tilbake til den kirkelige praksisen i de tre første århundrene, da kirken, i samsvar med ordene til St. . Paulus (1 Kor 7, 12-14, 16) godtok slike ekteskap. Derfor er kirken i stand til å akseptere ortodokse ekteskap med andre kristne, velsignet i kirken sammen med kroningsritualet, så lenge det ikke-ortodokse partiet anerkjenner betydningen av velsignelse gitt av den

ortodokse kirke. Dessuten, gitt at den katolske kirke anerkjenner gyldigheten av ekteskap inngått med ortodokse kristne, er den ortodokse kirke også klar til å anerkjenne slike ekteskap inngått under eksepsjonelle omstendigheter og med samtykke fra den ortodokse biskopen til en katolsk prest.

Dette foreløpige opplegget ble presentert på den første allortodokse pre-konciliar-konferansen i 1976, og fikk deretter, supplert, endelig godkjenning i 1982. Innholdet i dette dokumentet skiller seg absolutt fra den flere hundre år gamle kanoniske praksisen til Kirken. Likevel har spørsmålet om mulige ekteskap med ikke-kristne eller ikke-troende, av forståelige grunner, blitt behandlet strengere enn blandede ekteskap i streng forstand, selv om også her har den ortodokse posisjonen blitt noe myknet opp. Pre-konciliar-konferansen fremmet følgende forslag for det fremtidige råd: «Ekteskap mellom ortodokse og ikke-ortodokse er en hindring i henhold til kanoniske regler (acrybia). Det kan imidlertid konkluderes av hensyn til forståelse og kjærlighet til mennesket, forutsatt at barna født av dette ekteskapet blir døpt og oppdratt i den ortodokse kirke. Lokale ortodokse kirker kan bestemme bruken av økonomi i spesifikke tilfeller i henhold til deres pastorale behov,» og legger til at „Ekteskap mellom ortodokse og ikke-kristne eller ikke-troende er absolutt forbudt i henhold til kanoniske regler (accribia). Lokale ortodokse kirker kan imidlertid i tilfelle av et slikt ekteskap beslutte å anvende en pastoral økonomi til det ortodokse partiet, under hensyntagen til de spesielle pastorale behovene.

Avslutningsvis bør det slås fast at i henhold til den ortodokse oppfatningen er ekteskap med en udøpt person umulig, og med ikke-ortodokse troende - mulig på grunn av kirkens økonomi og kun under visse betingelser.

Stillingen til den evangelisk-augsburgske kirken i Polen mot blandede ekteskap

Prinsippene for tjeneste og oppførsel i Evangelical-Augsburg-kirken i Polen er definert i „Service Pragmatics” for den kirken, godkjent på den 4. sesjonen av synoden i 10. periode med endringer gjort i den 4. sesjonen av synoden i den 10. 13. termin, datert 27. oktober 2012. Det er et dokument som inneholder en rekke bestemmelser som også gjelder ekteskap og familieliv, inkludert spørsmålet om ekteskap av ulik konfesjonell, religiøs eller ideologisk tilhørighet (§ 130-144).

Allerede fra de første ordene i denne delen ser det ut til at den evangelisk-augsburgske kirke er klar over vanskelighetene som forårsakes av blandede ekteskap, og kaller dem „ekteskap som bærer byrden av forskjeller i kirkesamfunn, religioner eller tro”. Han tillater dem, men overlater dem til Kirkens spesielle omsorg og det økte ansvaret til den evangeliske ektefellen. Det eneste unntaket i denne sammenhengen er ekteskap med prester, som under smerte av å bli fjernet fra listen over presteskap i kirken er forbudt å gifte seg med en person som tilhører en annen kirke, med mindre det gjelder de troende i kirkene som forblir hos den evangeliske. -Augsburg kirke i Polen i fellesskapet av alteret og prekestolen, dvs. evangelisk metodist og evangelisk reformerte kirker.

I de analyserte bestemmelsene er det ingen direkte indikasjoner på nødvendigheten av at den evangeliske part avgir løfter eller erklæringer, som kreves av den katolske lovgiver. Likevel kan man ikke unngå å legge merke til at også den evangelisk-augsburgske

kirke pålegger sine troende forpliktelser, som er spesielt viktige i forbindelse med inngåelse av blandede ekteskap. Det ser imidlertid ut til at den evangeliske lovgivningen er rettet mot det ansvar som de troende tar individuelt og bosatt i deres samvittighet, uten å kreve en formell forpliktelse uttrykt eksternt i den form loven foreskriver.

I § 133 i Service Pragmatics leser vi at «geistligheten er forpliktet til å instruere de troende om at de før de bestemmer seg for å inngå et slikt ekteskap, seriøst bør vurdere om de vil være i stand til å oppfylle sin oppgave i det og om deres egen holdning, familie og deres egen sin svakhet» og deretter at de er «forpliktet til ikke bare å forbli trofaste mot Gud og Kirken i deres personlige liv, men også med all respekt for sin ektefelle, til å gi hjemmet en evangelisk karakter, og spesielt å bringe opp barn i den evangelisk-augsburgske kirke».

Gyldigheten av disse forpliktelsene understrekes også i en situasjon hvor det er mulig å få dispensasjon fra stiftsbiskopen til å gifte seg utenfor den evangelisk-augsburgske kirke, som vil bli omtalt nedenfor. Plikter overfor egen tro, så vel som overfor ens avkom, synes å være en nødvendig betingelse for at en evangelikal skal inngå ekteskap med en tilhenger av et annet trossamfunn eller religion. Det skal likevel bemerkes at i forhold til avkom snakker vi kun om oppdragelse, ikke om dåp i den evangelisk-augsburgske kirke. Betyr dette at selve dåpsstedet forblir likegyldig for den evangeliske lovgiver, og bare oppdragelsen av avkom er viktig? Det virker ikke. I dette tilfellet er tolkningen gjort av Ginter Dzierżon korrekt, ifølge at hvis lovgiveren snakker om oppdragelse, forutsetter

det implisitt dåp av et barn i den evangelisk-augsburgske kirke. Ifølge forfatteren finner dette støtte i de normative frasene som viser til behovet for å gi huset en evangelisk karakter, og enda mer i anvendelsen av § 111 i Service Pragmatics, der den evangeliske lovgiveren understreket det nære forholdet mellom dåp og å oppdra barn i den evangeliske ånden: „foreldre har en spesiell plikt, som følge av Herren Jesu Kristi misjonærbud, er å introdusere barn til kirkens fellesskap gjennom dåp, undervisning i Guds ord, bønn og religiøs oppdragelse.

Den evangeliske lovgivningen krever da at, som en del av forberedelsen til ekteskapet, skal de potensielle ektefellene presenteres for spørsmål om blandede ekteskap, når det gjelder vanskeligheter som kan oppstå i deres virkemåte, samt konfesjonelle, religiøse og ideologiske forskjeller. Det ser ut til at innenfor sistnevnte vil spørsmål knyttet til forståelsen av ekteskapets uoppløselighet være av vesentlig betydning i aspektet ved ekteskap som inngås med katolikker. Selv om det i Pragmatics Officials § 107 n. 2 står skrevet at «ekteskapets essensielle trekk er: enhet og uoppløselighet, som i det kristne ekteskap får særlig kraft på grunn av Guds opprettelse og myndighet», er likevel samtidig muligheten. skilsmisse er anerkjent som en „tolerert nødvendighet som følge av menneskets syndige natur.

Et ekteskap der bare én part er evangelisk, bør inngås i dens sognekirke og i henhold til den liturgiske ordenen til den evangelisk-augsburgske kirke og foran en prest i denne kirken. På grunn av det ovennevnte fellesskapet av alteret og prekestolen med de evangelisk-reformerte og evangelisk-metodistiske kirker, gir loven mulighet for at - dersom ekteskapet skal inngås med de troende i disse kirkene - den lokale presten bistår. dem.

Ved andre ekteskap, men ikke religiøst forskjellige, kan imidlertid bare en prest som representerer den annen parts kirke være til stede, hvis type og omfang skal avtales hver gang med stedets sogneprest og sognepresten. bispedømmebiskop. På samme måte er det mulig for en evangelisk prest å være til stede når han gifter seg i en annen kristen kirke. Dette forutsetter at den evangeliske lovgivningen gir mulighet for ekteskap av sine troende utenfor den evangelisk-augsburgske kirke. En slik mulighet foreligger faktisk, selv om den er betinget av at det foreligger alvorlige vanskeligheter som hindrer overholdelse av de ordinære lovbestemmelsene om ekteskap og ved å få dispensasjon fra bispedømmebiskopen, som treffer avgjørelsen etter samråd med vedkommende sogneprest. Etter det katolske eksemplet er det imidlertid forbudt „før eller etter inngåelse av ekteskap i Evangelical-Augsburg Church, å utføre en annen religiøs kontrakt av samme ekteskap for å uttrykke eller fornye ekteskapssamtykket”, og å bruke „slik en rite der de assisterende evangeliske og ikke-evangeliske prestene bruker sin egen rite eller formel, de ber om samtykke fra ektefellene (partene)».

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediapresentasjon;
- eksempler på kildetekster.

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av lærer vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediapresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Blandede ekteskap og sjelesorg:
 - bevissthet om farene ved blandede ekteskap;
 - fraråde å inngå blandede ekteskap;
 - pålitelig kommunikasjon av Kirkens ikke-katolske lære;
 - fornuftig aksept av trosbekjennelser;
 - prestekontakt.
- Problemer knyttet til ekteskap av forskjellige kirkesamfunn - oppnåelser av økumeniske dialoger.

Kildetekster som skal brukes under øvelsene:

Utdrag fra: M. Składanowski, Konfesjonelle blandede ekteskap - økumeniske sjanser og livsproblemer. Et teologisk og pastoralt perspektiv, familiestudier, 2011, nr. 15/1-2 (28-29), s. 58-59:

«Helt fra begynnelsen av den katolske kirkens offisielle engasjement i den økumeniske bevegelsen, som i utgangspunktet dateres tilbake til Det andre Vatikankonsilet, var problemer knyttet til ekteskap av forskjellige kirkesamfunn til stede i dialogene. Dette kom spesielt til uttrykk i utdypingen av ekteskapets teologi, spørsmålene om dets uoppløselighet, sakramentalitet og truslene knyttet til sosiale og økonomiske endringer som karakteriserer samtiden. En dialog om spørsmålet om blandede ekteskap er også startet i Polen. Den ble offisielt lansert i Warszawa 22. november 1979 som en del av dialogunderutvalget. Det skal minnes om at fr. dr hab. Władysław Hładowski, rektor ved Major Seminary i Drohiczyn, en av de polske forløperne til den katolske kirkens økumeniske engasjement.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1:

Forklar begrepet „blandet ekteskap” i den doble betydningen som brukes i det ortodokse synet.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 2:

Er det mulig å gifte seg med en udøpt person i det ortodokse konseptet?

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Det er vanskelig å si

Spørsmål 3:

Karakteriser posisjonen til den evangelisk-augsburgske kirken i Polen mot blandede ekteskap.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 4:

Presentere pastorale konklusjoner angående blandede ekteskap.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 5:

Presentere problemene knyttet til ekteskap av forskjellige kirkesamfunn i sammenheng med oppnåelsen av økumeniske dialoger.

FLERKULTURELLE FAMILIER OG UTDANNINGSVIRKNINGER

ONDERVISNING 5

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å forklare begrepet en flerkulturell familie og kjenner betydningen av pedagogisk påvirkning på barn i familien;
- deltakeren er i stand til å karakterisere de grunnleggende mulighetene og truslene ved pedagogisk interaksjon i flerkulturelle familier.

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, analyse av kildetekster
- kunnskapsprøve

Kilde: <https://pl.dreamstime.com/zdj%C4%99cie-stock-family-multicultural-image59606682>

DEL 1 – FOREDRAG

Innledning

I flerkulturelle familier er det et sammenstøt av verdier, tradisjoner og holdninger. Det kan være vanskeligere for ektefeller med ulik kulturell bakgrunn å innta ett felles syn på oppdragelse, som foruten å ha en positiv innvirkning på barnet og dets utvikling, også vil inneholde elementer fra begge pedagogiske kulturer. Prosessen med interkulturell oppdragelse foregår i aspektet av spesifikke kulturer og tradisjoner, som er bærere av flerdimensjonale verdier. På denne bakgrunn kan man se ulike muligheter og trusler for oppdragelsen.

Fenomenet flerkulturalisme

Migrasjon av befolkningen påvirker ulike sfærer av det sosiale livet, inkludert formen på ekteskap. Den hittil tradisjonelle modellen for en enkeltkulturell eller monoreligiøs familie, der mann og kone kom fra samme kultur, snakket samme språk eller bekjente samme religion, er i endring. Selvfølgelig fungerte slike ekteskap og ble inngått „for alltid”, spesielt på grensene til forskjellige kulturer og nasjoner. Denne prosessen har blitt ytterligere utdypet av det moderne fenomenet globalisering, som har bidratt til veksten av mellommenneskelig utveksling. Dette resulterte i enorme kulturelle endringer over hele verden. Som en konsekvens av dette har mennesker med ulike verdier en mye lettere mulighet til å etablere kontakter, og dermed inngå mer formelle forhold til hverandre, inkludert å gifte seg. Blandede ekteskap blir mer og mer vanlig.

Flerkulturalisme er et fenomen som er karakteristisk for det 21. århundre, som er et resultat av globaliseringen. De fleste moderne samfunn opplever multikulturalisme, men selvfølgelig med dens forskjellige intensitet og karakter. Moderne flerkulturelle familier er gjenstand for prosessen med kulturelle endringer forårsaket av kontakt med ulike kulturelle systemer, som igjen forårsaker deres transformasjoner, evolusjon og endringer. I henhold til strategiene for en slik prosess er følgende holdninger nevnt i litteraturen:

- integrasjon - involverer å opprettholde kontakt med nye kulturelle påvirkninger, med samtidig behov for å opprettholde sin egen autenticitet;
- assimilering - som består i å avvise kulturell identitet og engasjere seg i nye kulturelle trender;
- separasjon - basert på behovet for å bevare livsstilen til ens kultur, forsvare verdier og tradisjoner som anses som viktige;
- marginalisering - som tap av kontakt med egen kultur, definert som sekundær sammenlignet med nye trender, med samtidig ineffektiv aktivitet i en ny kultur, ofte uforståelig og likevel fremmed.

Oppvekst i en flerkulturell familie

Spesifisiteten til pedagogiske interaksjoner i en flerkulturell familie er mangfoldet av påvirkninger som skyldes at ektefellene kommer fra forskjellige kulturelle kretser. Denne

forskjellen er preget av ulike tradisjoner hentet fra det innfødte hjemmet, ulike historier, språk, skikker, og ofte også religioner eller livssyn. I sammenheng med disse tradisjonene og kulturene til foreldre kombinert i en flerkulturell familie, lærer barnet om verden.

Kulturen til hver person er et resultat av prosessene med sosialisering og oppdragelse.

Faktorene som spiller en viktig rolle i disse prosessene for kulturkildene er: språk, nasjonal gruppe, religiøs gruppe, familie, sosial klasse, organisasjon eller institusjon, media. Hver kultur har sine egne distinkte kjennetegn, som i prosessen med internalisering blir våre egne kjennetegn. Ifølge Jerzy Nikitorowicz har „en familie åpen for kontakter med andre kulturer en kreativ effekt på barnet.” Å vokse opp i møte med mangfoldet av kulturer og tradisjoner kan bygge større åpenhet, et økt nivå av toleranse overfor en annen kultur, annen religion, rase. Vi kan også ha å gjøre med mindre mottakelighet for å akseptere stereotypier, og dermed med et lavere nivå av fremmedfiendtlig eller rasistisk oppførsel. Oppdragelse utført av foreldre fra ulike kulturer er naturlig nok preget av kunnskap om ulike nasjoner, grupper og tradisjoner. I interkulturelle familier blir hverdagslige hjemmesituasjoner (f.eks. feiringer, ritualer, skikker som er viktige for foreldrene) en mulighet for barn til å lære om rikdommen i tradisjonene til to ofte ekstremt forskjellige kulturer.

Dette bidrar til å utvide barns kunnskap om verden og berike dem med ulike erfaringer og opplevelser. Dette gjøres både ved å observere eller delta i ulike ritualer og skikker, men også ved å lære om historien til to forskjellige land og ved å formidle kulturarv. Overføring av kulturarv kan skje muntlig så vel som gjennom reiser til landet for generasjonsfamilier til barnets foreldre.

Et annet trekk ved oppdragelsen som er karakteristisk for flerkulturelle familier, er flerspråklighet. Barn av ektefeller som snakker forskjellige språk har en tendens til å være tospråklige, spesielt i situasjoner der hver av foreldrene kommuniserer med barnet på sitt eget morsmål. I denne sammenheng er det verdt å sitere bemerkningen til H. Grzymała-Moszczyńska: «Når et barn gjøres tospråklig, får det et stort potensial fra starten, fordi bortsett fra den åpenbare muligheten for effektiv kommunikasjon med en større gruppe mennesker (i. forskjellige land), viser studier utført på tospråklige barn høyere nivåer av kreativitet og abstrakt tenkning.

I flerkulturelle familier kan man se konstante, grunnleggende elementer, som: toleranse, åpenhet, empati og dialog. Budskapet om oppdragelse basert på mangfoldet av kulturer åpner for kontakter med mennesker fra andre nasjonale, etniske, religiøse eller kulturelle grupper. Derfor er oppdragelsesprosessen rettet mot å vekke interesse for andre mennesker og deres kulturer, for så å begynne å bli kjent med dem. Oppdragelse i flerkulturelle familier er mer enn bare å lære om andre kulturer, folkløse, språk eller religion, men er først og fremst knyttet til holdningsforming og evnen til å kommunisere med andre. I denne sammenheng bør det bemerkes at interkulturalisme er en samtidsutfordring for både institusjonell oppdragelse og familieoppdragelse. I pedagogiske interaksjoner står interkulturelle familier overfor oppgaven med å opprettholde en balanse i overføringen av verdier og tradisjoner fra ulike kulturer.

Vanskeligheter for flerkulturelle familier innen oppvekstpåvirkning

Når det gjelder funksjonsproblemene til familier med forskjellige kulturer, er to grupper av deres determinanter angitt i litteraturen:

- den interne strukturen i familien, dens samhørighet eller mangel, typer bånd mellom ektefeller og barn, kommunikasjon og dialog;
- miljømessige og eksterne faktorer, blant annet påvirkning fra opprinnelsesfamilier, lokale strukturer og institusjoner som familien er i kontakt med, synes å være viktig.

Den interne strukturen i en flerkulturell familie brytes ofte sammen på grunn av behovet for å migrere medlemmene. Fraværet av en av ektefellene har konsekvenser for hele familien, som er betinget av dens varighet, formål, karakter av separasjon, samt kvaliteten på familieforhold og bånd før migrasjon. Resultatet av separasjon er prosessen med akklimering til de sosiale og kulturelle kravene i landet der migranten bor, og samtidig finne seg selv i en ny situasjon med en midlertidig ødelagt familie.

En annen sak er den såkalte dobbel identitet, som allerede kan forekomme på identifikasjonsnivå med en spesifikk kulturell sfære av foreldre. I en velfungerende flerkul-

turell familie er den postulerte intensjonen å verdsette hver kultur som et potensial for å ta valg. Dette kan imidlertid utjevnes av spenninger og mangel på klart formulerte verdier, noe som kan føre til en tilstand av usikkerhet og splittelse. I oppvekstssammenheng vil dette være et problem og forårsake et gap ikke bare mellom kulturer, men også mellom generasjoner.

Blant vanskelighetene til flerkulturelle familier innen oppvekstinnflytelse, bør fenomenet motvilje fra generasjonsfamilier til ektefellene nevnes til det inngåtte forholdet. Årsakene til denne ugunstigheten er stereotype, negative ideer om opprinnelseslandet til svigerdatteren eller svigersønnen, samt frykten for å miste kontakten med sønnen/datteren og barnebarna. Grunnlaget for denne frykten antas å være troen på at en datter eller sønn vil fornekte sin egen kultur, og dermed – også opprinnelsesfamilien. Dessuten kan familien til hver av ektefellene oppfatte det å velge en partner fra en annen kultur som et slags svik mot verdiene og tradisjonene i hjemmet og samfunnet. Alle disse negative reaksjonene, uavhengig av opprinnelseskilden, kan forårsake en følelse av ensomhet, avvisning av familien, både hos ektefellene og hos barnet som ikke forstår motivene til besteforeldrenes oppførsel. Han ser bare effekten - avvisning, som vil påvirke barnets utvikling i form av selvaksept, bygge sin egen familieidentitet. I flerkulturelle familier kan ulike foreldres verdier og holdninger skape problemer med å definere en sammenhengende måte å oppdra barn på som er akseptabel for begge foreldrene.

Kulturelt mangfold i familien er en faktor som i vesentlig grad påvirker familiens funksjon, både i den indre og sosiale dimensjonen. «Kultur er et produkt av mange generasjoner. Hver av dem arvet et spesifikt sett med verdier, som, kreativt supplert og

bearbeidet, ble gitt videre til neste generasjoner. Disse verdiene, skapt i løpet av den historiske utviklingen av samfunn og gitt videre fra generasjon til generasjon, utgjør en kulturarv. Prosessen med å skape og overføre verdier er et kontinuum, og bevisstheten om kontinuitet er et viktig element i menneskelig identitet. Derfor er en flerkulturell familie et komplekst og flerdimensjonalt utdanningsmiljø. Identitet dannes som en del av interaksjoner, spesielt i familiemiljøet, som gir ulike typer opplevelser, inkludert de av kulturell herkomst, integrert i et sammenhengende system. Forløpet av oppvekstprosessen i familien i området med å forme barn og unges identitet er basert på identifikasjon og å gi meninger (internalisering). Dannelsen av en ung persons identitet skjer i sammenheng med en helhetlig psykofysisk utvikling, derfor bør familiens pedagogiske funksjon utføres i samsvar med begrepet integrert menneskelig utdanning.

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediepresentasjon (.pttx-fil);
- eksempler på kildetekster (nedenfor)

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av lærer vil bli gjennomført på grunnlag av materiell som inngår i multimediapresentasjonen (.pttx-fil). Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- En flerkulturell families funksjon i forbindelse med barneoppdragelse.
- Typiske utdanningsproblemer i en flerkulturell familie.
- Prinsipper for pedagogisk kommunikasjon med et barn.
- Grunnleggende pedagogiske holdninger til foreldre.
- Hva er effekten av globalisering på oppdragelse av barn i familien?

Kildemateriale som skal brukes under øvelsene:

- Kildemateriale:

A.W. Janke, Familieoppdragelse som grunnlag for utvikling av pedagogisk familiologisk orientering, [i:] Familieoppdragelse i teori og praksis. Utviklingen av pedagogisk familiologisk orientering, red. A.W. Janke, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Toruń 2008, s. 298:

«Økningen i antall pedagogiske arbeider om familien, familieoppdragelsen og dens omfattende determinanter, synlig de siste 20 årene, er det beste beviset på at den pedagogiske verden i økende grad respekterer forskningsretningene som er skissert av transformasjonen. Å legge større vekt enn før i analysene av oppdragelse til «familietilstandsfaktoren», derav intensivering av utforskningen av familieoppdragelse, burde bety viljen (intensjonen) til å tildele den moderne familien en rolle (plass) som står i forhold til dens evner og relaterte behov og forhåpninger.

- Kildemateriale:

M. Bereźnicka, Raising a child in a modern family, Kraków 2014, s. 199-201:

„Forfatterne av studien om innvirkningen av generelle sosiale endringer på familien stiller spørsmål ved om det er mulig å snakke om den europeiske familien, de hevder at det blir stadig vanskeligere å snakke om den polske familien som sådan, fordi:” utsatt for globalisering prosesser som er karakteristiske for postmoderniteten, representerer en disharmonisk, globaliserende tilstand, men fremfor alt mister den sine tidligere spesifikke trekk. Modellen skapt av opprørene, kampen for frihet og kreativiteten viet til denne friheten er ikke lenger der. Familien er ikke lenger grunnlaget for den sosiale orden mellom kjønn og generasjoner og lokalsamfunnets aksionormative system.

I globaliseringens tid er det meninger om at man først og fremst bør fokusere på å tilhøre et universelt fellesskap skapt av hele menneskeheten (ifølge etisk kosmopolitisme hevdes det at fødestedet, en bestemt rase, nasjon osv. kun er en tilfeldighet, og derfor moralsk sett ikke så viktig). Ved å erkjenne at man først er et menneske, og først deretter medlem av en bestemt gruppe, tror jeg imidlertid at ekstremt verdifulle universelle verdier kan bekjennes i sammenheng med polsk kultur, skikker og tradisjon. Å respektere arven til våre forfedre og deres idealer er en del av vår identitet. Det er viktig å se et bredere perspektiv, bevissthet om globale problemer er nødvendig, men å introdusere betydelige endringer i individuelle eller sosiale liv, ta initiativ, løse problemer bør alltid starte med det minste elementet - en person (seg selv) - et individ, deretter familie og andre grupper, ytterligere sirkler er lokale, nasjonale, europeiske og eneste globale fellesskap. I denne ordningen inntar familien et unikt sted, fordi takket være det kan en person realisere seg selv individuelt, sosialt og i større skala, med et sterkt grunnlag og et referansepunkt. Det er som et tre som - med sterke røtter, ikke bare vokser over bakken, men også legger ut blader og frukter, og grenene kan gå i forskjellige retninger og vokse veldig høyt. Røtter er ikke ment å holde deg på ett sted, men å være et fundament, for å gi styrke og stabilitet. Det er selvfølgelig snakk om en situasjon hvor oppveksten skjer i en funksjonell, sunn familie, full av kjærlighet, støtte og veletablerte verdier, ellers er ikke sjansene for nevnte utvikling så åpenbare.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1.

Forklar begrepet en flerkulturell familie og presenter betydningen av pedagogisk påvirkning på barn i familien.

Spørsmål 2.

Karakteriser de grunnleggende sjansene og truslene ved pedagogiske interaksjoner i flerkulturelle familier.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 3.

Presenter typiske utdanningsproblemer i en flerkulturell familie.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 4.

Diskuter prinsippene for pedagogisk kommunikasjon med barnet.

Spørsmål 5.

Presenter elementære foreldreholdninger.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 6.

Hvilken innvirkning har globaliseringen på oppdragelse av barn i familien?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

SOSIALE ADFERDSFORSTYRELSE HOS MIGRASJONSBARN

Undervisning 6

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å karakterisere spesifisiteten til funksjonen til innvandrerfamilier i sammenheng med oppdragelsespåvirkning på barn;
- er i stand til å indikere truslene som barn og unge fra migrantfamilier er utsatt for, forklarer årsakene til disse truslene;
- er i stand til å karakterisere grunnleggende atferdsforstyrrelser hos barn, deres årsaker og muligheter for hjelp.

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse
- kunnskapsprøve

Kilde: <https://mindhealth.pl/co-leczymy/zaburzenia-zachowania>

DEL 1 – FOREDRAG

Forstyrrelser i sosial atferd hos barn fra innvandrerfamilier

Åpningen av grensene til vestlige land for folk fra de nye EU-medlemsstatene etter 1. mai 2004 resulterte i en økt strøm av mennesker fra Sentral- og Øst-Europa, inkludert Polen, til Vesten. I tillegg til de positive sidene ved utvandring, som økt inntjening, var det også negative sosiale konsekvenser, spesielt for familier og barn. Avgang av en forelder (foreldre) medfører alltid en endring i barnets livssituasjon. Det er vanligvis ugunstig og kan føre til oppdragelsesproblemer knyttet til manglende tilstrekkelig omsorg for barnet og for stor belastning for en forelder eller foresatt. Noen av de etterlatte barna tilpasser seg de nye familieforholdene, men de fleste synes det er vanskelig å finne seg i den endrede situasjonen.

Spørsmålet om trusler som barn og unge fra migrantfamilier utsettes for, knytter seg til et bredt spekter av problemer som fremstår som trusler mot disse aldersgruppene, uavhengig av situasjonen de befinner seg i. Disse problemene kan omfatte, men er ikke begrenset til: skolefravær, skolesvikt, skolefravall, røyking, alkoholforbruk, bruk av narkotika og andre giftige stoffer, usikker sex og tidlig graviditet, aggresjon og vold, og ungdomskriminalitet, selvmord eller selvmordsforsøk, og andre. De listede truslene/risikoene oppstår faktisk ofte parallelt og henger sterkt sammen. Det er kjent at problemene som dukker opp i barndommen øker i ungdomsårene og blir senere en del av en gitt sosial gruppe.

Familie, skole og likemannsgruppe utgjør den grunnleggende strukturen der et barn tilegner seg en rekke ulike typer erfaringer. De kan skape trusler som i fremtiden blir en direkte årsak til patologisk, risikofylt atferd, som skulking og skolefravall, avhengighet av alkohol og narkotika, risikofylt seksuell atferd, vold og ungdomskriminalitet, selvmordsforsøk. Det bør også bemerkes at forstyrret sosial atferd har en tendens til å eskalere og skape områder i det sosiale livet som er utsatt for patologi rundt seg.

Spørsmålet om forholdet mellom migrasjon av foreldre og forekomsten av risikoen for sosiale lidelser hos barna som blir værende i landet, retter jeg oppmerksomheten mot de grunnleggende utviklings- og aktivitetstilgjengene til individet, som inkluderer familien, jevnaldningsgruppen og skole. Hver av dem kan ha en stimulerende funksjon, men kan også true den riktige utviklingen og sosiale funksjonen til Eurobarn. Den viktigste innflytelsen på den sosiale utviklingen til barn utøves av foreldre, med hvem korrekte relasjoner muliggjør dannelsen av grunnleggende mellommenneskelige ferdigheter og bånd med andre mennesker.

Generelle trusler har sine kilder i tempoet i sosial utvikling og endringer i levekårene til den enkelte og familien, og særlig i tilfredsstillelse av livsbehov. Disse problemene er relatert til makrososiale fenomener og er et resultat av samfunnets og statens funksjon, så vel som sivilisatoriske, økonomiske og moralske endringer, og relaterer seg også til økonomisk migrasjon av befolkningen.

Effektene av disse truslene har konsekvenser for riktig oppfatning og funksjon av boarealet til barn og unge, samt kan være en reell årsak til patologier.

I skolealder og i ungdomsårene skjer det en gradvis „frigjøring” fra foreldrene, men det viktigste er fortsatt relasjoner til dem og følelsen av trygghet og støtte som mot-
tas, samt relasjoner til jevnaldrende og bevisstheten om aksept og anerkjennelse på
deres. del. Barn i skolealder viser mindre og mindre åpent sin tilknytning til foreldrene
og viser mindre og mindre åpent følelsene sine for dem. Et unntak fra denne regelen er
stressende situasjoner for et barn, som utvilsomt inkluderer for eksempel skolestart el-
ler midlertidig fravær fra hjemmet til en eller begge foreldrene, forårsaket av å reise til
utlandet for å jobbe. Slike situasjoner utløser atferd hos barnet knyttet til å søke støtte
fra voksne, oftest selvfølgelig hos mor eller far.

Mangel på omsorg og aktiv hjelp som gis til et individ kan forårsake en rekke utviklings-
forstyrrelser som har konsekvenser for sosial utvikling. Derfor bør det understrekes ut-
over enhver tvil at uorganiseringen av familien forårsaket av migrasjon kan bli en faktor
som forårsaker risikoen for mangelfull sosialisering av barn som blir igjen i landet. Trusse-
len forsterkes av situasjoner der barnet ikke er mentalt forberedt på atskillelse fra forel-
deren. Analyser av forskningsresultater på denne typen områder indikerer et presserende
behov for forebyggende og korrigerende tiltak for å unngå risiko for utviklingsforstyr-
relser hos Eurobarn. Derav, blant annet, budskapet for pedagogisk praksis, manifestert
i overbevisningen om behovet for å forbedre den pedagogiske kompetansen til foreldre
innen riktig implementering av omsorgs- og pedagogisk funksjon og organisering av
bistandsaktiviteter, med særlig vekt på menneskets spesifisitet. utviklingsperioder.

Med begynnelsen av skoleutdanningen blir innflytelsen fra jevnaldrende mer og mer viktig. Kvaliteten på kontaktene med dem, så vel som vennskap, posisjon i gruppen, anerkjennelse eller sympati, påvirker den sosiale funksjonen til individet betydelig i de påfølgende stadiene av livet. I et godt fungerende familiemiljø skaper foreldreforutsetninger for å omgås jevnaldrende fra de tidligste årene og gir i denne forbindelse rimelig frihet til å bygge selvstendige relasjoner. Men hvis familien viser funksjonssvikt forårsaket, for eksempel av manglende interesse for barnets saker, eller misforståelser eller utilstrekkelig kunnskap om arten av kontakter med jevnaldrende, kan slik oppførsel være en kilde til risiko for sosial funksjon på et senere tidspunkt. stadier av livet, uttrykt i harmoniske og tilfredsstillende voksenrelasjoner på jobb, i familien og i det sosiale livet.

Det er frykt for at i familier med ufullstendig struktur, for eksempel på grunn av økonomiske migrasjoner, kan ovennevnte problemstillinger utelates i oppdragelsesprosessen, hovedsakelig på grunn av overskudd av andre plikter som påhviler bare én av foreldrene. Derfor kan euro-migrasjon betraktes som en betydelig risikofaktor for utviklingsforstyrrelser hos eurobarn.

I ungdomsårene er forholdet til foreldre og jevnaldrende fortsatt det viktigste for tenåringer. Ved å analysere betydningen av skole og jevnaldrende gruppe i livet til en ungdom, er det umulig å nevne at på dette stadiet av menneskelivet er det mange endringer, ikke bare i sfæren av ens egen fysiske, men også i sammenheng med familien. I dette miljøet foregår det en viss evaluering som består i å redusere familiens rolle til fordel for likemannsgruppen eller utdanningsmiljøene (organisasjoner, interesseklubber osv.), men til tross for dette er det i familien individet er forberedt på sosiale roller.

En velfungerende familie skaper betingelser, og gir dermed en sjanse til riktig utvikling og et riktig forløp i oppvekstfasen, og tilfredsstiller også ulike psykologiske og sosiale behov hos medlemmene. De viktigste behovene av denne typen inkluderer følelsesmessig tilhørighet, stabilitet og trygghet. Det er i familiemiljøet ungdom får informasjon om livsviktige temaer og har kunnskap om dannelsen av spesifikke behov og interesser. Dette fører til konklusjonen at en velfungerende familie mer eller mindre bevisst implementering et spesifikt system av verdier og normer, og foreldre og ungdom spiller visse roller og implementerer dem i familiens interne struktur. For et ungdomsindivid er familiemiljøet en kilde til sosiale og emosjonelle opplevelser.

Det er den individuelle opplevelsen som utgjør det grunnleggende materialet for psykologisk utvikling. I tillegg påvirker familien ungdom ved å legge forholdene til rette for å få erfaring i en kulturell, kognitiv og emosjonell kontekst. Spesifisiteten til dette utviklingsstadiet består også i å lære å utføre sosiale roller, mestre måtene å handle på samt sosiale og moralske regler for oppførsel. Å leve i en velfungerende familie, hvor det er en sunn ordening av familieforhold med en klar rollefordeling, bidrar til den individuelle utviklingen til et individ i ungdomsårene.

De ovennevnte sjansene som tilbys av en sunn, full familie for det riktige forløpet av sosialiseringprosessen til et individ, avtar definitivt i ufullstendige - migrerende, der en forelder må spille en dobbel rolle.

Å vokse opp og fungere i en forstyrret familie, hvor årsaken til funksjonssvikt for eksempel er euro-migrasjon av mor eller far, skaper ugunstige utviklingsforhold for den allerede vanskelige perioden i livet. Så er det risikofaktorer for utviklingsforstyrrel-

ser hos ungdom, som er basert på måten og kvaliteten på å oppfylle foreldreoppgaver. Noen forskere av fenomenet definerer disse faktorene som psykopedagogiske effekter av euromigrasjon og angir dem som åpenbare determinanter for trusler mot den riktige utviklingen av eurobarn og mot familiens stabilitet.

Disse inkluderer:

- misforståelse av familiens virkelighet knyttet til mors eller fars avgang;
- mangel på stabilisering av familielivets rytme og mangel på kontinuitet i å oppfylle omsorgs- og utdanningsfunksjonen av foreldrene (spesielt i situasjoner med gjentatte turer eller vekslende turer av mor og far);
- svekkelse av båndet og følelsen av lengsel etter den fraværende forelderen, med en samtidig økt følelse av trygghet „mottatt” fra forelderen som bor hjemme og gir støtte i vanskelige øyeblikk;
- omorganisering av den etablerte orden i hverdagen knyttet til det nye omfanget av plikter; overdreven konsentrasjon av den gjenværende forelderen på personen til barnet, som består i å kompensere for fraværet av moren eller faren og overbelaste ham med plikter;
- humørsvingninger forårsaket av gleden ved å møte den fraværende forelderen, assosiert med den ugjenkallelige datoen for separasjon; ekstreme holdninger til den fraværende forelderen: å idealisere ham eller forkleine ham;
- fremveksten av følelser av sterk emosjonell intensitet: sinne, sinne, tristhet, anger, en følelse av forlatthet og ensomhet, spesielt i tilfelle økonomisk migrasjon av begge foreldrene;
- en betydelig forbedring av barnets levkår som følge av foreldrenes arbeid i utlandet kan vekke ungdommenes tro på at materielle goder er øverst i hierarkiet av betydning;
- fravær av en av foreldrene kan bidra til forstyrrelser i prosessen med å identifisere seg med eget kjønn, spesielt i situasjoner med langvarige reiser.

En enslig forsørgerfamilie på grunn av Euro-migrasjon, som på grunn av sine egne interne problemer, feilaktig forberedte en ung person til å gå inn i nye jevnaldrende relasjoner, blir ansvarlig for eksponering for fremveksten og virkningen av risikofaktorer for utviklingsforstyrrelser i Euro-barn. Deres oppførsel vil da sannsynligvis føre til avvisning av familiemønstre og verdier til fordel for de samme som er anerkjent av jevnaldrende.

For unge mennesker fra enslige forsørgere på grunn av euro-migrasjon, der de negative effektene av separasjon ikke har blitt håndtert, og den omsorgsfulle foreldereren viser pedagogisk svikt, kan jevnaldrende gruppen fremstå som en alvorlig trussel mot den riktige sosialiseringprosessen, fordi det kan utløse et sterkt behov for å tilhøre en gruppe, uavhengig av kvaliteten på normene som er anerkjent i den.

I familien, skolen, jevnaldrende miljøet inngår barn og unge relasjoner med betydningsfulle mennesker som har innvirkning på å forme meninger om verden, andre mennesker og om seg selv. Ifølge den systemiske tilnærmingen fungerer både familien, skolen og likemannsgruppen innenfor systemet og forblir under dets innflytelse, og påvirker dermed individet.

Positive interaksjoner utviklet av foreldre, foresatte og lærere mellom dem og barn og ungdom fra euro-innvandrerfamilier gir grunnlaget for riktig utvikling. Dette gjelder i hovedsak implementeringen av omsorgs- og utdanningsfunksjonen, og særlig de påvirkningene hvis målbare effekter vil bestå i minst mulig effekter av separasjon for barn som blir i landet.

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediepresentasjon (.pttx-fil);
- eksempler på kildetekster.

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført med utgangspunkt i materiell som inngår i multimediepresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Innvandrersfamiliers virkemåte i sammenheng med oppdragelse påvirker barn.
- Oppvekstvansker med barn fra flerkulturelle familier.
- Atferdsforstyrrelser hos barn - typer, årsak, hjelp.

Kildemateriale som skal brukes under øvelsene:

Utdrag fra: J. Kurasz et al., Foreldrevansker i ungdomsårene, „Journal of Clinical Healthcare”, 1/2016.

„Ifølge den internasjonale statistiske klassifiseringen av sykdommer og relaterte helseproblemer (ICD-10), er kjennetegnene på atferdsforstyrrelser repeterende og vedvarende mønstre av antisosial, aggressiv og opprørsk oppførsel. Denne atferden resulterer i et alvorlig brudd på forventninger og sosiale normer for en gitt alder.

Indikatorer på slike dysfunksjoner er:

- hyppige slåsskamper
- skulking, rømme hjemmefra,
- mobbe andre
- ligger
- hyppige og voldsomme sinneutbrudd
- opprørsk og provoserende oppførsel
- vedvarende og alvorlig ulydighet, brannstiftelse.

Hvis denne atferden er tilstrekkelig uttalt, og hvis den har forekommet over en periode på mer enn seks måneder, er de tilstrekkelig for en diagnose av atferdsforstyrrelse. Det er viktig å forstå at atferdsforstyrrelser ikke alltid har samme etiologi. Noen kan skyldes problemene familien nå står overfor.

Dette kan være viktige hendelser i familien, som foreldres skilsmisse, fødsel av et barn nummer to, død av en kjær eller et alkoholproblem i familien. Dette er vanskelige situasjoner for barnet, og da er atferdsforstyrrelser et svar på den ikke-tilpassede, med tanke på dets utviklingsbehov, funksjon av familien. En annen årsak til slike problemer kan være dysfunksjonelle oppdragelsesmetoder som praktiseres av foreldre. Samtykkeformen er spesielt farlig, og faren ligger i foreldrenes bruk av ineffektive metoder for å bestemme hvilke regler barnet skal tilpasse seg.

Den vanligste feilen er at ved brudd på reglene fastsatt av foreldrene eller manglende lydighet fra barnets side, formuleres det kun et muntlig budskap (formaning, irettesettelse, trussel osv.) og følger ikke med. ved enhver empirisk handling i form av å trekke passende konsekvenser. Resultatet av slik oppførsel er barnets manglende evne til å internalisere reglene som avgjør om det avviker fra oppdragelsesnormen.

De ovennevnte årsakene har sin kilde i dysfunksjonelle familie- og utdanningsverdier. Imidlertid er det grunner hvis etiologi er organisk, og mer spesifikt, nevrofysiologisk. Imidlertid bør sykdomsenheten som er oppmerksomhetsunderskudd hyperaktivitetsforstyrrelse vurderes.”

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1:

Karakteriser spesifisiteten til funksjonen til innvandrerfamilier i sammenheng med oppdragelsespåvirkning på barn.

Spørsmål 2:

Presenter risikoen som barn og unge fra innvandrerfamilier er utsatt for og forklar årsakene til disse risikoene.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins or other markings on the paper.

Spørsmål 3:

Karakteriser de grunnleggende atferdsforstyrrelsene hos barn, deres årsaker og mulig hjelp.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 4:

Diskuter de grunnleggende pedagogiske vanskene i ungdomsårene.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

MODERNE UTFORDRINGER FOR BARN I FAMILIEN

UNDERVISNING 7

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 60 minutter
- praktiske øvelser - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren er i stand til å karakterisere samtidens utfordringer med å oppdra barn i en familie;
- deltakeren er i stand til å forklare stadier av familiefunksjon i sammenheng med utfordringene med å oppdra og ta vare på barn;
- deltakeren er i stand til å peke på de viktigste sosiale problemene som påvirker omsorgs- og utdanningstilstanden til moderne familier.

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individuell

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- øvelser med multimediapresentasjon, diskusjon, tekst- og bildeanalyse
- kunnskapsprøve

DEL 1 - FOREDRAG

Samtidens utfordringer for å oppdra barn i en familie

Den moderne familien har blitt frigjort fra de fleste av sine tidligere funksjoner. Til en viss grad spiller den fortsatt sin formende og sosialiserende rolle, men ingen blir overrasket eller sjokkert over fødselen og oppdragelsen av et barn i en enslig forsørger. På den annen side er sosialiseringen av et individ overlatt til spesialiserte institusjoner, for eksempel barnehager og skoler. Et omfattende system med ytelse og trygd samt velledige institusjoner frigjør familier fra ansvar for medlemmene.

Syke, gamle og funksjonshemmede i en vanskelig livssituasjon regner mer med sosial omsorg (Auxilium sociale), Caritas, frivillighet, hospits enn med hjelp fra pårørende. Også familiens kulturelle funksjoner er erstattet av media, diskoteker, TV og nylig av datamaskinen og Internett. I denne situasjonen bør man vurdere hva annet en moderne familie kan gi en person og om de vedtatte løsningene er fullt ut berettiget.

I alle eksisterende samfunn møtes vi med familien. Vi kan derfor konkludere med at uten den ville de ikke kunne fungere skikkelig. Spesielle typer samfunn og deres kulturer former og modifiserer formene for familieliv, og tilpasser dem til forventningene til et bestemt samfunn. To strømmer av påvirkning kan legges merke til i den nåværende transformasjonsprosessen. Den første, veldig sterke, fremmet av kirken og høyreorienterte grupper - den patriarkalske modellen for familien. I sin ekstreme versjon negerer den følelsen av kvinners profesjonelle arbeid, forbyr skilsmisse, begrenser tilgangen til prevensjonsmidler, forherliger det å ha mange barn og avskjærer ideologiske påvirkninger som er uforenlige med foreldrenes syn fra barnet (Johannes Paul II, 1986). Den andre modellen for familieliv er basert på mønstre som strømmer fra verden, som er basert på en revurdering av syn på kvinner, barn og ekteskap. Kvinnen ble sett på som en mann likestilt med mannen. Det ble lagt merke til at barnet også har rettigheter.

Ekteskap, på den annen side, kan være en kilde til lykke og oppfyllelse av drømmer. På grunnlag av disse premisene fremstår et bilde av et partnerskapsekteskap, kontrollerende fruktbarhet, liberal oppdragelse av barn, tillater skilsmisse i tilfelle vanskeligheter (Saran, Mikulá, 2006).

Familien fra århundreskiftet og det tredje årtusen er «suspendert» mellom fortid og nåtid. Lite kan eller vil ta over fra fortiden, og han vet ikke hvordan fremtiden vil bli, hvilket verdisystem han skal utstyre barna sine med. I denne periodens pedagogikk oppstår det et gap mellom sosialisering og individualisering og konkurranseevne, som er innskrevet i det kapitalistiske systemet (Żebrowski, 2001).

Familien, som enhver sosial gruppe, er gjenstand for evaluering på grunn av endringer i den indre strukturen og ytre press. Hvorvidt en patologi blir avslørt i familien avhenger av mange destabiliserende faktorer. En av dem er et annet eller upassende formål med ekteskap i individuelle ektefeller og bagasjen av erfaringer fra den opprinnelige familien. Motivasjonen for å gifte seg kan variere og ikke alltid relatert til følelsen paret har for hverandre. Ofte er det å ta en beslutning knyttet til ønsket om å forlate primærfamilien eller å forbedre ens materielle eller sosiale status. Også mangelen på en felles utviklet modell for funksjon i et forhold bidrar til utseendet av patologier. Ulike modeller for lukket

eller åpent – sosialt liv kan være uforenlige. Det er ingen tvil om at ethvert par som fullt ut ville oppfylle ordene i ekteskapsløftene sine, ville være ublu lykkelige. Beslutningen om å gifte seg tas av ulike årsaker.

Det hender at de nygifte ikke bare ikke setter pris på øyeblikkets hellighet, men heller ikke forstår hva ordene som ble sagt i øyeblikket av inngåelsen av det sakramentale ekteskapet er uttrykk for. Hvis de forsto hva de talte ordene og erklæringene betyr, at lovet kjærlighet ikke er et øyeblikks innfall, men et bevisst valg og avgjørelse, hvis de hadde en følelse av ansvar og anstendighet, så ville skjebnen til ekteskap - familier vært helt annerledes. Ekteskap og familier ville være vakrere, bedre og varige, rett og slett lykkeligere. M. Jarosz (Jarosz, 1979) foreslår viktige kriterier for å undersøke etiologien til familiepatologi i form av individuelle stadier av dens funksjon.

Den første fasen er engasjementet, der unge lærer partnerskapskontakt. Uaktsomhet i denne forbindelse kan få konsekvenser i de senere årene av familiens funksjon.

Den andre fasen er perioden med tidlig ekteskap. Tilbakeholdenhet med å vise følelser er synlig her. Å forvente for mye kan føre til skuffelse.

Ektefeller må utvikle sin egen sammenhengende og selvstendige måte å fungere som familie på.

Den neste fasen begynner når babyen er født. Et ektepar blir utsatt for en vanskelig test av en ny organisering av deres felles liv. For mye fokus på barnet svekker forholdet mellom ektefellene.

Den neste fasen - mellom - ekteskap er vanligvis en periode med stabilisering. Problemer med små barn erstattes av gleden av å observere den fysiske og mentale utviklingen til barnet. I denne perioden trenger barn mye oppmerksomhet fra foreldrene. Du kan ikke undertrykke deres individualitet som er nødvendig for å utvikle en moden personlighet. Fokus bør være på stimulerende aktiviteter.

Neste fase begynner med prosessen med at barnet forlater hjemmet. Ektefeller fra stillingen som foreldre går over til stillingen som besteforeldre. Barna forlater hjemmet. Patologier kan fortsatt bli født her, fordi det var dem - barn som forente familien.

Det siste elementet i familiens livssyklus er fasen av pensjonering og alderdom. Hvis et ektepar lykkes med å overvinne prosessen med separasjon fra barn, skriver M. Jarosz, blir denne fasen etterfulgt av en periode med harmoni og tilfredshet. Å pensjonere seg og være sammen hele tiden kan være plagsomt. Måten unge mennesker løser problemet med eldreomsorg, blir en modell for barna deres.

Det er generelt akseptert at en persons biografi begynner med familien. Familien har en betydelig innvirkning på individers oppførsel, deres holdning til andre mennesker, verdienes verden, til systemet med normer og atferdsmønstre. Familielivet begynner før andre miljøer dukker opp i menneskelivet (Adamski, 1982). En velfungerende familie er et betydelig naturlig sosialisering- og utdanningsmiljø for medlemmene. Hvert medlem ser etter støtte, en følelse av trygghet og tilfredsstillelse av grunnleggende emosjonelle behov i den.

Den riktige funksjonen til familien er i stor grad avhengig av mange ytre faktorer som i ulik grad og under ulike omstendigheter påvirker den spesifikke tilstanden til en gitt familie og funksjonene den utfører (Tyszka, 1974). «Dessverre, i midten av forrige årtusen, begynte og utviklet seg en prosess med sekularisering i stor skala fra det attende århundre, med sikte på å ekskludere Gud og kristendommen fra alle områder av menneskelivet. Resultatet av denne prosessen var ofte agnostisk eller ateistisk sekularisme og sekularisering, det vil si den avgjørende og totale utestengelsen av Gud og den naturlige moralloven fra alle områder av menneskelivet» (Johannes Paul II, 2002).

Den moderne familien må ta hensyn til det faktum at dagens verden er en verden av flerveis endringer full av store prestasjoner innen vitenskap og teknologi, men samtidig en verden som opplever terrorisme, vold, økologiske katastrofer, moralske dilemmaer, aksiologisk tomhet, frykt og angst, arbeidsledighet, fattigdom og knapphet. Vitenskapens verden er derfor forpliktet til å forkynne sannheten, å indikere en klar, ren form for politisk, sosialt og økonomisk liv, og spesielt de beste modellene i oppveksten til den unge generasjonen (Gąsior, 2005).

Arbeidsledighet er et veldig farlig fenomen, som ødelegger og desorganiserer livet til en moderne familie. Permanent mangel på arbeid er en faktor som forverrer fattigdom, økonomisk emigrasjon, utdannings- og helseproblemer i familien. De uorganiserte familiene til de arbeidsløse er vanligvis defekte, eller til og med ødelagte og dysfunksjonelle. Resultatet av dette er sammenbrudd av familieband og overføring av negative atferdsmønstre til den unge generasjonen.

En direkte konsekvens av arbeidsledighet er en trussel mot den sosiale tryggheten til individet, familien og hele samfunnet. Dramaet med arbeidsledighet, fattigdom og ofte sult reduserer, noen ganger til og med katastrofale, levekår, forsterker ulike konfliktsituasjoner, maksimerer følelsen av morgendagens usikkerhet, øker tendensen til overgrep, tyveri, vold, voldtekt, alkoholisme, narkotikaavhengighet, seksuell promiskuitet og skilsmisse, ofte til selvmordsatferd, drap og plyndring.

Forlengelse av en slik situasjon og upassende oppførsel resulterer i en fullstendig forringelse av familien og samfunnet, det bryter ned implementeringen av familiens grunnleggende funksjoner, som må oppfylles hvis familien skal vare og oppdra barn [Borkowski, 1996] .

Familien i det 21. århundre er utsatt for en rekke trusler, gjennomgår vidtrekkende transformasjoner, dens sosioøkonomiske behov, interne struktur og funksjoner endres, og innholdet i familielivet endres. Til tross for desorganisering og oppløsning av mange familier, kommer den som institusjon uskadd ut av disse truslene [Tyszka, 1995]. Det er ingen tvil om at transformasjonene som har funnet sted på ulike områder av våre liv de siste årene har hatt innvirkning på den polske familien og dens funksjon.

Potensiell fare som forstyrrer familiens funksjon, er feil familieordninger.

Følgende bør nevnes her:

- familier som er brutt som følge av død av en av ektefellene, forlatte familien av en av foreldrene, separasjon eller skilsmisse,
- familier som er midlertidig brutt som følge av arbeidsledighet, sykdom, økonomisk emigrasjon,
- familier rekonstruert ved gjengifte,
- demoraliserte eller fordervede familier, i konflikt med loven, misbruk av alkohol, seksuelt promiskuose,
- familier som ikke oppfyller sine forpliktelser og erklæringer, foster- og adoptiv-familier.
- I forbindelse med disse mange problemene oppstår følgende spørsmål:
- hva forener, hva skiller oss?
- hvor skal vi og er dette riktig vei?
- hva er menneskeretten til selvrealisering, og hva er ansvaret for andre?
- kan all atferd anses som akseptabel?
- hvor langt kan man gå i veridipluralismen?
- hvordan bygge en kultur for frihet, valg og demokrati?
- kan alle begreper om menneskelig og familie verdier plasseres på samme nivå?
- hva blir konsekvensene av valg mot naturen?
- hva er det ultimate grunnlaget for et godt sivilisert sunt samfunn?

Oppdragelsesfunksjonene som utføres av familien utføres på ulike måter i de enkelte land. De er avhengige av bla. fra å tilpasse oppdragelsesvirksomheten til foreldre og andre familiemedlemmer til barnets oppvekstfaser, dets nåværende behov og evner, samt fra en bestemt oppdragelsesstil som kjennetegner hver familie.

Følgende foreldrestiler er best kjent og beskrevet i litteraturen: autokratisk, demokratisk, liberal og inkonsekvent. Faktisk eksisterer de ikke i ren form. Vanligvis dominerer en av dem, og påvirker den spesifikke atmosfæren i familielivet. Fra synspunktet om feil

som er gjort, er den oftest nevnte, bortsett fra smittsom demoralisering, en overdreven liberal, for streng og inkonsekvent oppdragelse. Radikale endringer i pedagogisk påvirkning er også et urovekkende fenomen.

Selv om oppdragelsesstilen i familien er en svært viktig faktor for personligheten, er det ikke den eneste faktoren. Det forblir i nær sammenheng med foreldrenes holdninger til barnet, med det emosjonelle båndet mellom familiemedlemmer og den generelle atmosfæren i familien (Maciaszkowi, 1991).

Tilstanden til den moderne polske familien og prosessene som foregår innenfor den vekker særlig interesse. Statens pro-familiepolitikk, trusler mot familiens utdanningsfunksjon, patologier og avvik i sosialt og familieliv, og vold i familiesameksistens fortjener oppmerksomhet her. Uansett hvordan familien fungerer, om det er et sunt, moralsk verdifullt miljø, eller om det viser klare trekk ved patologi - i hvert tilfelle former det personligheten til barnet og ungdommen, den sosiale holdningen bestemmer skjebnen (Izdebska, 1993).

Fra et pedagogisk og psykologisk synspunkt er familiens sosialiserings-, utdannings- og omsorgsfunksjoner spesielt viktige. Det handler om prosessen med å bli kjent med og bli med i det sosiale livet, ta i bruk verdier, normer, atferdsmønstre, lære hvordan man oppnår suksess i samfunnet. I dagens virkelighet forverres dette

problemet enda mer av: den nevnte arbeidsledigheten, materiell deprivasjon, økonomisk utvandring av foreldre og den s.k. Europeisk foreldreløshet, motvilje til å lære, demoralisering av familie- og seksualliv (kjendis, barnløshet, sodomi, konkubinat, skilsmisse og barnemord).

Den dramatiske moralske situasjonen i det moderne samfunnet bør motvirkes av familiens utdanningsaktivitet, som ikke kan erstattes av noe annet miljø, på grunn av typen bånd til familien og det faktum å ha en som er moralsk og sosialt sanksjonert (Lisowska, Gąsior, Linowski, 2007). «I dag er det et spesielt behov for vitnesbyrd. Det trengs familier som ikke lar seg rive med av samtidens kulturelle trender inspirert av hedonisme og relativisme, og som fremfor alt vil være klare til å utføre sitt oppdrag i kirken og i samfunnet med sjenerøs dedikasjon» (Benedict XVI, 2006).

Symptomer på krisen til den moderne polske familien i et globalisert samfunn (kjendis, barnløshet, abort, prøverørsbefruktning, kloning, homofili og lesbianisme, singleliv, eutanasi, skilsmisse) bør mottas med stor bekymring av alle samfunnskretser, og ikke med en slags modernistisk glede over at dette overbevisende produktet av tidligere levde moral er i ferd med å kollapse. Ulykken til våre familier og deres strålende sosial-pedagogiske forutsetninger har blitt en uhemmet nedbrytningsprosess, lik og like katastrofal, som tidligere infiserte vestlige land (Slany, 2002).

Økende bekymring for familiens materielle velvære, noe som resulterer i behovet for profesjonelt arbeid fra kone og mor, mann og far, ofte i utlandet, fører til forsømmelse av familieplikter, inkludert hovedsakelig oppdragelse. De pågående endringene utvidet også spekteret av omsorgs- og utdanningsproblemer, slik som fritidsliv, fritid, omsorg for helse, forlenget tiden for vedlikehold av barn. I noen tilfeller eksisterer ikke familien engang. I tillegg kommer problemet med familieoppløsning og dets dysfunksjonalitet (Ćwiek, 2002).

De siste årene har den polske virkeligheten avslørt enda en svært viktig betingelse for unge menneskers sosiale situasjon. Det dreier seg om betydelige hindringer for den faglige starten til unge mennesker som går ut fra videregående og til og med høyere skoler. For en stor del av unge mennesker forlenger disse vanskene avhengighetsperioden enda mer, noe som ikke bare resulterer i utvidelse av disse sirklene, men også forårsaker utålmodighet, frustrasjon, bitterhet og en følelse av håpløshet (Nowak, 2003). Å flytte de øvre aldersgrensene for ungdomsårene utover tjueårsalderen er også en betydelig avvik fra menneskelivets naturlige perioder og sykluser (Cudak, 2007).

Ikke uten betydning for kommunikasjon og relasjoner i familielivet er atmosfæren som råder i det, som er frukten av den daglige innsatsen til alle familiemedlemmer, spesielt foreldre. Familiebånd bør bygge på noe enda mer grunnleggende enn å være far eller mor. Det handler om å skape en viss virkelighet som berører ulike former for personlighetsuttrykk, som intelligens, emosjonalitet, moral, estetikk eller sosialt liv. Foreldre må være klar over at familiens natur og karakter, som et livs- og kjærlighetsfellesskap, gjør den til det viktigste forberedelsesstedet for livet i samfunnet. Ikke bare skjebnen til barnet, men også hele samfunnet avhenger av forløpet og effektene av denne forberedelsen. Bare en slik familie kan bestemme fremtiden til Europa og verden (Cudak, Marzec, 2005).

Desorganiseringen av familien medfører betydelige, negative sosiale konsekvenser, det er årsaken til sammenbruddet av forhold og mellommenneskelige forhold. Grupper

og individer oppstår fra eksisterende lover og normer, institusjoner fungerer ikke som de skal, eksisterende sosiale normer blir foreldet.

Personlige mønstre går i oppløsning, livsplaner faller fra hverandre, nåværende interesser forsvinner, innholdet i moralske følelser endres, det intellektuelle grunnlaget for refleksjon som kontrollerer følelser går tapt. For hvert år som går, senkes „toleranselinjen” for ulike misgjerninger som uorganiserer familien. Vi slår rekorder i antall skilsmisser, voldtekter, drap, ofte under påvirkning av alkohol. Vi får den såkalte «uønskede» barn fra ødelagte og uaksepterte ekteskap. Vi er i ferd med å bli et farløst samfunn

DEL 2 – ØVELSER

Pedagogiske hjelpemidler:

- multimediapresentasjon;
- eksempler på kildetekster.

Øvelser i form av en diskusjon initiert og moderert av foreleser vil bli gjennomført med utgangspunkt i materiell som inngår i multimediapresentasjonen. Deltakerne vil bli bedt om å diskutere problemstillingene som presenteres i forelesningen.

Temaer for diskusjon:

- Samtidens utfordringer med å oppdra barn i en familie.
- Stadiene i familiens funksjon og utfordringene med å oppdra og ta vare på barn.
- Virkningen av sosiale problemer på omsorgs- og utdanningstilstanden til moderne familier.

Kildetekst som skal brukes under øvelsene:

Utdrag fra: D. Kiełb-Grabarczyk, Oppvekst under press, eller barndom av det 21. århundre, „Oppdragelse i familien”, vol. VIII, 2/2013, s. 317-329:

„Den teknologiske sivilisasjonen er årsaken til revurderingen av hva folk trodde på for et titalls år siden. I dag sies det mindre og mindre om solidaritet, rettferdighet eller menneskeverd. Ofte hører vi begreper som effektivitet, presisjon, hastverk, selvforsyning eller tilgjengelighet. Samfunnet og dets representanter begynner å lukke øynene for det faktum å sette en mann med sine elementære behov til side, prioritere det som er produktet av hans sinn og hender - og hva som kan oppsummeres i ordet „produksjon”.

Familiens situasjon i den moderne verden er gjenstand for mange studier og diskusjoner. Resultatene deres viser hovedretningene for endring, der den formelle karakteren til familieinstitusjonen er svekket, forbundet med en klar rollefordeling og hierarkiske relasjoner (inkludert maktforhold) til fordel for den økende rollen som uformelle bånd, personlige relasjoner og emosjonell atmosfære.

Dagen i dag – full av uro, tapte betydninger, erosjon av verdier, preget av svekkelse av autoriteter, avslører et nytt bilde av barndommen, bildet av en generasjon som er altfor kontrollert, overvåket og bortskjemt. Det er en vanlig oppfatning at presset fra forbrukerkulturen fører til at tradisjonelle verdier, livsmønstre og tenkemåter forsvinner. Det er ofte antatt at familien mister sin betydning - skjøvet i bakgrunnen av karriere, profesjonell og materiell suksess. Familien - som det naturlige miljøet for menneskelig vekst og utvikling, den primære konteksten for denne utviklingen - er det sterkest modellerende miljøet først og fremst i forhold til barn, men også dets voksne medlemmer, som foregår i henhold til spesifikke mønstre og verdier som fungerer i det. Oftest, gjennom naturlig sosialisering, reproduseres situasjonen til voksne, hovedsa-

kelig foreldre. Dette er ikke bare effekten av å velge visse modeller for atferd og tenkning, men ofte av økonomiske og sivilisasjonsmessige forhold samt mulighetene og tradisjonene knyttet til dette. Fenomenet med stadig mer distinkt differensiering av holdninger, utdanningsstrategier og dermed livssjansene til den unge generasjonen blir også synlig i Polen. Familien betyr oftere og oftere at foreldre prøver å investere i barn for enhver pris, tilfredsstiller deres behov vurdert i henhold til deres egne ideer om livssuksess, eller modeller foreslått av media eller vestlige modeller. Oftest er dette forbruksbehov, inkludert, avhengig av mulighetene, barnets sivilisasjonsmiljø (datamaskin, audio- og videoutstyr, mobiltelefon), mat, klær, sportsutstyr og visse måter å tilbringe fritiden på. Forbrukerbehov, tilfredsstilt fra en tidlig alder til prisen av noen ganger store ofre, forårsaker en økning i krevende holdninger. Presset av muligheter, tilgjengeligheten av varer og tjenester, reklamemekanismer stimulerer nye behov av denne typen i alle familiemedlemmer. Familien blir et miljø der alle stiller krav til alle, hovedsakelig materielle, men også psykologiske.

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

Spørsmål 1:

Karakteriser moderne utfordringer med å oppdra barn i familien.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 2:

Forklar stadiene i familiens funksjon i sammenheng med utfordringene med å oppdra og ta vare på barn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 3:

Presenter de viktigste sosiale problemene som påvirker omsorgs- og oppvekstvilkårene til moderne familier.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 4:

Diskuter de viktigste oppdragsstilene.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spørsmål 5:

Forklar viktigheten av riktige relasjoner i familien for oppdragelsen av et barn.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4 INTERKULTURELL DIALOG

EKSEMPLER PÅ INTERKULTURELL DIALOG BASERT PÅ POLSKE OG NORSKE ERFARINGER

UNDERVISNING 1

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren kjenner de teoretiske begrepene knyttet til kulturens funksjon,
- deltakeren er i stand til å gjenkjenne arten av relasjoner mellom kulturer, å definere disse eller andre fenomener av relasjoner mellom ulike kulturer
- deltakeren er i stand til å utvikle følsomhet for mangfoldet av kulturer, å ha en følelse av respekt for representanter for andre kulturer.

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- kunnskapsprøve

DEL 1 – FOREDRAG

Et møte mellom kulturer i den moderne verden

Begrepet KULTUR brukes til å definere den åndelige og intellektuelle sfæren av menneskelig aktivitet, som står i kontrast til naturen, til tilstanden til urbarbariet. Begrepet kultur forbindes ofte med begrepet sivilisasjon. Tradisjonelt er kulturbegrepet definert som et ideologisk, sublimt område, knyttet til spiritualitet, en ikke-utilitaristisk sfære. Begreperne „ånd”, „sjel”, „geni”, „nasjonal karakter” er assosiert med det. Kultur faller sammen med nasjonal identitet.

Det latinske ordet cultura betydde jordarbeiding. I de toskulanske diskursene utvidet Cicero bruken til det intellektuelle området, og kalte filosofi „åndens kultur” (cultura animi). Dermed betydde kultur en spesifikk innsats rettet mot å transformere menneskelig tenkning på en måte som er analog med transformasjonen av den naturlige verden som et resultat av tilsiktet menneskelig aktivitet (jorddyrking).

Kultur er skapelsen av et menneskelig fellesskap, ikke-menneskelig kultur kan ikke eksistere. Det er eller har vært mange ulike kulturer i verden, som er et resultat av ulike skiller mellom individuelle samfunn.

Kultur dekker et spesifikt rom som gjør at det kan lokaliseres og lokaliseres. Denne plassen kan utvides eller trekke seg sammen. Det er ikke direkte avhengig av geografiske forhold – naturlig, selv om naturen ofte setter grensene for kulturrommet (f.eks. Karpattene). Kultur kan overvinne geografiske grenser, noen ganger spre seg til hele kontinenter (europeisk kultur, amerikansk kultur, etc.).

En spesiell type kultur som kan identifiseres ved å peke på et spesifikt territorium og de etniske samfunnene som bor i det eller et samfunn basert på samfunnsideologi er nasjonal kultur.

Et konsept som ligner på kulturbegrepet er sivilisasjon. Den er mer romslig og har ulike forhold til kultur. I dette foredraget antar vi at sivilisasjon er et begrep som ligner på kultur.

Sivilisasjon er et konsept som er overordnet kultur fordi, som for eksempel den amerikanske statsviteren Samuel P. Huntington mener, sivilisasjonen er den største kultu-

Figur 1. Landbruk i det gamle Roma. I gammel tid betydde det latinske ordet cultus også kult i religiøs forstand.

Kilde: <https://imperiumromanum.pl/gospodarka/rolnictwo-Rzym/>

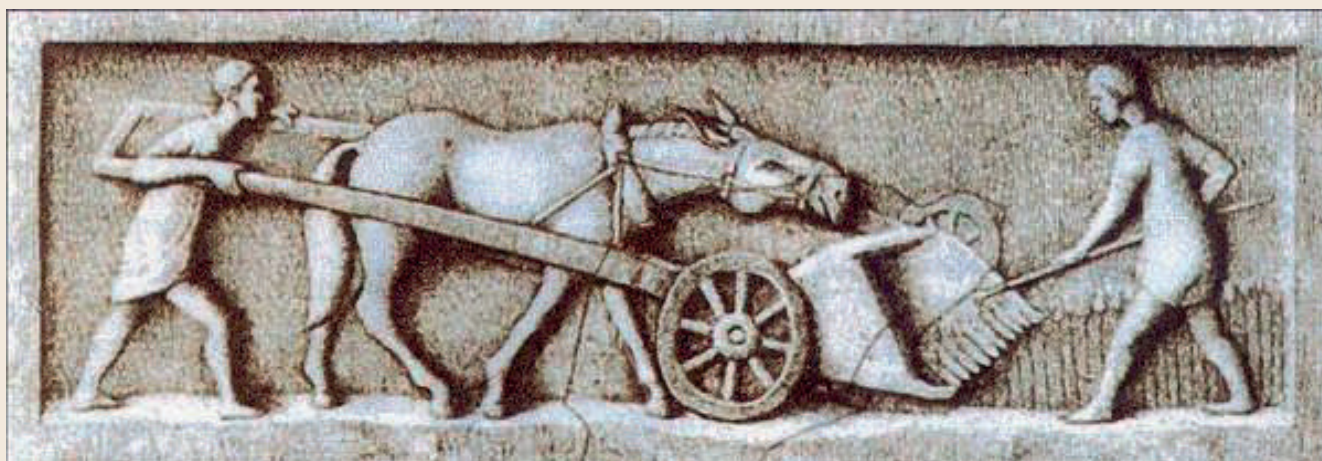

Fig. 2. Scene med religiøse ritualer i det gamle Roma

Kilde: <https://c7.alamy.com/compfr/bjyy6o/monde-antique-l-empire-romain-la-religion-l-etat-de-sacrifice-pour-souvetaurilla-dieu-mars-a-l-occasion-de-lustrum-l-expiation-et-de-puri-bjyy6o.jpg>

relle enheten, den høyeste kulturelle grupperingen av mennesker, det bredeste planet for kulturell identitet, det største „oss”, det største gruppe som vi kan identifisere oss følelsesmessig med.

Kulturrommet utvikler seg i en viss dynamikk.

- Det oppstår på et bestemt sted: et fjell, slott, templer, festningsverk, etc.;
- Den sprer seg til steder som ikke har noen direkte forbindelse med opprinnelsesstedet;
- Det kan eller kan ikke stoppe ved naturlige grenser (hav, fjell, elver, ørkener, skoger, sumper, kløfter, innsjøer, etc.);
- Kultur forvandler et typisk geografisk rom, og gir det en spesifikk og unik karakter.

Hver kultur må ha sine grenser, noen ganger ganske flytende eller midlertidige. Grensene er markert på den ene siden av templer, tidligere festninger, forsvarsmurer, festningsverk osv., og på den andre siden av påvirkningsområdet til et gitt språk, alfabetet det er skrevet i og skikker og skikker som er typiske for et gitt språk. en gitt kultur (spise visse retter, feire de samme høytidene på forskjellige datoer (f.eks. gregoriansk, juliansk).

Utenfor grensene til en gitt kultur er det rom: a) kulturelt fremmede, b) kulturelle tomrom (ørkener, hav, fjellområder, etc.). Hvert kulturområde er delt inn i to sfærer: sentralt og perifer, hvor kulturer ofte blandes. Denne inndelingen er ofte ganske vilkårlig. Noen ganger, i periferien, intensiveres egenskapene til en gitt kultur for å understreke tilstedeværelsen av innflytelsen til en gitt stat eller samfunn i områdene den anser som sine egne.

Den sentrale sfæren er preget av en høy metning med homogene elementer, som gradvis fortynnes mot periferien, hvor kulturer blandes. Denne inndelingen fungerer imidlertid ikke alltid, fordi periferien også kan ha intensiteten av kulturelle impulser som overføres fra sentrum.

På kulturens møtepunkt kan det være ulike former for interkulturelle kontakter:

- Progressiv ekspansjon av en kultur (K1) mot en annen, svakere en (K2), noe som fører til at K2 forsvinner eller degenereres.

Et eksempel på slike relasjoner kan være tyskernes kulturelle erobring av områdene bebodd av de hedenske stammene til Prusaie, og Preussens dominans av den latintyske kulturen.

- Sammenstøtet mellom to relativt sammenlignbare kulturer K1 og K2 og den konstante spenningen i deres grenseland i en situasjon med gjensidig aversjon mot kulturelle lån.

Et eksempel kan være tilstedeværelsen av kirker og ortodokse kirker i grenselandene, hvor påvirkningene fra kulturen til den romersk-katolske kirke, den ortodokse kirke og protestantiske kirker møttes.

- Gjensidig ignorering av både K1- og K2-kulturer som „vender ryggen til hverandre”, ikke gjør krav på naboterritoriet, ikke ser på hverandre, ikke konkurrerer med hverandre.

Slik eksisterte for eksempel kristne og jødiske samfunn side om side på steder med felles sameksistens. Tilstedeværelsen av ghettoer skilt fra den kristne delen av byen vitnet om ønsket om å isolere begge befolkningsgruppene.

- Gradvis interpenetrering av både K1- og K2-kulturer og dannelse av en synkretisk kultur, tatt i betraktning verdiene til K1 og K2, som imidlertid er en helt ny

Fig. 3. Ortodokse kirke i Warszawa, et symbol på russisk herredømme i Polen
Kilde: <https://warszawa.naszemiasto.pl/byla-symbol-rosyjska-wladzy-w-warszawie-piekna-cerkiew/ar/c1-3958878>

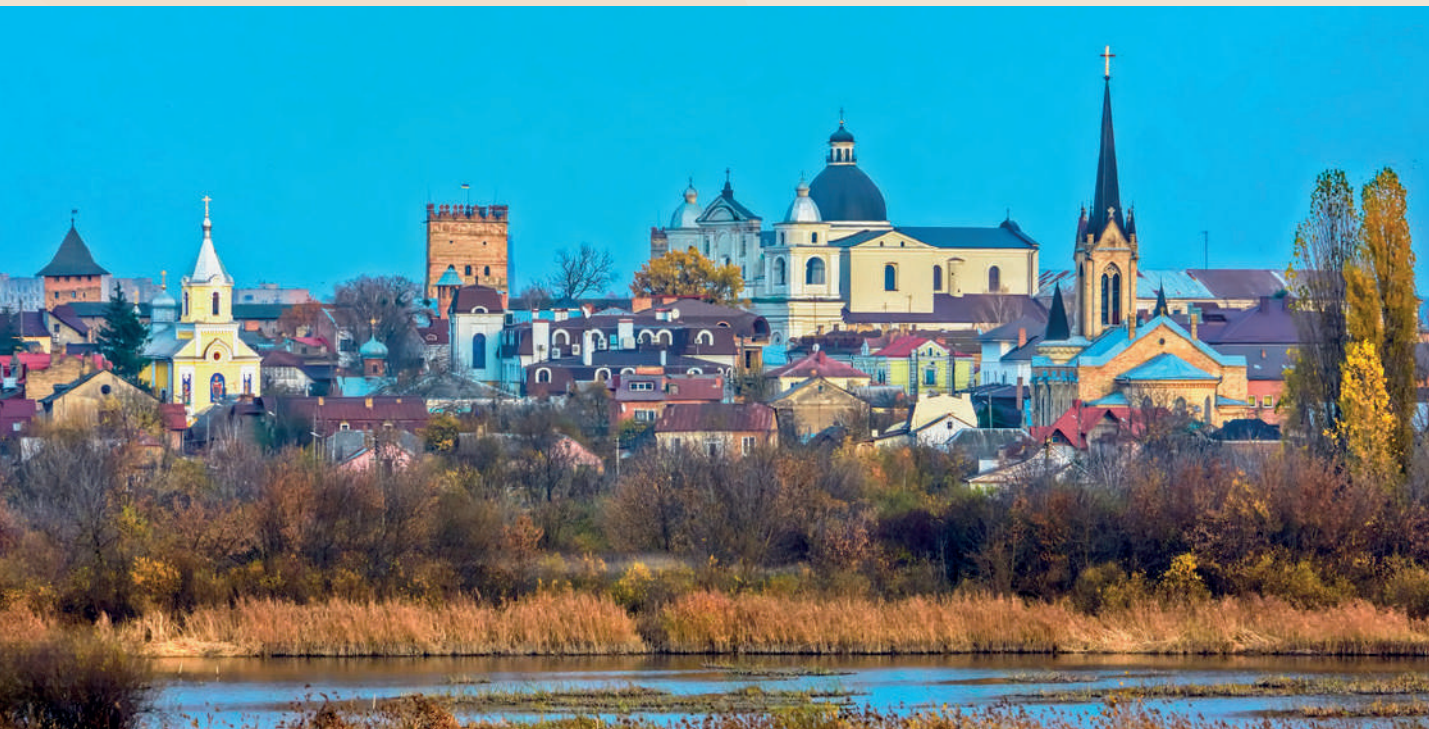

Fig. 5. Lutsck landskap i Volhynia. Side ved side er det silhuetter av den ortodokse kirken, den katolske katedralen og den lutherske kirken

Kilde: <https://podroze.onet.pl/ciekawe/lutck-na-wolyniu-atrakcje-co-zobaczyc-przednik/gwp-qqzo>

Fig. 6. Warszawa-gettoen i mellomkrigs-tiden

Kilde: <https://podroze.onet.pl/aktualnosc/getto-warszawskie-bylo-najwieksze-w-europie-80-lat-temu-zamknieto-jego-granice/bjmcscd>

Fig. 7. Tidligere Uniate-katedralen i Chełm

Kilde: <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/15967,chem-poznobarokowy-ze-spol-katedralny-z-bazylika-naroda-nmp-i-klasztorem-dawniej-bazylianow-%28xvii.html>

K3-kultur. Som en konsekvens kan det være tre kulturer parallelt, to kulturer (når K1 eller K2 forsvinner), eller bare én K3, som følge av diffusjonen av K1 og K2. Derfor behandles periferien med mistillit av sentrum, hvis oppgave er nasjonal samling, vekst, og ikke utvisking av landegrenser.

Et talende eksempel på denne typen forhold kan være kulturen i Uniate Church i krysset mellom påvirkningene fra katolisisme og ortodoksi.

Der kulturer møtes og grenser krysses, finner fenomenet spredning av kulturer sted - prosessen med direkte eller indirekte penetrering av elementer fra en kultur inn i en annen.

Ewa Nowicka peker på flere regelmessigheter ved kulturell spredning. De er [Nowicka 1998, s. 153-154]:

- Diffusjon er vanligvis en toveis prosess (selv pålagt diffusjon). Dette betyr imidlertid ikke at det er symmetrisk, for oftest spiller den ene kulturen rollen som mottaker i større grad enn den andre.
- Diffusjon skjer oftere mellom romlig nære kulturer enn fjerntliggende. Intensiv diffusjon i en kultursfære kan være ledsaget av ingen endring i andre sfærer. Er det en særlig varig kulturkontakt, spenner spredningen vidt – den dekker gradvis nye kultursfærer.
- Jo flere elementer som er lånt i en gitt kultur, jo lettere blir nye elementer tatt i bruk. Selv spredning av individuelle elementer kan forårsake dype kulturelle transformasjoner.
- Jo større forskjeller det er mellom kulturene som diffusjonen fant sted i mellom, jo viktigere tilpasningsendringer i mottakskulturen kreves av det lånte elementet

slik at innlånet ikke forårsaker forstyrrelser og ikke går i oppløsning av den gitte kulturen. Elementer av eksplisitt kultur er mer utsatt for diffusjon enn implisitte.

Akkulturasjon

Det gjelder prosessene for kulturelle transformasjoner og er en slags kompleks diffusionsprosess. Dette fenomenet finner sted under forhold med nær, multilateral, permanent kontakt mellom samfunn som er kulturelt svært forskjellige fra hverandre. Det er en spesiell type sosialisering og består i å „ta over kulturinnhold som er forskjellig fra de som individet skaffet seg tidligere” (Piotr Sztompka).

Det er en relativt rask, til og med voldelig prosess, som finner sted i en generasjons liv.

Assimilering

Liknende konsept som akkulturasjon. Det fører til at et individ utenfor en gitt innvandringsgruppe eller en underordnet gruppe er fullt integrert i den dominerende sosiale verdenen som mottar dem.

Et kjent eksempel er miljøet til assimilererte jøder.

Polakker med jødisk tro, den største gruppen assimilasjonister i kongeriket Polen, var tilhengere av akkulturasjon og nasjonal assimilering. De forsto det som en gradvis oppgivelse av det jødiske språket og skikkene og adopsjonen av det polske språket og kulturen. De postulerte en gradvis sekularisering og polonisering av jødisk utdanning. De forsøkte å reformere det tradisjonelle selvstyret, noe de gjorde i Warszawa, og tok nøkkelposisjoner i synagogetilsynet (1841). Å forlate jødedommen ble fordømt av dette miljøet. De prøvde også å lage et program for tilbedelsesreform – de overtok det tyske begrepet reformjødedom, med polsk som prekenspråk. De utviklet en ny modell for religiøsitet. Ved å følge prinsippet om „å være en jøde hjemme og en mann på gaten”, fordømte de all religiøs prangende og pietistiske holdninger, spesielt tilstedet i hasidismen. Dette miljøet var sentrert rundt det polskspråklige ukebladet „Izraelita” (1866–1915), utgitt av Samuel Cwi Peltyn. Polakker av den jødiske troen, som samarbeidet med positivistene, bidro til formidlingen av liberalismen, de spilte også en viktig politisk rolle, og representerte jødedommens tilhengere foran polske myndigheter og samfunnet.

Kilde: <https://sztetl.org.pl/pl/slownik/asymitacja>

Den motsatte prosessen til assimilering er dissimilering. Det betyr fenomenet tvungen eller frivillig fremmedgjøring av mennesker assimilert i et gitt fellesskap. Et eksempel er de rasistiske lovene i Det tredje riket, samt i Ungarn og Slovakia under andre verdenskrig. Det er tvungen dissimilering, tvunget på mennesker av jødisk avstamning. Frivillig dissimilering var re-etnisering av det sosiale livet og opprettelsen av nasjonale gettoer i USA.

Integrasjon av kulturer

Å adoptere verdiene til en annen kultur betydde ikke å gi opp identiteten til ens egen kultur. De opprinnelige kulturelle elementene er innlemmet i det nye kultursystemet, det vil

si at de er integrert, takket være hvilke synkretiske kulturformer ofte skapes. Et karakteristisk trekk er at de opprinnelige formene ikke er fortrent og permanent marginalisert.

I den moderne verden er det et globalt møte mellom kulturer eller sivilisasjoner. Overvinne grenser og barrierer av geografisk karakter takket være moderne kommunikasjonsmidler samt den utbredte globale digitaliseringen av informasjonsrommet.

På denne måten møtes kulturer eller sivilisasjoner i større skala. Samuel Huntington kalte dette fenomenet «Clash of Civilizations».

Sivilisasjonen er en slags „felles base” for individuelle etniske og nasjonale kulturer, og den primære rollen i å definere identiteten til individuelle sivilisasjoner spilles av religion, som for det første - et forhold som vanligvis går utover en etnisk eller nasjonal gruppe, for det andre - som et sterkt bånd, transcendent.

Huntington avviser derfor tesen om individuelle sivilisasjoners raseidentitet.

„Sivilisasjon og rase er imidlertid ikke identiske. Mennesker av samme rase kan tilhøre forskjellige sivilisasjoner, og en sivilisasjon kan kombinere forskjellige raser.” Som eksempel nevner han de «store misjonsreligionene» – kristendommen og islam, og skaper multirasiale samfunn. Derfor er dialogen mellom disse store kulturene - sivilisasjonene - interreligiøs.

Ifølge Huntingtons avdeling eksisterer følgende sivilisasjoner i den moderne verden: kinesisk, japansk, hinduistisk, islamsk, ortodokse, vestlig, latinamerikansk, afrikansk. Det er også andre inndelinger i kulturer og sivilisasjoner.

Vår vestlige sivilisasjon stammer fra tradisjonene til den latinske kirken, den romersk-katolske kirke og også de protestantiske kirkene.

Fig. 8. Vorontsov-palasset på Krim, et eksempel på integrering av orientalske elementer i europeisk arkitektur

Kilde: <https://abcwypoczynku.info/najwieksze-atrakcje-krymu-palac-woroncowa/>

DEL 3 – KUNNSKAPSPRØVE

SPØRSMÅL

Hva forbinder og hva skiller begrepene kultur og sivilisasjon?

.....

.....

.....

Hvilke kulturer finnes i Øst- og Nord-Europa?

.....

.....

.....

Gi eksempler på sameksistens mellom ulike kulturer.

.....

.....

.....

Vennligst oppgi eksempler på materielle monumenter på grensen til kulturer.

.....

.....

.....

Hvordan kan gjensidig penetrasjon og gjensidig «ignorering» av kulturer se ut?

.....

.....

.....

Gi et eksempel på forsvinningen av en av kulturene ved møtepunktet for ulike kulturelle påvirkninger.

.....

.....

.....

Vennligst beskriv fenomenet kulturell assimilering. Gi eksempler.

.....

.....

.....

Hva er fellestrekkene for kulturen til vestlige (latinske) og østlige (ortodokse) sivilisasjoner.

.....

.....

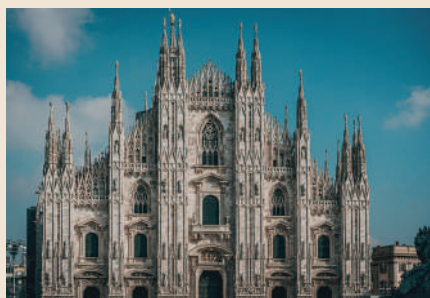
.....

Hvilket av følgende symboler refererer til sivilisasjonene nevnt i forelesningen:

.....

.....

.....

a)

b)

c)

d)

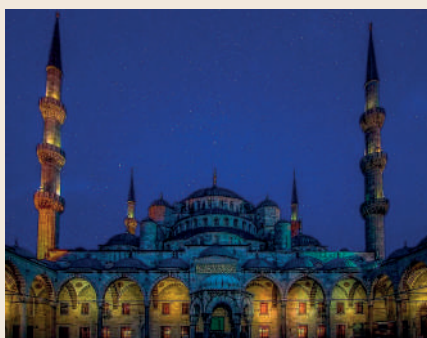
e)

f)

g)

h)

OPPLEVELSEN AV DIALOG AV RELIGIONER OG KULTURER I DE TIDLIGERE POLSKE „GRENSELANDENE”

UNDERVISNING 2

LÆREPLAN

- innledningsforelesning - 45 minutter
- kunnskapsprøve - 15 minutter

MÅL

- deltakeren kjenner de teoretiske begrepene knyttet til kulturens funksjon,
- deltakeren er i stand til å gjenkjenne arten av relasjoner mellom kulturer, å definere disse eller andre fenomener av relasjoner mellom ulike kulturer
- deltakeren er i stand til å utvikle følsomhet for mangfoldet av kulturer, å ha en følelse av respekt for representanter for andre kulturer.

ARBEIDSFORMER

- kollektiv
- individ

METODER:

- konvensjonell forelesning med innslag av samtale
- kunnskapsprøve

DEL 1 – FOREDRAG

Norges erfaringer med gjennomføringen av prosjektet med dialog mellom religioner og kulturer er i stor grad en videreføring av det historiske arbeidet som er skapt i grenselandene til den tidligere polsk-litauiske staten, Det polsk-litauiske samveldet. Multietnisiteten og multikulturalismen i de polske landene nevnt i de forrige forelesningene var en møteplass for ulike religioner og kulturer, og illustrerer prosessen med dialog, gjensidig forståelse og gjensidig penetrasjon.

Til tross for sin multikulturalisme, var ikke den polsk-litauiske staten en udefinert enhet i religiøs eller politisk forstand. Det ble skapt i kretsen av latinsk kultur, det var et land med en dominerende katolsk religion, et land der polsk kultur ble universelt akseptert av alle innbyggere som tilhørte de opplyste klasser. Et spesifikt symbol på dette landet kan være kapellet St. Treenighet ved Lublin-slottet, hvor de strenge gotiske formene til den latinske tradisjonen smeltet sammen med bysantinsk-rutenske malerier som er karakteristiske for den ortodokse kirken. Sammen med dette var det et katolsk tempel, grunnlagt av den polske kongen og storhertugen av Litauen, Władysław Jagiełło. Mangfold integrert i en spesifikk og strengt definert helhet når det gjelder doktrine.

Nasjonale minoriteter som bodde i Utkant Polen tilhørte individuelle kulturelle og sivilisasjonssamfunn, skapte sine egne kulturelle rom, bevarte sin kulturelle og nasjonale identitet, og brukte rettighetene og privilegiene gitt av staten i form av en konge og en storhertug.

Rommet for latinsk kultur, hovedsakelig assosiert med polakker og gjennomgått kulturell polonisering gjennom århundrene, gikk utover den polske etniske gruppen. Det inkluderte også tyskere, italienere, skotter, tsjekkere og andre.

Figur 1. Det hellige treenighetskapellet ved Lublin-slottet

Kilde: <https://teatrnn.pl/leksykon/artykuly/freski-w-kaplicy-troicy-swietej/>

Fig. 2. Latinsk katedral i Lviv

Kilde: http://wow.lovetotravel.pl/katedra_lacinska_we_lwowie

Funksjonene var:

- Plasseringen av byer under tysk (Magdeburg) lov, systemet med lokale myndigheter og prinsipper for sosial funksjon.
- Tilstedeværelsen av katolske templer med former som er karakteristiske for de arkitektoniske stilene som er dominerende i en gitt periode: romansk, gotisk, renessanse, barokk, klassisistisk.
- Bruke et skript basert på latinske bokstaver, latin, tysk, polsk.

Fig. 3. Ortodokse kirke i Drohobych

Kilde: <https://www.krajoznawcy.info.pl/stara-swiatynka-na-liscie-unesco-25363>

- Iført kostymer som er karakteristiske for Vest-Europa, i form av polske nasjonal-drakter (adel og borgerskap).

Rommet til den bysantinsk-rutenske kulturen der de ruthenske folkene (forfedre til moderne ukrainere, hviterussere og russere) befant seg, var et senter som andre nasjonale grupper som kom til grenselandene også graviterte. Ortodokse grekere, serbere, vlachere, moldavere og andre sluttet seg til den. Dens karakteristiske trekk var:

- Ortodokse og uniate templer som refererer til den bysantinske stilen, som imidlertid gjennom årene har blitt påvirket av latin.
- Bruk av skrift basert på det kyrilliske alfabetet, bruk av det gamle kirkeslaviske språket i liturgien og det ruthenske språket i offisielle dokumenter og skrift.
- Bruken av den julianske kalenderen i den religiøse sfæren.
- En omfattende, fargerik folkekultur på vei inn, som også påvirker det latinske sivilisasjonsrommet.

Rommet til jødisk eller jødisk kultur angår først og fremst den tallrike jødiske befolkningen som bor i grenseområdene, men også individuelle Karaim-sentre lokalisert i Litauen og Ruthenia. Karaittene var tilhengere av en særegen versjon av jødedommen, og i motsetning til Jødene var de av tyrkisk avstamning. Jødisk kultur var preget av:

- Hermetisk karakter, isolasjon fra det kristne rom.
- En egen kalendersyklus og en annen ordning av sosialt liv som følge av den.
- Sentrum av det jødiske religiøse livet var synagogen (synagogen), og den til karaittene) Bruken av hebraisk skrift, hebraisk i den religiøse sfæren og jiddisch eller polsk i hverdagen.

Rommet til armensk kultur var direkte relatert til den armenske befolkningen som bodde i grenselandene fra 1000-tallet. Det var gjenkjennelig av:

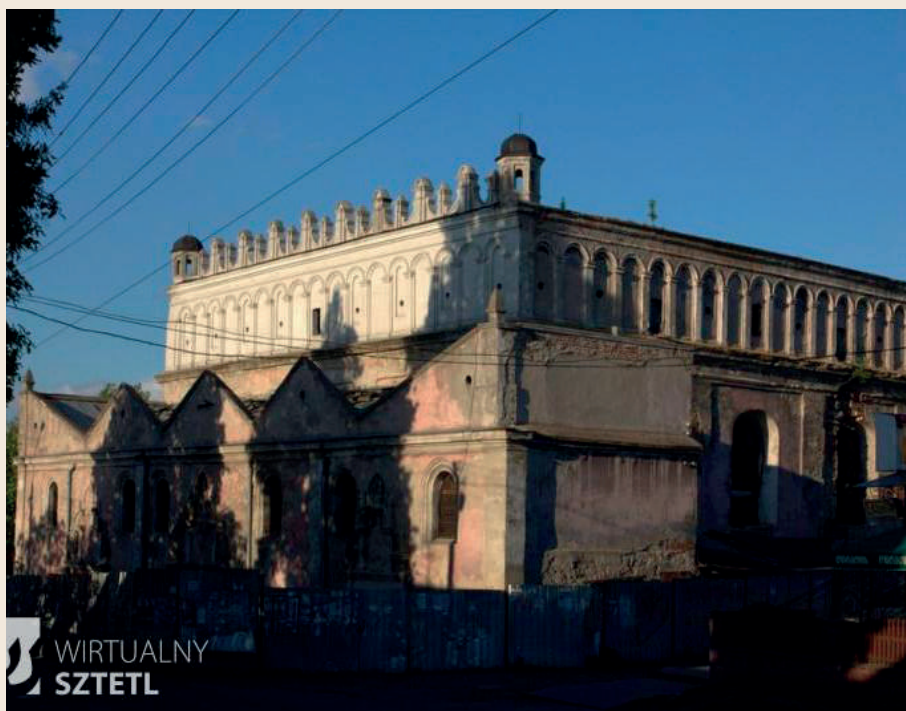

Fig. 4. Synagoge i Żółkiew

Kilde: <https://sztetl.org.pl/pl/media/21285-zolkiew-wielka-synagoga>

Fig. 5. Karaim kenesa i Vilnius

Kilde: <https://www.vilniusplayground.com/uncategorized/kenesa/>

- Tilhørighet til den armenske kirken, forskjellig fra katolisisme og ortodoksi. Fra begynnelsen av 1600-tallet inngikk armenerne i Polen en union med Roma og ble latinisert.
- Bruken av det armenske alfabetet, det gamle armenske språket - Grabar - i liturgien og Kipchak-språket (krim) i dagligtale. Fra 1700-tallet var det en utbredt språklig polonisering av armenerne.
- Forbindelse med landene i Østen gjennom handel og produksjon av orientalske gjenstander.
- Åpenhet for romanisering og polsk påvirkning.

Fig. 6. Armensk katedral i Lviv

Kilde: <https://i.pl/katedra-ormianska-we-lwowie-i-jej-tworcy-wystawa-w-wilanowskiej-oranzerii/gh/c15-14448505>

Fig. 7. Moskeen i Kruszyniany i Podlasie
Kilde: https://pl.wikipedia.org/wiki/Mosque_w_Kruszyniany#/media/File:Mosque_w_Kruszyniana%u0107_B.jpg

Rommet for muslimsk kultur inkluderte tatariske bosetninger i Litauen og Ruthenia. Tatarer, eller „muslimer”, skilte seg fra andre innbyggere først og fremst ved deres religiøse annerledeshet, ofte assosiert med et fiendtlig element. Tatarer var en relativt liten hermetisk gruppe mennesker som bodde i landsbyer blant ruthenske bønder (hviderussere og ukrainere). De karakteristiske trekk ved deres kultur var:

- Islamsk sosial ordning, bruk av muslimsk sedvanerett.
- Religiøst liv sentrert rundt moskeer.
- Bruken av det arabiske alfabetet og det arabiske språket i religiøst liv. Gradvis polonisering og rutenisering.
- Tilknytning til den tradisjonelle livsstilen knyttet til ridning.

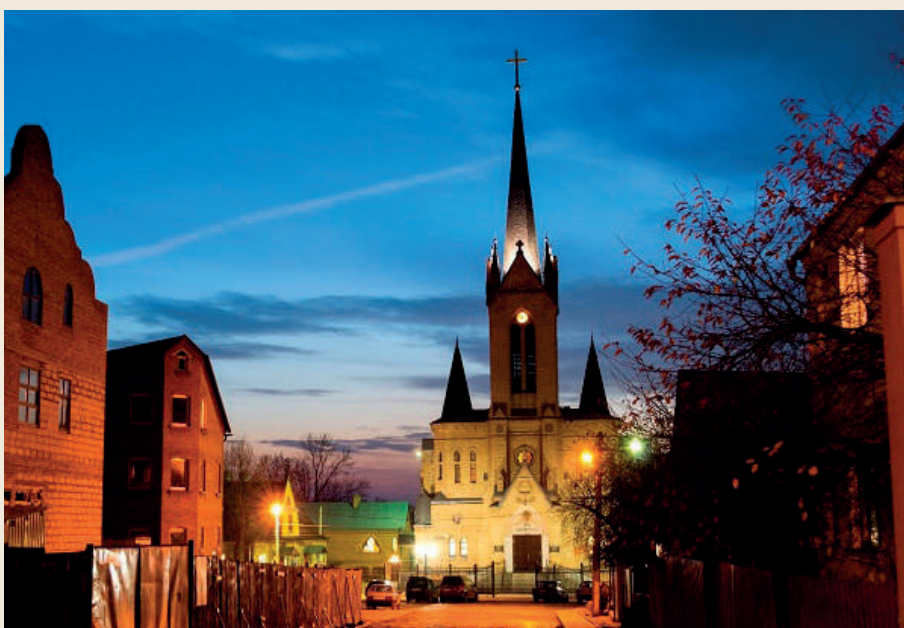

Fig. 8. Luthersk kirke i Łuck
Kilde: <https://www.visitlutska.com/pl/kosciol-evangelicko-augsburski/>

I tillegg var det også andre nasjonale og kulturelle grupper som dukket opp litt senere (tyske protestanter, tsjekkiske katolikker og ortodokse, ruthenske bønder (hviterussere og ukrainere) som godtok protestantiske bekjennelser) som imidlertid ikke hadde stor innvirkning på den kulturelle paletten. av grenselandet.

Møtestedene og interkulturell dialog i grenselandet til den polsk-litauiske staten var byer. Vi skal se på eksempler på slike møter og deres arv.

Eksempel på Lviv

Byen Lwów, som tilhørte de ruthenske fyrstene, ble en del av den polske kronen i 1340 som et resultat av dynastiske avtaler.

Da Casimir den store lokaliserte byen under Magdeburg-loven i 1356, ga han rett til alle innbyggere - polakker, rutenere, armenere, jøder og tatarer - til å beholde sin religion, lover og skikker. Takket være dette var byen frem til andre verdenskrig en flerkulturell mosaikk og sete for hele tre erkebispedømmer – romersk-katolske, armenske og senere ortodokse og gresk-katolske.

Lviv-patrisiatet besto av en blanding av ulike nasjonaliteter, religioner og raser: polakker, tyskere, italienere, ungare, skotter, franskmenn og andre. dannet en latinsk gruppe, Ruthenians, Grekere, Vlachs tilhørte tilhengerne av den ortodokse kirken. Over tid ble den første gruppen, som senere ble sluttet til armenerne, polonisert, og den andre rutheneren. Fra 1300-tallet hadde jødene sin ghetto i Lviv, tatarer og karaitter forsvant.

Etter hvert som byen utviklet seg og dens betydning som et viktig handelssenter ved krysset mellom handelsruter økte, ble den etniske paletten til Lviv stadig beriket:

„Alle storfe som drives fra Podilly og Moldavia til Italia passerer gjennom denne byen. Jeg har reist gjennom halve Europa, besøkt de mest kjente byene i verden, men jeg har aldri sett så mye brød i noen av dem. Det er en enorm mengde øl og honning, ikke bare lokalt, men også importert. Vinen kommer fra Moldova, Ungarn, Hellas. Noen ganger kan du på markedet se mer enn tusen fat vin i hauger. I denne byen, så vel som i Venezia, vil folk fra hele verden møte Rinka i kjolen sin: kosakker i store hauger, russere i hvite hatter, tyrkere i hvit chalmas, tyskere, italienere, spanjoler - i kort kjole. Alle, uansett hvilket språk de snakker, vil finne sitt eget språk her.

Byen ligger langt fra havet i mange mil, men når du ser folkemengdene av kretnesere, tyrkere, grekere, italienere som fortsatt er på skipet, rote i malmasiske tønner på torget, ser det ut til at det er en havn utenfor byport, „- slik ble det skrevet om Lviv en kjøpmann fra Gdańsk, Martin Gruneveg. Det var begynnelsen av 1600-tallet og tiden da Lviv ble den største og mest utviklede byen i landet, og overgikk til og med befolkningsnivået i utviklingen av Kiev.

DEL 2 – KUNNSKAPSTEST

Hvilke gjenkjennelige tegn i det offentlige rom vitnet om tilstedeværelsen av jødisk kultur i grenselandene?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Eremitasjen i Telemark som eksempel på tverreligiøs dialog i Norge

UNDERVISING 3

LÆREPLAN

- introduksjonsforelesning - 45 minutter

DEL 1 – FOREDRAG

Katolisismen nådde landene i det moderne Norge i middelalderen. Tradisjonelt er kirkenes begynnelse knyttet til virksomheten til kong Olaf Haraldsson (1016-1028), baptisten i Norge. Han regnes som en hellig martyr som ga sitt liv for sin tro.

St. Olaf er æret av katolikker, ortodokse og norske lutheranere, som ikke anerkjenner helgener, men respekterer tradisjon og historie knyttet til statens og kristendommens begynnelse i Norge. St. Olaf var den siste helgenen anerkjent og æret av katolikker og ortodokse før oppdelingen av kirken i vestlig og østlig.

St. Olaf er den siste vestlige helgen som ble kanonisert før det store skismaet i 1054, også æret i den ortodokse kirke. Det liturgiske minnesmerket faller 29. juli. Mange kirker viet til St. Olaf. Ortodokse templer dedikert til denne helgenen ble reist i Konstantinopel, nær Veliky Novgorod, i Old Ladoga. I øst, ikoner av St. Olaf. En av de eldste er på en søyle i krypten til Fødselskirken i Betlehem. Relikvier av St. Olav, i tillegg til Norge, er i det ortodokse klosteret St. Nicholas the Wonderworker i Florida.

I 1164 ble han kanonisert. Etter døden til St. Olaf gjorde mer for kristningen av Norge enn i sin levetid. Han var en martyr, en helgen, en helt som brakte kristendommen til hedningene (Dead). Til tross for at Olaf hadde mange fiender i Norge og i utlandet i løpet av sin levetid, begynte kulten av denne første skandinaviske helgen å utvikle seg kort etter hans død og gjennom århundrene formet den kristne identiteten ikke bare til nordmenn, men også til innbyggerne i hele nord. Europa. Tallrike kirker viet til ham ble bygget i Skandinavia. Graven til St. Olav i Nidaros (i dag Trondheim) var et av de mest populære pilegrimssentrene. Nesten overalt hvor skandinaverne nådde, spredte kulten av denne helgenen seg.

Figur 1. Hellig Olaf, skytshelgen og døper av Norge
Foto: W. Osadcz

Selv om dagens Norge er et land med en dominerende posisjon av den protestantiske kirke når det gjelder religion (Den norske kirke, tilsvarende den luthersk-augsburgske kirken), er feiringen av minnet om den katolske helgen en viktig begivenhet over hele landet. St. Patricks Day Olavsdagen er en viktig helligdag, og Nidarosdomen i Trondheim 29. juli stilles til disposisjon for katolikker i forbindelse med feiringen av den hellige messe.

Protestantismens fremgang på 1500-tallet førte til eliminering av den katolske kirke fra det offentlige liv. Det var først på midten av 1800-tallet at katolisismen igjen begynte å fungere lovlig i Norge. Imidlertid ble denne kirkesamfunnet assosiert med utlendinger, behandlet som fremmed for innbyggerne i landet.

Den katolske kirke kom tilbake til sine fulle rettigheter med konsolideringen av det sivile samfunn etter andre verdenskrig. Som andre kirker og religiøse grupper nyter den likestilling og fulle rettigheter. Etter den dominerende protestantiske kirken, den lutherske kirken som nordmenn flest tilhører, og islam, er katolisismen den tredje mest populære religionen i Norge. Ifølge tilgjengelige data utgjør tilhengerne hans 3% av hele befolkningen. Imidlertid vokser dette antallet stadig. Dette har sammenheng med tilstrømningen av innvandrere som bekjenner denne troen, hovedsakelig fra Polen. Den katolske kirkes hoved bispedømme er i Oslo. De to andre, Trondheim og Tromsø, fungerer som apostoliske administrasjoner. Viktigere er at katolske kirker hovedsakelig ligger sør i landet. Derfor, når du migrerer nordover, kan du ha problemer med å delta på messen regelmessig i ritualet ditt.

Den katolske kirke i Norge vokser stadig. Hovedårsaken til dette er tilstrømningen av migranter, spesielt fra Polen og Litauen, men det er fortsatt konverteringer, sier biskop Erik Varden fra territorialprelaturet i Trondheim. Han bemerker at tidligere konverterte kristne fra andre kirkesamfunn til katolisisme her i landet. I dag er de stort sett ikke-tro-

Fig. 2. katolsk messe ved Nidarosdomen
Foto: W. Osadczy

Fig. 3. Inngang til eremitasjen ved Tinn i Telemark.
Foto: W. Osadczy

Fig. 4. Utsikt fra eremitasjen

ende. Oppdagelsen av den katolske kirke faller sammen med oppdagelsen av tro, legger biskop Varden til.

Den katolske kirke er nå blitt en møteplass for ulike nasjonaliteter og trosretninger i Norge.

I Tromsø, bispedømmets hovedstad, i St. Kristus kongen, folk med over 40 nasjonaliteter er registrert. Polakker og filippinere dominerer egentlig, men det er også litauere, eritreere, tamiler (fra Sri Lanka), rwandere og mange andre. Det filippinske samfunnet er ganske stort. Det er hovedsakelig kvinner som kom hit og giftet seg med nordmenn. Selv om det også er hele filippinske familier.

Et spesielt sted for norsk katolisisme er en eremitage i fjellet over en bratt skråning over Tinnsjø i Telemark.

Trappistmunker bodde her i årevis, og dannet „Hylland Munkelyd” („Hylland-munkfamilien”). Faren kom fra USA og to religiøse brødre fra Estland. De ber på latin, engelsk, norsk, estisk, polsk og ukrainsk for fred og forsoning. Det er et sted hvor den klassiske regelen for vestlig klosterliv blir observert: Ora et labora - be og arbeid!

Dagen er delt mellom bønn, fysisk arbeid, åndelig lesning og messefeiring. (etter p. Roberts død bor hvert munk i en egen trehus, men måltidene inntas sammen. Det største huset ved siden av kirken brukes som klosterets spisesal. Her er det også kjøkken og fellesrom. er et relativt stort bibliotek under kirken, ingen vannforsyning eller gass Den store gamle ovnen varmes opp med ved og vann helles fra fjellkilder i en bøtte Munkene er vegetarianere, de følger St. Benedikts regel, de leder et enkelt, asketisk liv, lenge før spørsmålene om økologi og spare penger ble publisert energi, implementerte de disse postulatene i livene sine.

Grunnleggeren av eremitasjen var far Robert fra USA. 17 år gammel gikk han inn i et kloster og tilbrakte 54 av sine 88 år i Norge. Han sa om seg selv: «Jeg vokste opp i den

lille byen Forestville, Connecticut. Allerede som 12-åring visste jeg at jeg ville inn i et kloster. Men abbeden ba meg vente til jeg var 17." Beslutningen om å gå inn i klosteret ble støttet av moren til den fremtidige presten, en troende katolikk av irsk opprinnelse. Han gikk inn i novisiatet på Rhode Island. Etter et år med dannelse brant klosteret ned og 150 munkar flyttet til et nytt kloster. Far Robert ble ordinert i klosteret St. Joseph i Spencer, Massachusetts i 1955 i en alder av 23.

En ung trappistprest hjalp til med å grunnlegge et nytt kloster i Colorado i 1956.

Så, fra 1957, fortsatte han utdannelsen i Roma og studerte teologi. Under oppholdet i Den evige stad ble han instruert av abbeden til å studere spansk med tanke på senere å grunnlegge et kloster i Argentina. I en alder av 26 ble han novisiatmester for 30 lekbrødre i klosteret sitt. Det var planlagt å utnevne ham til overordnet for det nye klosteret i Chile. Men den unge presten mente det var en for stor oppgave for ham. Etter en tid ble han sendt til Argentina som nybegynnermester. Som han selv nevnte, var konstant reise mot hans natur og kall. For å avskjære seg fra den daglige kjas og mas bestemte han seg for å holde seg rolig på et bortgjemt sted.

Gradvis modnet ideen om å bli en eremitt. Han søkte råd hos den kjente trappisten og forfatteren Thomas Merton fra Our Lady of Gethsemane Monastery i Kentucky. Han anerkjente p. Robert som en eremitt.

Mens han fortsatt studerte i Roma, møtte far Robert den norske trappisten John Willem Gran fra Caldey Abbey. Gran ville samle trappistene for å stifte et nytt fellesskap i Norge. Men denne planen mislyktes da en gruppe nederlandske munkar fikk tillatelse

Fig. 5. Et portrett i naturlig størrelse av far Robert i eremitasjerommet

Foto: W. Osadczy

til å etablere et sekularisert klostersonn på øya Bornholm. Her ble Myrendal kloster grunnlagt.

Far Robert, som eremitt, bodde i en liten hytte i Andesfjellene, og levde et liv i henhold til regelen til St. Benedikt. Han ble kalt til Norge av samme munk Gran, som i mellomtiden ble biskop i Oslo. En bitende kald januardag i 1967 befant eremitten far Robert seg i Norge. Ved hjelp av noen få norske katolikker klarte de i 1968 å finne en liten gård i skogen ovenfor den vakre bygda Austbygde i Tinn-provinsen. Bonden som eide jorda lot ham villig bli.

Pappa Robert husket: «P. Finn D. Thorn fra Oslo, en dominikaner som advarte meg, sa med et smil: «Telemarkingene vil aldri akseptere deg og vil aldri forstå din livsstil!» Senere måtte han innrømme at han tok helt feil. Folket i Tinn tok imot meg med åpne armer og kalte meg munken hans (munken vår). De sa til fremmede: „Han snakker språket vårt!” (på dialekt) Han bodde der i 10 år til abbeden sa at hans eneboerliv skulle utvikle seg i et kloster. Senere fant han et gammelt nedlagt småbruk i Hovin. Det var her Eremitasjen Hylland Munkelyd („Hylland Munkefamilien”) oppstod. Først ble han hjulpet av en annen trappistbror Kasimir fra klosteret hans i USA. Han skrev i gjesteboken til klosteret 31. mai 1978: «I går kom jeg til Hylland fra mitt kloster i Spencer, Massachusetts, USA.

Hensikten med å komme til Norge er å støtte bror Robert i å skape et lite samfunn av cisterciensere. Det er en «historisk anledning» ettersom dette cistercienserklosteret i Norge har blitt vekket til live igjen for første gang siden reformasjonen. Med Guds hjelp og bønn, takket være støtten fra mange fantastiske mennesker, skal vi slå røtter og blomstre her.

Bror Ryszard Kasimir, O.C.S.O.».

Gjennom årene har 20-30 unge menn oppholdt seg her i kortere og lengre perioder for å se om trappistlivet i den norske skogen kan være deres kall. Men som med opplevelsen av å bo i klostre, prøver mange, men få blir. Så, i 1994, kom bror Serafim og ble her. Takket

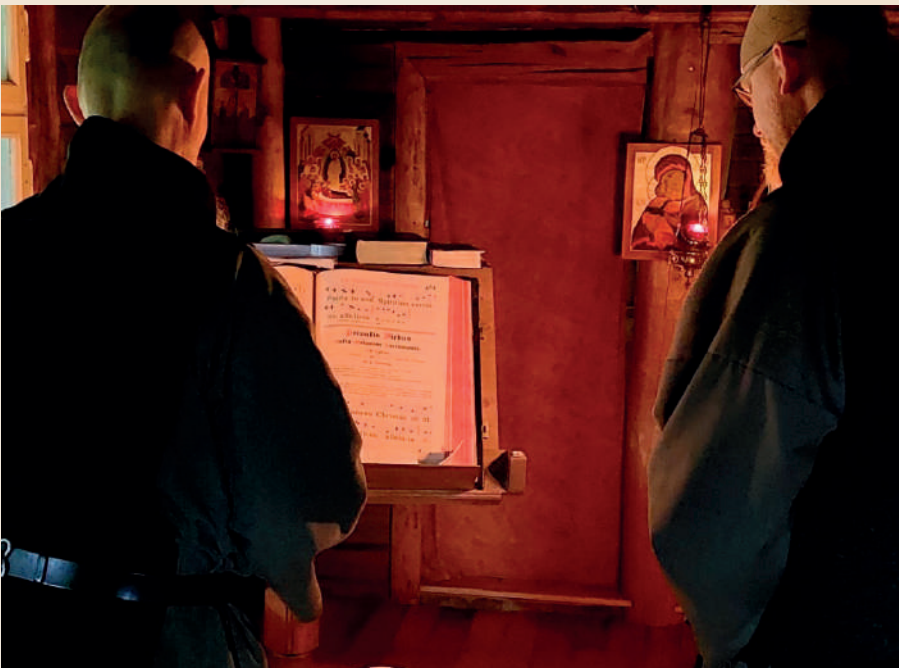

Fig. 6. Kirke på eremitasjen og driftsbygningene

Foto: W. Osadczy

Figur 7-8. Tradisjonell bønn i henhold til regelen om St. Benedikt feiret foran ortodokse ikoner og en provisorisk ikonostase

være hans erfaring som byggherre ble det bygget nye strukturer i eremitasjen. Celler for munkene ble bygget, kirken ble gjenoppbygd. Og da bror Miikael ble med i eremitasjens liv i 2010, ble det skapt et ekte fellesskap.

Far Robert likte ikke å være sentrum for oppmerksomheten til journalister som kom for eksotiske opplevelser. Uansett, etter å ha tilfredsstilt nysgjerrigheten til oppdagerne av den opprinnelige livsstilen blant munkene som ikke kjente til elektrisitet, gass og vannforsyning, etter besøkene, kom de ikke tilbake hit på lenge. På den annen side kom pilegrimer jevnlig for oppriktig bønn og opplevelse av askese.

Fig. 9. View from the hermitage library to the lake between the mountains
Photo: W. Osadczy

APPENDICES

THE ORIGIN OF POLISH MULTICULTURALISM

Multiculturalism – explanation of the term

Monument to Multiculturalism by Francesco Pirelli in front of Union Station in Toronto

Photo: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Reach_Toronto.jpg

(lic. CC BY 3.0)

Territory and multiculturalism

Migration and human mobility versus multiculturalism

Mieszko I, illustration from the work of Rev. Jan Głuchowski, *Icones książąt i królów polskich*

Jan Matejko, *The Introduction of Christianity to Poland*

Benedictine Abbey in Tyniec

(Photo: Jerzy Strzelecki – Own work

Saint Dominic, sculpture by Nicolo dell' Arca [1493]

Photo: public domain

Francis in a poor habit. Fresco from Sacro Speco in Subiaco, 13th century.

The range of German settlement in the east

Establishment of a new village. Illustration from *Sachsenspiegel*

Replicas of Polish coronation insignias made in 2001–2003 in Nowy Sącz by a team of goldsmiths led by antiquarian Adam Orzechowski

(Photo: Gryffindor – Own work [lic. CC BY 3.0].

The Polish-Lithuanian state during the reign of Władysław Jagiełło

Act of Union of Krewo, 14 August 1385

Archives of the Kraków Cathedral Chapter

Act of Union of Horodło, 2 October 1385

The Princes Czartoryski Library in Kraków

Coronation letter from Kalmar 13 July 1397

Photo: own based on. J. Małek, *Historia Norwegii* [do roku 1814], Toruń 2019, p. 222

Chapel of the Holy Trinity in Lublin

Cathedral Church in Sandomierz

Polish Sejm under Aleksander Statute of Jan Łaski of 1506.

Allegory of the Polish Crown and Lithuania on the monument to the Union of Lublin in Lublin

TOWARDS A MULTINATIONAL AND MULTI-RELIGIOUS COMMONWEALTH

Timeline of Polish-Lithuanian relations

Act of Union of Krewo, 14 August 1385

Archives of the Kraków Cathedral Chapter

Map of Poland and Lithuania during the reign of Władysław II Jagiełło [1386–1434]

Act of union in Horodło, 13 October 1413 National Museum in Kraków, Department of the Collection of the Princes Czartoryski Museum

Boulder commemorating the 500th anniversary of the signing of the Mielnik Union in Mielnik

Polish Sejm under Aleksander, Statute of Jan Łaski of 1506.

Crown Sejm during the reign of Sigismund II Augustus, Photo: Woodcut from Jan Herbut's work, *Statutes and Privileges of the Crown...*, Kraków 1570, Sejm Library, public domain

The Crown of the Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania before the Union of Lublin [1561]

Act of the Union of Lublin of 1 July 1569

Jan Matejko, *Union of Lublin*, painting from 1869

Polish-Lithuanian Commonwealth in 1569

Coat of arms of the Polish–Lithuanian Commonwealth

ETHNIC AND RELIGIOUS MOSAIC OF THE POLISH–LITHUANIAN COMMONWEALTH

Electio Viri column in Warsaw, Poland

Timeline of Polish-Lithuanian relations, the Sejm during the reign of Sigismund III Vasa [1587–1632]

Warsaw confederation act of 28 January 1573, The Central Archives of Historical Records in Warsaw

Languages in the Polish–Lithuanian Commonwealth

Nationalities of the Commonwealth: Polish nobleman, unknown author, Wilanów Museum Photo: public domain, Officer of the Zaporozhian Cossacks in 1720, Clothing of Polish Jews in the 17th and 18th centuries

Nationalities of the Commonwealth: J. Ch. Weigel, Armenian merchant, 17th century, Crimean Karaites in traditional dress [19th century engraving], Tatar archer, painting by Wacław Pawliszak

Religions in the Commonwealth approx. 1573

ECUMENISM AS INTERFAITH AND INTERCULTURAL DIALOGUE

Ecumenism:

- from Greek: oikoumene – the world inhabited by people
- movement for Christian unity
- spiritual, scientific and practical ecumenism
- narrow and broad meanings
- the ultimate goal of the ecumenical movement is to achieve full unity among all Christians

The Polish experience of ecumenism:

- Polish Ecumenical Council:
- Churches that have legal personality and their members profess faith in the Triune God: Father, Son and Holy Spirit and recognize Jesus Christ as
- The Baptist Church in Poland, the Evangelical Church of the Augsburg Confession in Poland, the Evangelical Methodist Church in Poland, the Evangelical Reformed Church in Poland, the Polish Catholic Church in Poland, the Old Catholic Mariavite Church in Poland and the Polish Autocephalous Orthodox Church

Roman Catholic Church

- Polish Episcopal Commission for Ecumenism
- The influence of John Paul II
- Week of Prayer for Unity
- Declaration on mutual recognition of the validity of baptism (2000)
- Ecumenical translation of the Scriptures (2008)
- Practical steps

Norwegian experience of ecumenism

ATTITUDES OF CHURCHES AND RELIGIOUS GROUPS TOWARDS MIXED MARRIAGES

MIXED MARRIAGES – UNDERSTANDING AND CHARACTERISTICS

THEOLOGICAL DIFFICULTIES ASSOCIATED WITH MIXED MARRIAGES

The essence of marriage – understanding its goals and sacramental nature

Christian Churches and Communities do not present a unified doctrine on this issue, although all of them, referring to Scripture, point to its religious character (from the Christian point of view) and refer to the dedicated teaching of the Lord Jesus on marriage.

Despite this, however, there are discrepancies in this area. Some of them have been well-established for a long time:

- some faith traditions see Christian marriage as a sacrament from Jesus Christ,
- others, on the other hand – while not denying the religious dimension of marriage – see it more in secular and temporal terms, referring rather to God's creative design for man;
- some traditions explicitly point to love and the transmission of life as fundamental and inextricable goals of marriage;
- others, on the other hand, distribute the priorities in a different way.

Part of the discrepancy is the result of recent changes in Western societies. While some Churches and ecclesial communities advocate an understanding of marriage as the union of a man and a woman, others are inclined to recognize same-sex unions as marriage as well.

The indissolubility of marriage

It falls within the essence of marriage, but deserves separate treatment, because it is a very serious factor in the differing positions of the Christian Churches and Communities. While some strongly advocate the indissolubility of the marriage knot, others, while always declaring the value of indissolubility, to a greater or lesser extent allow divorce and the ecclesiastical celebration of subsequent unions by divorced persons. In the hostility to marriage (in its traditional Christian conception) that characterizes today's Western culture, this difference acquires particular significance.

Ethics of marital and family life

The Christian Churches and Communities differ significantly when it comes to ethical issues concerning marriage and family life, especially in the area of the transmission of life. Some of them strongly advocate against abortion, reject contraception as a means of regulating the number of offspring in a family, and also speak out against in vitro fertilization and other practices that, in their view, oppose human dignity. Others, on the other hand, especially the most secular communities, have no objection to such practices, allowing, despite their expressed regrets, even abortion. Still others refrain from a clear position on bioethical issues, leaving the decision to the conscience of the spouses.

The church aspect of family life

This is a strictly 'ecumenical' difficulty. The Christian faith is never an abstract one. It is always manifests itself in a particular community of faith, i.e. the Church community.

- Hence, the Church is not just an addition to Christianity as its form of external organization, but, one could say, Christianity always exists as Church.
- Consequently, marriages in which the spouses are not members of the same faith community pose a very significant problem.
- Can their unity be based only on the 'common element' of the religious views of the Churches or Communities to which the spouses belong?
- In such marriages, is Christianity not the 'lowest common denominator', or is it not limited to certain similarities in doctrine or spirituality?

If the spouses do not belong to one community, united by adhering to the same doctrine, participating in the same worship and prayer practices, and living by the same moral guidelines, do they really form a Christian marriage?

POSITION OF THE CATHOLIC CHURCH TOWARDS MIXED MARRIAGES

Mixed marriages – pastoral difficulties

Insufficient participation of the spouses in church life

There are known cases of mixed marriages, whose members try to actively participate in the life of both faith communities – by celebrating religious holidays of one and the other faith, by participating in liturgy or a life of prayer. However, even with the good will of the spouses, their full participation in the church life of two denominations is very difficult. By contrast, it is much more common to see a situation in which this participation is inadequate or even disappears altogether.

Transmission of faith in the family

The weakening of the spouses' connection to the Church or Church Community (through a decline in regularity of religious practice) also leads to serious difficulties related to the transmission of faith in the family and the religious upbringing of children. Leaving aside the problem of baptising children in a particular Church or Community, which will be developed further, the difficulty also concerns the development of religious faith, for which the active participation and witness of the parents, living faith is necessary.

Indifferentism

Under certain conditions, the weakening of ties to the Church or Community and the difference in religious beliefs and related values perceived by spouses of different religious affiliations can even lead to religious indifference, manifested in a practical break with any religious tradition.

Conflicts and breakdown of marriages

Very often – especially in Poland – religious dissimilarity is also associated with cultural, mental or national dissimilarity of the spouses. In pastoral practice, one can see situations where relationships built by people who grew up in very different conditions (in a different national climate or in a life built on a different hierarchy of values) cannot stand the test of time.

Awareness of the problems identified, the list of which does not exhaust all the difficulties associated with marriages of different religious affiliations, is necessary for understanding the theology and legislation of the Catholic Church and other Churches and Communities. Keeping in mind the seriousness of the problems, one can understand why mixed marriages are not recommended by individual Churches and Communities,

but rather treated as a reality that Church teaching and legislation are increasingly confronted with today, and therefore as a challenge to a divided Christianity.

POSITION OF OTHER CHURCHES TOWARDS MIXED MARRIAGES

Mixed marriages – pastoral proposals

Awareness of the dangers

It is necessary to honestly read the Magisterium's documents and analyse the pastoral difficulties encountered in connection with the religious life of mixed marriages, so that, in a supposedly ecumenical spirit, the dangers associated with such unions are not ignored. Even genuine ecumenical enthusiasm cannot obscure the reality, which often falls far short of the optimistic claims of promoters of ecumenical rapprochement between Christian Churches and Communities. Pointing out the dangers of mixed marriages, however, is never intended to inhibit ecumenical rapprochement, but rather to develop such pastoral measures that would help spouses living in such unions.

Advising against entering into mixed marriage

Awareness of the existing risks and honest reflection on the importance of the church community for the religious life of the spouses should lead pastors to fundamentally discourage mixed unions. Such should be the content of catechesis on marriage and family in secondary schools and marriage courses. Discouraging does not mean forbidding such unions, since the pastor should always strictly follow the Church's instructions. Discouragement, on the other hand, is designed to make young people more prudent in choosing a future spouse. Among the various criteria and circumstances determining this choice, Church affiliation should also be included, not as a discriminatory element against those belonging to other Churches or Communities, but as an important factor determining the permanence, harmony and chances of survival of the future marriage.

Reliable communication of Church teachings to the non-Catholic party

If a pastor meets with fiancées who display the resolve to enter into a mixed religious union, he is obliged to clearly present Catholic teaching on marriage. This applies to the Catholic party (because today, views on married life sometimes differ significantly from the official doctrine of the Church even among Catholics themselves) and the non-Catholic party (with the knowledge that the teaching and practice of many Churches and Communities, even those as seemingly close as the Orthodox Church, in many places deviate from Catholic doctrine). Respect for the differing beliefs of the non-Catholic party does not exempt the pastor from clearly demonstrating Catholic teaching and legislation.

Pastoral contact

Church documents repeatedly remind pastors of their obligation to care for mixed marriages. Even reluctance on the part of the spouses cannot relieve them of this obligation. In this spirit, pastoral visitation should be implemented where mixed marriages choose to receive a Catholic priest. This should be part of catechesis related to the baptism of children or their preparation for First Communion or Confirmation. This can also be the content of school catechesis, as long as a significant group of students come from religiously mixed families

Prudent acceptance of professions of faith

Sometimes, a non-Catholic party, in the course of preparing to marry a Catholic, declares their willingness to accept the Catholic faith by making the required profession of faith. This should never be forbidden, in respect of their religious freedom. However, a pastor should also refrain from urging a non-Catholic to change their religion, which could be interpreted as proselytism. Instead, in preparing for marriage, fiancées should be shown the positive and negative elements of both changing and retaining their own religion, emphasizing the problems of receiving the Holy Sacraments and the religious upbringing of children, but also drawing attention to the need for an authentic religious life, participation in worship and the practice of prayer. It is therefore necessary to discern whether the desire to make a Catholic profession of faith is followed by a real desire to live a Catholic life. It must not be a hollow gesture designed to have the paperwork and marriage done as quickly as possible

PROBLEMS AND CHALLENGES OF RAISING CHILDREN

MULTICULTURAL FAMILIES AND EDUCATIONAL INTERACTIONS

PRINCIPLES OF EDUCATIONAL COMMUNICATION WITH THE CHILD

Behaviour that is the norm in most homes, and is an undesirable influence in the context of raising children. What should we not do in communicating with children:

- command, boss about;
- warn, admonish, threaten; persuade, moralize,
- preach;
- advise, dictate solutions or make suggestions;
- reproach, lecture, cite logical arguments;
- judge, criticize, oppose, blame;
- praise, approve; scold, ridicule, embarrass;
- interpret, analyse, make diagnoses;
- reassure, sympathize, comfort, sustain;
- investigate, question, indenture;
- distract, redirect, cheer up, entertain

Based on: T. Gordon, *Wychowanie bez porażek. Rozwiązywanie konfliktów między rodzicami a dziećmi*, Pax, Warsaw 1994, pp. 45–48

ELEMENTARY PARENTING

It is postulated that boundaries should be set, children should be expected to follow the rules, although all activities should be carried out in an atmosphere of love, dignity and respect for each member of the family.

Five pillars are listed as the basis for the common-sense upbringing of children, namely:

- Developing a child's respect for the parents is a crucial factor in parenting.
- The best opportunity for mutual understanding often comes after an incident that ends in punishment.
- Control without grumbling (it is possible).
- Do not instil materialism in the child.
- There should be a balance between love and discipline.

After: J. Dobson, *Zasady nie są dla tchórz*, Oficyna Wydawnicza Vocatio, Warsaw 1995, pp. 25–54.

SOCIAL BEHAVIOUR DISORDERS IN CHILDREN FROM MIGRANT FAMILIES

Behavioural disorders in children – oppositional defiant disorder

One of the factors that can influence the development of **oppositional defiant disorder** is inappropriate parenting strategies. Behaviours conducive to the disorder include:

- problems with showing closeness,
- lack of empathy for the child,
- employment of aggressive discipline methods against the child,
- lack of commitment to parenting,
- limited communication,
- lack of parental support,
- overprotectiveness.

The risk of oppositional defiant disorder also arises from ADHD symptoms. Attention deficit hyperactivity disorder results in increased emotional expression in the family and impaired communication. According to research, **almost 70% of patients show factors that contribute to the development of other disorders**, the most common of which is oppositional defiant disorder. The causes of oppositional defiant disorder may also have neurobiological and genetic origins.

Behavioural disorders in adolescents

Adolescent behavioural disorders have more severe symptoms.

Behaviours with legal consequences such as **fights, theft, vandalism, and running away from home** may occur.

This type of behaviour can develop from oppositional defiant disorder or only manifest itself in adolescence. A large role in the emergence of behavioural disorders in adolescents is played by the peer group, as well as the attitude of parents.

Young people enter the adult world, often find that their dreams or plans have been altered in the clash with reality, and the hormonal changes occurring in the body and the period of sexual maturation (changes in the body) are not helpful either. Teenagers often have trouble accepting themselves, finding their way in school, and without the help of an adult, the disorders will only worsen.

Working with a child with behavioural disorders

- The first step is to see a child psychiatrist with the child. The doctor will analyse the situation to determine what contributes to the occurrence of behavioural problems. The specialist also has knowledge of biological disorders and other mental disorders that can lead to behavioural disorders. When health problems are diagnosed, treatment of the underlying disease is recommended first.
- The psychiatrist can also assess how the patient is affected by environmental factors, peer group and family. If necessary, the doctor orders tests to determine whether the child/teenager is using psychoactive substances.
- It is important to remember that the psychiatrist differentiates behavioural disorders from other problems, such as depression, which can lead to the occurrence of problematic behaviour. Prognosis is always better if symptoms and disease are diagnosed early.
- **The methods of working with a child with behavioural disorders include in the first place psychotherapy.** Only in justified cases does the psychiatrist decide to implement pharmacotherapy. It is worth noting here that psychotherapist and psychologist do not have the authority to write prescriptions for drugs, only the doctor makes decisions concerning their inclusion.

CONTEMPORARY CHALLENGES TO RAISING CHILDREN IN THE FAMILY

Parent-child relationship

- It is impossible to raise a child without making parenting mistakes. Various parenting guides stress that relationships in the family should be based on kindness, respect, support, trust and loyalty. It all seems beautiful, but how should we put these high-minded demands into practice? Life is life, after all. Moreover, it is important to keep in mind that the mutual parent-child relationship changes as the scrawny child grows up.
- When a child is young, they show a practically blind reverence towards the mum and dad. Over time, however, one's own beliefs and the opinions of peers, friends and classmates come into play. The authority of the parent evolves as the child grows older. How to take care of at least correct relations between children and parents?

Parenting styles

- We distinguish **autocratic style of parenting**, which is dominated by violence, absolute discipline and obedience, and also compulsion to submit to the will of parents.

- Parents make decisions on their own without asking their children's opinions. Most often, such a family model operates in patriarchal families, which have fairly conservative and rigid upbringing rules. The counterweight to the autocratic style of parenting is the democratic **approach to the child**.
- The child is treated as a partner, participates in the life of the family, discusses various daily matters together with other family members. This gives the young person a chance to learn trust, discussion, compromise, empathy, taking other people's opinions into account. They do not feel like an object, but like a subject in the family.
- Some specialists consider the **democratic parenting style** to be almost ideal when it comes to family relations. Nevertheless, even this model of the parent-child bond is not devoid of quarrels, misunderstandings or arguments. In modern families, it is increasingly possible to observe either a liberal or an inconsistent approach to parenting.

Family relations and child rearing

- Family relationships are among the most difficult, and it is impossible to write about them in a straightforward way that boils down to generalization. There is no room for patterns here. Being a parent, it is important to remember that with your behaviour you influence the shape of the child's personality and their self-esteem.
- **Emotional contact** with a child depends mainly on mutual contact between parents. If mum and dad are arguing, challenging each other, unable to discuss in a calm manner and come to a compromise, they should not expect their child to start solving their own problems in a non-confrontational way.
- While observing the parents, the child replicates their behaviour. It is also important not to treat the child as a side in a conflict to turn against the partner, as an ally or a source in which we place unfulfilled feelings for the spouse. A child cannot offer their mother the security and love that the father has not bestowed upon her. A child may love a parent with a different kind of love, but it will not secure the needs that spouses should take care of together.
- The **mutual love of parents** teaches children to love their siblings and caregivers. Unfortunately, modern families lost in the rapid pace of life forget about their the obligation to constantly nurture love, resulting in an avalanche of separations and divorces, with mentally wounded children as a 'byproduct'.

Photos: © melitas | shutterstock.com, © Rob Marmion | shutterstock.com, © Rob Hainer | shutterstock.com, © Eric Crama | shutterstock.com, © Ground Picture | shutterstock.com, © milaphotos | shutterstock.com, © NicoElNino | shutterstock.com, © altanaka | shutterstock.com, © pixelheadphoto | shutterstock.com, © Angelo DAmico | shutterstock.com, © nito | shutterstock.com, © Olena Yakobchuk | shutterstock.com, © Ground Picture | shutterstock.com, © Liderina | shutterstock.com, © Suterren | shutterstock.com, © Fishman64 | shutterstock.com, © fizkes | shutterstock.com, © Sharomka | shutterstock.com, © Africa Studio | shutterstock.com, © YP_Studio | shutterstock.com, © asiandelight | shutterstock.com, © Indypendenz | shutterstock.com, © Bogdan Sonjachnyj | shutterstock.com, © Demiantseva Olha | shutterstock.com, © hyotographics | shutterstock.com, © FTiare | shutterstock.com, © Prostock-studio | shutterstock.com, © fizkes | shutterstock.com, © Zephyr_p | shutterstock.com, © BCFC | shutterstock.com, © Ajdin Kamber | shutterstock.com, © JU.STOCKER | shutterstock.com, © godongphoto | shutterstock.com, © Vusal Ibadzade | shutterstock.com, © Dobrunov Nichita Alex | shutterstock.com

The interconnection between the Polish historical experience and the Norwegian present is an interesting comparative area involving different countries and time-spaces pursuing the same task – creating an atmosphere of dialogue among adherents of different religions and carriers of different cultures. When transferred into the didactic field, these experiences could be a valuable component of civic education as well as helpful material in preparing for the new challenges so dynamically emerging in the new historical setting. These include the large influx of war refugees from Ukraine to Poland and other European countries, such as Norway.

